

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Vývoj právní úpravy institutu oddlužení

Rigorózní práce

2023

Mgr. Ing. Petr Beneš

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vývoj právní úpravy institutu oddlužení

Rigorózní práce

Mgr. Ing. Petr Beneš

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, únor, 2023

Mgr. Ing. Petr Beneš

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval za věcné připomínky a cenné poznatky k této rigorózní práci JUDr. Mgr. Vendulce Valentové, Ph. D. a JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové.

Seznam použitých zkratk

IZ, Insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	zákon č. 238/1996 Sb. Zákon o konkursu a vyrovnání
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník
Směrnice o restrukturalizaci a insolvenční	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvenční a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132.
IS	Insolvenční správce
ř.z.	zákon č. 1/1869 říšský zákoník

OBSAH

1.	Úvod	10
1.1.	Vymezení tématu	11
1.2.	Vymezení cílů práce, výzkumné otázky	15
1.3.	Členění práce	17
2.	Historie právní úpravy úpadku na našem území	21
2.1.	Konkursní právo v Českých zemích	22
2.2.	Obnovené zřízení zemské, Novelly a Deklaratoria (1627-1780)	23
2.3.	Josefinský konkursní řád (1781-1868)	24
2.4.	Zrod vyrovnávacího řízení (1859–1868)	25
2.5.	Konkursní řád z roku 1869	27
2.6.	Rakousko – uherské konkursní právo	32
2.7.	Konkursní právo v Československé republice	33
2.8.	Konkursní a vyrovnávací řád z roku 1927	34
2.9.	Zákon o konkursu a vyrovnání (1991)	37
3.	Příprava insolvenčního zákona	39
3.1.	Institut oddlužení v českém právním řádu	40
4.	Oddlužení podle prvotní právní úpravy (2005)	44
4.1.	Legitimace k návrhu na povolení oddlužení	45
4.2.	Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	50

4.3.	Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	58
4.4.	Způsoby řešení povoleného oddlužení	63
4.5.	Rozhodnutí o schválení oddlužení	72
4.6.	Dispoziční oprávnění k majetku při oddlužení	79
4.7.	Popěrné úkony dlužníka a správce	83
4.8.	Povinnost dlužníka po schválení oddlužení	86
5.	Novely insolvenčního zákona	97
5.1.	Statistika novel insolvenčního zákona	99
5.2.	Klíčové novely insolvenčního zákona	100
6.	Revizní novela 2014	102
6.1.	Přípustnost oddlužení	103
6.2.	Společné oddlužení manželů	105
6.3.	Novinky v revizní novele a její hodnocení	107
7.	Akreditační novela 2017	110
7.1.	Akreditované osoby	111
7.2.	Zavedení formulářových podání	114
7.3.	Novinky v akreditační novele a její hodnocení	118
8.	Druhá revizní novela 2019 – oddlužovací novela	125
8.1.	Podmínky vstupu do oddlužení	129
8.2.	Povinnosti dlužníka v oddlužení a míra uspokojení	132
8.3.	Konečná podoba oddlužovací novely	133

8.4.	Novinky v oddlužovací novele	141
8.5.	Oddlužení osob samostatně výdělečných	143
8.6.	Podřízené a vyloučené pohledávky	145
8.7.	Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků	147
9.	Dohled insolvenčního správce nad dlužníkem	150
9.1.	Rozšíření dohledových pravomocí insolvenčního správce	152
9.2.	Podmínky pro výkon činnosti insolvenčního správce	153
10.	Změny v oddlužení opatřeními Lex Covid	156
11.	Transpoziční novela	159
11.1.	Transpoziční novela – de lege ferenda	162
12.	Milostivé léto	165
12.1.	Milostivé léto II.	168
13.	Zahraniční právní úpravy	170
13.1.	Rakouská právní úprava	172
13.2.	Německá právní úprava	175
13.3.	Slovenská právní úprava	177
13.4.	Sanační řešení úpadku dlužníka v USA	180
14.	Závěr	183
	Resumé	191
	Seznam použité literatury a dalších pramenů	194
	Seznam použité literatury	194

Seznam použitých zákonů a usneseníh	196
Seznam použitých vyhlášek	197
Seznam použitých nařízení	197
Seznam použitých článků	197
Seznam použitých internetových zdrojů	198
Seznam použitých dalších zdrojů	202
Seznam použité judikatury	205
Seznam použitých zahraničních zdrojů	207
Tabulka	208

1. Úvod

V České republice žije velké množství lidí v dluhové pasti. Čerpají sociální dávky, zatěžují rozpočty, proplovávají ekonomikou jako černí pasažéři, vysávají systém a nic mu nedávají. Politická, ale i odborná veřejnost se shoduje v tom, že bez přijetí účinného opatření se tento ekonomický problém, který se ale nyní již stává v mnoha aspektech problémem i společenským, nevyřeší.

Stigma zadluženosti a nedostatek finančních prostředků přirozeně negativně dopadá i na společenské postavení zadluženého, jeho sociální vztahy, přístup ke kvalitní zdravotní péči, snižuje možnosti uplatnění na pracovním trhu, zvyšuje riziko ztráty bydlení a posouvá jej tak ještě dále od návratu do běžného života.¹ Dlužníkům se ale také zhoršuje přístup k běžným službám, často ztrácejí bydlení a zaměstnání, rozpadají se jim vztahy, zhoršuje psychické i fyzické zdraví a obecně se stávají náchylnějšími k různým typům závislostí a ke kriminální činnosti. Lze tak tedy shrnout, že zadlužení a neschopnost splácet způsobují u fyzických osob snížení sociálního statusu, což ve svém důsledku může vést k sociálnímu vyloučení.

Na druhé straně rovnice nelze zapomínat na věřitele, kteří neobdrželi příslibené plnění. Se vzrůstající zadlužeností dlužníka klesá jejich šance na jeho reálné vymožení a v případě předluženého dlužníka se pro řadu z nich prakticky vytrácí. Smyslem insolvenčního řízení tak není jen řešení obtížné situace dlužníka, ale především hledání rovnováhy mezi zájmy dlužníka a věřitele.² Je nespornou skutečností, že vývoj právní úpravy oddlužení není pro věřitele zrovna příznivý. Takřka každá z přijatých novel insolvenčního zákona vychyluje mísky vah ve prospěch dlužníků, přičemž postavení věřitelů se měřeno minimálně výší

---

¹ „Metodika řešení předluženosti nejchudších obyvatel“. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2015. s. 7, dostupné z www.mpsv.cz

² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 208

uspokojení jejich pohledávek trvale zhoršuje. Věřitelé tak postupně a bez vlastní vůle a souhlasu přicházejí o svoje aktiva.

1.1. Vymezení tématu

Do roku 2008 se úpady právnických a fyzických osob řešily podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. „Co ale rozhodlo o doslova „veleskoku“ ve vývoji, a hlavně ve využívání nástrojů insolvenčního práva, byl fenomén oddlužení a jeho neutuchající magnetismus, jenž k oddlužení přitáhl desetitisíce dlužníků a k insolvenčním obrátil pozornost nejen v rámci justice“.³

Oddlužení jako jedna z forem řešení úpadku je relativně novým institutem, který byl do našeho právního řádu začleněn až zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále také jen IZ). V účinnost vstoupil 1. ledna 2008. Zákonodárce jím reagoval na rostoucí počet tzv. spotřebitelských úpadků neboli platební neschopnost nepodnikajících fyzických osob. Jen pro zajímavost lze na tomto místě uvést, že první návrh na oddlužení byl podán již 2.1.2008 hned po 07:00, když insolvenční navrhovatelka čekala na otevření podatelny Krajského soudu v Ostravě.⁴

Přijetí institutu oddlužení do českého právního řádu v roce 2008 tak bylo možné považovat za průlomové. Takřka bez výjimky všichni kvitovali skutečnost, že existuje východisko, jak dlužníky oddlužit a navrátit je do reálné ekonomiky.

---

³ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M. *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 25

⁴ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 66. Jde o insolvenční řízení sp. zn. KSOS 13 INS 2/2008

Když budou pracovat a budou mít příjmy a budou z nich odvádět daně, bude to mít pozitivní ekonomické dopady.⁵

V obecné rovině panovala shoda na tom, že institut oddlužení, tedy jinak také osobní bankrot, měl sloužit jako jakási druhá šance pro osoby, které se dostaly do neřešitelné finanční situace. Nabízí se samozřejmě otázka míry regulace poskytování nebankovních produktů, neboť z velké části se dlužníci do úpadkové situace dostali i proto, že tyto produkty byly poskytovány bez dostatečného prověření, bez zajištění a pro dlužníky byly snadno dostupné. Právě pro takové osoby mělo oddlužení sloužit.

Daří se však naplňovat tyto cíle? Nebo vývoj právní úpravy oddlužení ustrnul. Co do počtu novelizací by se dalo říct, že insolvenční právo je dynamickým odvětvím. Z původní mírně řečeno těžkopádné a rigidní podoby oddlužení se desítkami novelizací podařilo dosáhnout stavu, kdy vstup do oddlužení již není pro zájemce prakticky nijak limitován. Právnímu prostředí však tyto nebývale vysoké počty novelizací od roku 2008 rozhodně nepomáhají.

O insolvenčním právu se tak po 15 letech účinnosti insolvenčního zákona rozhodně nedá říct, že by se mohlo pyšnit stabilním prostředím. Neustálé změny se logicky promítají nejen do nejistoty dlužníků ohledně podmínek vstupu do oddlužení, ale i do povinností procesních subjektů insolvenčního řízení, zejména tedy insolvenčních soudů, insolvenčních správců a věřitelů, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku.

I to je mimo jiné důvod, proč jsme se rozhodli vypracovat tuto analýzu zkoumaného problému, a to i při vědomí a předpovědi toho, že Česká republika bude pravděpodobně procházet nejhlubší ekonomickou krizí ve své novodobé historii, a nejen odborná a laická veřejnost, ale zejména exekutiva, bude naléhavě

---

⁵ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Odměny insolvenčních správců: představy a realita. Právní rádce. Praha: Ekonomia, 2018, XXVI (7/8), 30-33. ISSN 1210-4817

potřebovat otevřená, nezkrslená fakta a znalosti o podnikatelských a občanských insolvenčních řízeních.⁶

Za uplynulých 15 let existence a aplikace oddlužení je již nyní patrné, že došlo k poměrně silnému uvolnění právní úpravy v parametrech, které vstup do oddlužení umožňují. Od původně poměrně striktního výkladu nepřekročitelné podmínky 30 procent uhrazených pohledávek a úplného zákazu oddlužení podnikatelů, až po určitý hybrid, který je platný dnes.

Problém s obrovským počtem dlužníků se ale podařit zatím nevyřešilo. Mnoha dlužníkům se totiž stále vyplatí zůstat pod mnohačetnými exekucemi. Roli zde hraje odlišný způsob výpočtu minima, který dlužníkovi zůstane v mnohačetných exekucích a v oddlužení. V exekucích totiž často dlužníkovi na konci měsíce zůstane díky rozdílnému výpočtu minima více finančních prostředků. V exekučním právu neexistuje povinnost povinného usilovat o splacení svých dluhů, vyvíjet maximální ekonomickou aktivitu – v podstatě existuje jen povinnost provedení exekuce strpět. Jde o situaci, kdy prohrávají obě strany. A je to právě oddlužení, které dokáže tuto patovou situaci odstranit.⁷

Misky vah jsou tak silně vychýleny. Na jedné straně jsou dlužníci mající zájem o vstup do oddlužení s reálnou šancí dosáhnout po třech nebo pěti letech osvobození od zbytku neuhrazených pohledávek, na druhé straně jsou dlužníci pod exekucemi, kteří nemají ze své situace žádné východisko. Dlužníků v oddlužení je každý rok 20 – 30.000, povinných máme zhruba 750.000. Není přitom novinkou, že velký počet lidí v exekuci je označován za sociální bombu. Předlužení tak

---

⁶ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, Úvod

⁷ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 101

velkého počtu osob v České republice by se již dalo označit za celospolečenský problém.

Lze tedy říct, že systémově se zatím problém vyřešit nepodařilo, a to ani navzdory častým novelám insolvenčního zákona. Současná doba, kdy společnost čelí prudkému zdražování, rychle rostoucí inflaci a v souvislosti s propuknutým válečným konfliktem na Ukrajině i značné sociální a ekonomické nejistotě, může být impulsem pro další zadlužování a lze očekávat nárůst rozmanitých skupiny dlužníků, bohužel ale bez východiska.

Můžeme tedy konstatovat, že bez mimořádného zásahu shůry nebudou dlužníci sami schopni plnohodnotného života, budou trvale ve stavu hmotné nouze vyžadující neustálou pomoc ze strany veřejných rozpočtů.⁸

Situace tak volá po efektivním řešení tohoto ekonomického a sociálního problému, a to nejen změnou nastavení parametrů oddlužení, ale také vhodným nastavením financování nových agend a nových případů, a to tak, aby nenastal kolaps systému. Zdá se však zatím, že nalezení optimální podoby oddlužení, která by byla pro dlužníky motivační, je v nedohlednu.

Zvolené téma je podle nás aktuální zejména v této době, kdy společnost má za sebou útlum ekonomiky způsobený celosvětovou pandemií, která zkomplikovala podnikání v jakémkoli oboru a jejíž pokračování je nyní spíše latentní záležitostí, ale i s odstartováním války na Ukrajině, v jejímž důsledku dochází k prudkému zdražování energií, výraznému růstu inflace, potažmo cenové hladiny. Oddlužení by tak bylo bezesporu možné definovat v kontextu výše uvedeného jako nástroj udržování sociální stability.

---

⁸ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 17

1.2. Vymezení cílů práce, výzkumné otázky

Při vytváření konceptu této práce jsme si na úplném počátku položili otázku, co by mělo být předmětem zkoumání a podrobnější analýzy a zda tento předmět zájmu ob stojí v testu celospolečenské prospěšnosti.

Vývoj institutu oddlužení, potažmo vývoj jeho právní úpravy, si podle nás hlubší analýzu zaslouží, a to proto, že z jeho užívání a aplikování lze odečítat určité vývojové trendy, které naznačují, kam institut oddlužení směřuje. Společenskou prospěšnost tématu jsme si pak podpořili statistikou osob v dluhové pasti. Již nyní je zřejmé, že bez určitého zásahu ze strany zákonodárné a exekutivní budou počty osob v neřešitelných dluzích v dnešní turbulentní době jen narůstat.

Předmětná práce má stanoven hlavní cíl a dva cíle dílčí. Hlavním cílem je komplexně pojmout vývoj klíčových parametrů oddlužení v čase a pokusit se tak definovat trendy, které podobu oddlužení ovlivňují. Prvním dílčím cílem je pak snaha na pozadí této analýzy vývoje definovat bariéry, které dle našeho názoru brání zpřístupnění oddlužení širší veřejnosti, druhým dílčím cílem je pojmenovat ta klíčová opatření, která ve zkoušce času a aplikační praxe obstála.

Téma vývoje právní úpravy oddlužení, a to zejména s akcentem na vývoj klíčových parametrů oddlužení v čase, jsme si zvolili proto, že se insolvenční problematice se věnujeme aktivně při výkonu funkce insolvenčního správce již od roku 2008. Za dobu aktivní činnosti prošla naší insolvenční kanceláří zhruba tisícovka spisů, přičemž za každým z nich byla skryt jeden lidský příběh. V praxi a poměrně zblízka, neboť všechny novely dopadají na činnost insolvenčního kanceláře, tak lze sledovat dosavadní fungování reformy českého insolvenčního práva.

Co do metod užitých při tvorbě této práce, bylo užito především metody deskriptivní, kdy se snažím čtenáře seznámit s na téma rigorózní práce publikovanými názory, a to jak těmi, které se věnují výzkumným otázkám, tak i těmi, které zpracovávané téma pojímají. První uplatňovanou vedlejší metodou je pak komparace, a to zejména v kapitole, která se týká zahraničních právních úprav a pak v těch částech práce, které se týkají popisu jednotlivých významných novel insolvenčního zákona a novinek oproti původnímu právnímu stavu. Druhou

aplikovanou vedlejší metodou je metoda subjektivního hodnocení, ke které se snažíme přistoupit prostřednictvím vlastních zkušeností a názorů z insolvenční praxe.

Vzhledem ke zvolenému tématu práce a jeho významu v době, kdy stoupá zájem o insolvenční řízení, jsme se v této práci pomocí teleologického výkladu snažili zkoumat, a to studiem zejména důvodových zpráv všech klíčových insolvenčních novel a nastudováním rozprav v obou parlamentních komorách v jednotlivých čteních, úmysl zákonodárce. Komparace je pak prováděna dále i na základě informací obsažených v právních předpisech a současně na základě výkladu obsaženém v odborné literatuře. Podstatnou měrou je pozornost věnována i publikační činnosti soudců krajských, tedy insolvenčních soudů, kteří průběžně dotvářejí výklad právních ustanovení.

V rámci snahy o ucelený náhled na danou problematiku jsme se v práci snažili dát prostor rovněž zástupcům dalších profesních skupin, které v rámci výkonu své činnosti insolvenční právo aplikují. Zde máme na mysli především advokáty, insolvenční správce a akademické teoretiky. Záměrem tohoto přístupu bylo zajistit relevantní pohledy všech skupin na danou tematiku.

Ze zvoleného přístupu v závěru práce vykrytalizovaly návrhy *de lege ferenda* a *de facto* i určité hlubší zamyšlení nad celkovou koncepcí.

Záměrem tedy mimo jiné bylo pojmenovat zásadní změny právní úpravy v čase, k nimž došlo v průběhu 15 let existence a fungování oddlužení v českém právním řádu a popsat vývoj základních parametrů oddlužení. Zejména pro institut oddlužení je totiž typické, že různé zahraniční právní úpravy jsou v reálné aplikační praxi mnohdy vystaveny stejným či obdobným problémům, s nimiž se mohou vyrovnávat různým způsobem.⁹

---

⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 2

Předložená práce si tak klade za cíl především přinést ucelený pohled na problematiku oddlužení a rovněž analyzovat vývoj jednotlivých aspektů a způsobů oddlužení od jeho zavedení do českého právního řádu doposud. Pro pochopení stávajícího stavu je přitom nezbytné připomenout i historii úpadkového práva. Pouze tak lze pochopit, že bez znalosti historických konsekvencí nelze jinou právní úpravu recipovat.

Cílem práce tak není pouhý popis právní úpravy a představení tohoto institutu, nýbrž náhled na tento institut v praxi díky propojení souvisejících ustanovení insolvenčního zákona mezi sebou a poukázání na jejich použití v praxi. Tato práce si zároveň neklade za cíl popsat bezvýhradně všechny atributy oddlužení, nýbrž pouze ty, které považuji za nejzajímavější a zásadní.

Insolvenční zákon, jehož podmnožinou je institut oddlužení, je v českém právním řádu aplikován již 15 let. Oddlužením si prošly desítky tisíc osob. Často nejasné a chybějící právní ukotvení v oddlužení nastalých situací bylo dotvářeno rozhodnutími krajských soudů a vyšších soudů, aby se pak tato judikatura opět promítla do další novely a posunula tak institut oddlužení do vyšší úrovně.

Jaký je ale dominující trend v oddlužení? Je to postupné rozvolňování podmínek pro vstup do oddlužení? A je správný přístup, kdy místo garantované míry uspokojení věřitelů se má posuzovat jen snaha dlužníků řádně hradit? Odpověď na položené otázky hledáme na pozadí klíčových přijatých novel insolvenčního zákona v názorech odborníků a akademických pracovníků specializujících se na oddlužení a z vlastní aplikační praxe, coby insolvenčního správce.

1.3. Členění práce

Rigorózní práce se skládá ze čtrnácti částí. Klíčovými novelám a současně podobě oddlužení jsou věnovány kapitoly tři až osm. Komplexní pohled na tuto problematiku je doplněn pojednáním o historii právní úpravy úpadku v českých zemích v kapitole dva a pojednáním o dohledu insolvenčního správce nad dlužníkem v kapitole devět.

Při strukturování práce jsme byli vedeni snahou, aby tato měla jasnou obsahovou strukturu odpovídající zvolenému tématu a aby její jednotlivé části byly vzájemně logicky provázány. Vlastní jádro práce, tedy vývoj právní úpravy oddlužení, je doplněn o nezbytné informace k historii úpadkového práva na našem území a změny v oddlužení, které přinesly předpisy souvisejících s pandemickou situací.

Věcnou souvislost s dluhy fyzických osob pak mají i iniciativy typu takzvaného Milostivého léta, tedy možnosti pro dlužníky se za určitých podmínek zbavit některých dluhů.

V první kapitole (pod názvem Úvod) je vymezeno téma práce z hlediska celospolečenské aktuálnosti a zároveň jsou definovány základní pojmy, hlavní cíle práce a výzkumné otázky.

Ve druhé kapitole jsou představeny počátky konkursního práva v Českých zemích, a to od roku 1627 do roku 1991, kdy byl přijat zákon o konkursu a vyrovnání. Pozornost je zde věnována nejen historickým mezníkům, jako je Obnovené zřízení zemské, Josefínský konkursní řád či konkursní řád č. 1/1869 ř. z., ale i počátkům mimokonkursního vyrovnání a vzniku institutu odporovatelnosti ve druhé polovině 19. století. Tato část by tak měla sloužit jako odborný fundament k dalšímu výkladu a pochopení úpadkového práva jako celku v širším kontextu. Na základě tohoto historického exkursu si můžeme uvědomit, že již v polovině devatenáctého století, a to v podobě vyrovnání, mohli dlužníci čerpat výhodu prominutí zbytku dluhů.

Třetí kapitola se zabývá obdobím přípravy insolvenčního zákona v roce 2002. V té době bylo již totiž patrné, že ekonomický vývoj České republiky vyžaduje zcela novou moderní předlohu. Kapitola se pokouší definovat pozici oddlužení v právním řádu a dále zmiňuje základní motivy, které vládu k předložení nové předlohy týkající se řešení úpadku oddlužením vedly.

Čtvrtá kapitola popisuje podobu oddlužení podle prvotní právní úpravy z roku 2005. Zdůrazněny jsou zejména striktní podmínky vstupu do oddlužení,

které díky své rigidnosti mnohdy stály za tím, že namísto v oddlužení skončil dlužník po zahájení insolvenčního řízení v konkursu.

Pátá kapitola se věnuje již přicházejícím novelám insolvenčního zákona, a to jednak formou statistiky těchto novel, ale především pak výčtem a utvořením pojmosloví klíčových novel.

Šestá kapitola pojednává o revizní novele insolvenčního zákona z roku 2014, která poprvé měnila podmínky přípustnosti v oddlužení a zejména pak zavedla společné oddlužení manželů.

Sedmá kapitola rozebírá takzvanou akreditační novelu z roku 2017. Po jejím vstupu v účinnost se výrazně změnila podmínky pro osoby, které insolvenční návrhy sepisovaly a došlo rovněž k zavedení formulářů k jednotlivým podáním, a to jako požadavek na jednotné výstupy.

Osmou kapitolou se posouváme do roku 2019, a to takzvanou oddlužovací novelou. Zde šlo zřejmě o největší změnu podmínek pro vstup do oddlužení, přičemž se významně změnil pohled na míru uspokojení věřitelů ze strany dlužníka. Došlo zde rovněž k přesunu části původních pravomocí a povinností soudu na insolvenčního správce. Právě dohledu insolvenčního správce nad dlužníka je pak věnována devátá kapitola.

Kapitola deset, jedenáct a dvanáct pak pojednávají o ústupcích v oddlužení vyvolaných pandemií v letech 2020–2021 a vyhlášením takzvaného Milostivého léta, tedy možnosti pro dlužníky se za určitých podmínek zbavit některých dluhů. Samostatnou kapitolou je pak také pojednáno o transpoziční novele, který by měla být teprve přijata, a to na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019. Zejména tato část věnovaná evropské směrnici o restrukturalizaci a insolvenci uvádí návrhy de lege ferenda.

Kapitola třináct pojednává o zahraničních právních úpravách oddlužení, a to speciálně pak o podobě rakouské, německé, slovenské a podobě řešení úpadku v USA.

Kapitola čtrnáct obsahuje závěr, kde se snažíme vypořádat s položenými otázkami, a to zejména s dílčími cíli práce, tedy definovat bariéry, které dle našeho názoru brání zpřístupnění oddlužení širší veřejnosti a pojmenovat ta klíčová opatření, která ve zkoušce času a aplikační praxe obstála.

2. Historie právní úpravy úpadku na našem území

Pro vyspělé země s tržní ekonomikou takřka bezvýhradně platí, že jedním z nedůležitějších nástrojů a pilířů rozvoje těchto zemí je svobodná soutěž ekonomických subjektů. Na vyspělost ekonomických systémů tak lze mimo jiné usuzovat z toho, jak společnost přistupuje k těm, kteří v ekonomické soutěži nebyli úspěšní. Vhodně nastavená pravidla procesních postupů s neúspěšnými soutěžiteli v rámci hospodářské soutěže tak ochraňují nejen samotné úpadce, ale také a především věřitele, kteří se v případě úpadku svých dlužníků stávají nechtěnými nositeli nákladů tohoto neúspěchu.

Úpadkové právo mělo v minulosti daleko širší dosah než jen majetkoprávní. Úpadce mohl přijít nejen o veškerý majetek, ale zároveň ztratit i své společenské postavení. Ohrožena byla především jeho čest, dobré jméno, zaměstnání a zároveň mu byla v důsledku zahájení konkursního či vyrovnacího řízení odepřena i některá občanská práva.¹⁰ V tomto smyslu se lze shodovat s poznámkou doc. JUDr. Tomáše Richtera, Ph.D., LL.M., že insolvenční řízení je řízením „posledního soudu“.¹¹

---

¹⁰ Úpadci byly ponechány pouze nezbytně nutné obytné prostory a předměty sloužícím potřebám dlužníka, jeho rodiny a čeledi žijících ve společné domácnosti (např. potraviny a palivo na 14 dní, zdravotnické pomůcky a léky, čestné odznaky a řády, předměty k výkonu povolání a církevních bohoslužeb). Úpadce ani jeho rodina však neměli nárok na zajištění obživy z konkursní podstaty a záleželo pouze na vůli věřitelů, zda jim bude poskytnuta. Obživu si měl úpadce zajistit především poskytnutými dary nebo pracovní činností, což bylo velmi obtížné vlivem zákonného omezení výkonu řady povolání v průběhu konkursního řízení. Viz § 105 a 250–251 z. č. 79/1896 ř. z., o řízení exekucním a zajišťovacím (exekuční řád), § 1 a 5 konkursního řádu č. 1/1869 ř. z., § 1 odst. 1 a § 5 císařského nařízení. č. 337/1914 ř. z., § 3 a 6 z. č. 64/1931 Sb. z. a n.

¹¹ RICHTER, T., Insolvenční právo. 1. vyd. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 128-129. ISBN 978-80-7357-329-4.

Dluhy provázejí dějiny lidstva od doby, kdy si Homo sapiens (člověk moudrý) začal vyrábět nástroje.¹² Podnikatelský neúspěch ekonomicky aktivních osob a subjektů přitom řešilo již římské právo. Pojem „konkurs“ totiž pochází z latinského termínu „*concursum creditorium*“ a má se jím za to, že jde v praxi o souběh věřitelů při přihlašování pohledávek a následném rovnoměrném rozdělování majetku z nalezené konkursní podstaty.

Aby ovšem došlo k pochopení podstaty úpadkového řízení, je zapotřebí seznámit se s vývojem úpadkové problematiky, a to zejména exkursem do minulosti. Pouze tak lze pochopit vývoj tohoto právního, ekonomického a společenského odvětví. V rámci tohoto exkursu do historie úpadkového práva v českých zemích lze zjišťovat, že řada v dnešním insolvenčním právu aplikovaných ustanovení má svůj základ položen již před stovkami let.

2.1. Konkursní právo v Českých zemích

V Českých zemích, kdy geograficky za tento pojem označujeme spojení Čech, Moravy a Slezska, se pojem konkursního práva poprvé objevuje zhruba na počátku 17. století, a to zejména jako reakce na hospodářské důsledky prudkého nárůstu cen a obecného zdražování v důsledku importu drahých kovů ze španělských kolonií v Jižní Americe.¹³ Druhým z důsledků nárůstu cen a zdražování byl německý státní bankrot v roce 1623. Bankrot byl zapříčiněn tím, že se začaly razit tzv. dlouhé mince, když mincovní konsorcium v Čechách z jedné mince vytvořilo deset nových mincí přidáním jiných kovů a snížilo tak podíl drahých kovů, tedy zlata, přibližně o 90 %. Tímto postupem došlo ke krachu

---

¹² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, Úvod

¹³ Podrobněji rozebráno ve studii: KOSTLÁN, Antonín. "Cenová revoluce" a její odraz v hospodářském vývoji Čech. In: *Folia historica bohemia* 11. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1987, s. 161-212.

finančního systému a k ožebračení všech vrstev obyvatelstva. Markantně se tak zhoršila rovněž situace české šlechty. Její zadluženost se prohloubila.

Dá se tak říct, že české konkursní právo, které v důsledku výše uvedených událostí vzniklo, bylo primárně určeno k řešení dlužnických vztahů české šlechty a k odklizení předlužených šlechtických pozůstalostí. Nahlédneme-li do minulosti českého konkursního práva, vidíme, že se rozvíjelo v souvislosti s vývojem a úpadkem šlechty zejména od druhé poloviny 30. let 17. století.¹⁴ „Vzhledem ke šlechtickému rázu českého konkursního práva nalezneme jeho právní kodifikaci především v oblasti zemského práva.“¹⁵

Vývoj konkursního práva v českých zemích ovšem neměl paralelu s vývojem konkursního práva ve zbytku Evropy. V ostatních evropských zemích byly totiž počátky konkursního práva spojeny spíše s rozvojem měst a obchodními vztahy.

2.2. Obnovené zřízení zemské, Novelly a Deklaratoria (1627-1780)

Prvním právním předpisem, který od roku 1627 v Čechách a od roku 1628 na Moravě upravuje problematiku konkursního práva, je Obnovené zřízení zemské. Konkrétně v člancích LXXII až LXXVII řeší "placení dluhův, kteří větší jsou, nežli dlužník svého statku nebo jmění má."¹⁶

Lze konstatovat, že největší přínos Obnovených řízení zemských spočívá v zakotvení jedné ze základních zásad vedení insolvenčního řízení, a to zásady

---

¹⁴ URFUS, Valentin. *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, s. 9–10

¹⁵ URFUS, Valentin. *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, s. 12-13.

¹⁶ Obnovené zřízení zemské z roku 1627 (nadpis článků LXXII-LXXVII) citováno podle SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. Právo a současnost. ISBN 80-85964-01-5., s. 17

poměrného uspokojování věřitelů. Tato zásada je přitom spolu s dalšími pilířem stávajícího insolvenčního práva i po čtyřech stovkách let.

Obnovené zřízení zemské bylo v roce 1637 doplněno o nový procesní nástroj, tedy takzvaný úřední edikt. Ediktem byli všichni věřitelé veřejně vyzýváni k přihlašování svých nároků (pohledávek), a to s vědomím, že pokud tak neučiní, jejich nároky propadnou.¹⁷ Zahájená konkursní řízení se pak evidovala v zemských deskách v samostatném oddílu. Postupně tak docházelo k oddělování konkursních řízení z civilního procesu do samostatného druhu procesního, byť stále civilního.

K osamostatnění konkursního řízení pak docházelo pod vlivem navazujících Deklaratorií z 9. září 1644, 9. ledna 1646 a 4. června 1648. Tyto právní předpisy totiž vdechly obnovenému zřízení zemskému život neboť poskytly potřebná doplnění a vysvětlení jednotlivých ustanovení. Novelly navíc propojují českou a moravskou konkursní právní úpravu, a představují tak první samostatný konkursní řád platný v Českých zemích.¹⁸

2.3. Josefínský konkursní řád (1781-1868)

Prvním uceleným právním předpisem se stal Obecný konkursní řád Josefínský z roku 1781. Představoval tak první ucelený samostatný komplex v Rakouské říši. Josefínský konkursní řád z roku 1781 v mnohém navázal na předchozí vývoj konkursního práva a do jisté míry rovněž implementoval některé části soudního řízení sporného z nového obecního soudního řádu z roku 1781.

Podstata sporného konkursního řízení spočívala ve věřitelských žalobách, jako prvku nezbytného k zahájení konkursního řízení a současně přihlašování

---

¹⁷ Počátek řádu konkursního v Rakousích. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*, 1861, roč. 1, č. 1, s. 358-359.

¹⁸ V Novellách z roku 1640 byla konkursnímu řízení věnována část nazvaná „Von Crida Process“ v čl. Ee XIX – XXXV. Jako samostatný právní předpis byly tak Novelly publikovány v roce 1644 pod názvem „Krida-Ordnung“.

nároků věřitelů. Opodstatněnost žalovaného nároku pak musela být prokázána v rámci sporu mezi žalobcem, tedy věřitelem, a žalovaným, tedy zástupcem majetkové konkursní podstaty.

„Hlavní přínos Josefinského konkursního řádu spočíval ve vytvoření jednotného konkursního práva, které překonalo tradiční dualismus práv zemských a práv městských. Na druhou stranu byla tomuto konkursnímu řádu vytýkána mezerovitost jeho právní úpravy, zdoluhavost procesních postupů a s tím spojená vysoká nákladnost konkursního řízení.“¹⁹

Josefinský konkursní řád z roku 1781 poprvé uváděl tzv. princip perpetuace. Znamenalo to, že konkursní řízení mělo pokračovat tak dlouho, dokud nebyly dlužníkem uspokojeny všechny přihlášené nároky v plné výši, což v praxi znemožňovalo rychlé uzavření konkursu. Konkursní řízení tak trvala roky a pro věřitele se tento způsob plnění stal zdoluhavým a nezajímavým. Josefinský řád byl často novelizován, a nakonec zcela nahrazen konkursním řádem z roku 1868 (č.1 /1869 ř.z.), který byl inspirován pruským vzorem.

Kvůli nákladnosti a zdoluhavosti vedení konkursního řízení podle josefinského konkursního řádu se již v průběhu poloviny 19. století začaly objevovat snahy o jeho nahrazení novým řádem. První takový pokus se datuje do roku 1820, druhý do roku 1845. Teprve třetí pokus o nahrazení josefinského konkursního řádu, a to z roku 1848, byl úspěšný a v roce 1853 postavil základy konkursního řádu pro uherské země.

2.4. Zrod vyrovnávacího řízení (1859–1868)

Vysoký ekonomický náklad konkursů, zdoluhavost a nejistota ohledně míry očekávaného plnění vedla věřitele v dobách Josefinského konkursního řádu k hledání jiných cest, jak se co nejrychleji a v co nejvyšší míře uspokojit z majetku

---

¹⁹ ŠTAJGR, František. *Konkursní právo*. Praha: Všehrad, 1947, s. 20

dlužníka. Novou formou se tak mělo stát mimosoudní vyrovnání, které zcela záviselo na vyjednání vzájemných dohod věřitelů s dlužníkem.

Rodící se vyrovnávací řízení ale nemělo daný právní rámec, což způsobovalo, že tato mimosoudní vyrovnání byla velmi často uzavírána za nevýhodných podmínek, kdy zejména rovnost věřitelů, tedy výše zmíněný základní princip, nebyl dodržen. „V té době v rakouských zemích zesílila nedůvěra k platnému právu, takže se věřitelé začali konkursům vyhýbat a místo něho volili mimosoudní vyrovnání s dlužníkem i za cenu, že všichni nebo alespoň někteří tím byli poškozeni.“²⁰

Z dnešního pohledu by se dalo tyto jevy definovat jako poškozování nebo zvyhodňování věřitele. I proto je již dnes součástí principů insolvenčního řízení zásada, že věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, které by mělo směřovat k upokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení.

Ke zvýšení míry uspokojení věřitelských nároků bylo proto v roce 1859 zavedeno takzvané soudní vyrovnání. Za účelem vypořádání, co nevyšší míry závazků dlužníka vyžadoval úhradu minimálně $\frac{3}{4}$ celkové výše přihlášených pohledávek. Ke schválení vyrovnání bylo navíc třeba souhlasu věřitelů, jejichž celková hodnota přihlášených nároků činila alespoň $\frac{2}{3}$ z celkové výše všech pohledávek.

Již tehdy se toto vyrovnání netýkalo postavení zajištěných věřitelů. Tito měli plné právo na uspokojení jejich pohledávek zástavním právem.

V soudním vyrovnání, na rozdíl od mimosoudního vyrovnání, byla výhoda pro dlužníka v tom, že byl následně trvale osvobozen od všech finančních závazků, a to i vůči veškerým nepřihlášeným věřitelům. Již zde tedy můžeme nalézat paralelu s dnešní podobou oddlužení, byť jinak terminologicky pojmenovanou. Soudní vyrovnání ale nemohli čerpat všichni. Zpřístupněno bylo jen takzvaným

---

²⁰ SCHELLE, Karel. *Význam vzniku Československé republiky pro vývoj civilního řízení* [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 15, 16 [cit. 2012-08-19]. Dny práva 2008: Právní teorie. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/schelle>.

protokolovaným obchodníkům, živnostníkům a továrníkům, tedy podnikatelům zapsaným v obchodním rejstříku.

Ale ani tato forma řízení úpadku neměla dlouhého trvání. Byli to především věřitelé, kteří se v konečném důsledku cítili poškozeni tím, že soudní vyrovnání dlužníci hojně využívali, a to i opakovaně, a tato recidiva výrazně poškozovala věřitelské zájmy.

Další změnu přinesl nový zákon z roku 1862, který znemožnil dlužníkům čerpat další vyrovnávací řízení, pokud byl minulosti na jmění dlužníka uvalen konkurs nebo vyhlášeno vyrovnací řízení. Došlo rovněž ke zpřísnění podmínek pro přijetí vyrovnání věřitelů, a to změnou kvór pro přijetí usnesení o schválení vyrovnání a rovněž k omezení okruhu podnikatelů, kteří mohli vyrovnání realizovat. Byla zde totiž stanovena podmínka, aby obchodníci, živnostníci továrníci nebo akciové společnosti měli minimálně dvouletý zápis své existence v obchodním rejstříku.

2.5. Konkursní řád z roku 1869

Uspokojivější řešení nakonec přinesl teprve nový konkursní řád z 25. prosince 1868, který se stal účinným v roce 1869 a který se opíral o pruský konkursní řád z 8. května 1855. Zde je zapotřebí připomenout, že mezi rakouskou a pruskou úpravou, týkající se obchodních zájmů a právních tradic, panovaly podstatné rozdíly, které vycházely z orientace Rakouska na italské městské právo a Pruska na francouzské procesní právo.

Nový konkursní řád se přitom především snažil odstranit nedostatky původního josefinského konkursního řádu. Patrna zde již byla i jiná systematika materie, a to rozdělení na hmotnou a procesní část.

„Hlavní myšlenky, na nichž nový konkursní řád z roku 1869 spočíval, můžeme shrnout do několika bodů. Prosadil se princip univerzality, který však ještě nebyl doveden do všech důsledků. Předmětem řízení se tedy mělo stát veškeré aktivní i pasivní dlužníkově jmění, jež mělo sloužit k uspokojení pohledávek všech

věřitelů. Nedůslednost spočívala v tom, že do konkurzu nepatřilo dlužníkovu jmění, které bylo vyloučeno z exekuce, dále to, čeho dlužník nabyl, pokud mu to věřitelé ponechali k jeho vlastní výživě a k výživě členů jeho rodiny, dále předměty, na něž měl někdo zástavní nebo retenční právo, dlužníkovy nemovitosti nacházející se v cizině a konečně předměty, které příslušné orgány z konkurzu vyloučily. Na řízení neměly účast osoby oprávněné k vrácení věcí, dále reální věřitelé, věřitelé s nároky na předměty vyloučené z konkurzu, a konečně konkursní věřitelé, kteří z vlastní vůle neměli účast na řízení.²¹

Aplikovaný konkursní řád již v mnohém připomínal stávající úpravu moderního úpadkového práva. Řízení bylo postaveno na zásadě stejného nakládání s věřiteli, tito byli rozděleni do skupin a tříd. Majetek dlužníka byl svěřen do dispozice správce podstaty a byla stanovena informační a ediční povinnost dlužníka.

„Řízení bylo rozděleno na dvě zásadní části, a to zahajovací řízení a vlastní konkursní řízení. V zahajovacím šlo o zjišťování podmínek vyhlášení konkursu. V případě, že byl učiněn kladný závěr, bylo zakončeno vyhlášením konkursu. Vlastní konkursní řízení potom tvořilo jednotný celek na rozdíl od dřívějších tří etap likvidační, prioritní a distribuční. Věřitelský výbor byl obligatorní. Opravných prostředků zde bylo několik. Od konkursního komisaře se mohlo jít ke konkursnímu soudu, pak na vrchní soud a na Nejvyšší soudní dvůr.“²²

Konkursní řád z roku 1869 rozlišoval ve vedení takzvaného obecného a kupeckého konkursu. Rozdíly panovaly zejména v podmínkách zavedení konkursu, v osobě úpadce, v existenci nuceného vyrovnání, v právních účincích skončeného konkursu a v místní příslušnosti soudu.

---

²¹ SCHELLE, Karel. *Význam vzniku Československé republiky pro vývoj civilního řízení* [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 16 [cit. 2012-08-19]. Dny práva 2008: Právní teorie. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/schelle>.

²² SCHELLE, Karel. *Význam vzniku Československé republiky pro vývoj civilního řízení* [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 16 [cit. 2012-08-19]. Dny práva 2008: Právní teorie. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/schelle>

Obecný konkurs bylo totiž podle tehdejší úpravy konkursního práva možné soudem vyhlásit pouze na návrh a pouze pro předluženost dlužníka. Vztahoval se přitom na předlužené fyzické osoby bez ohledu na jejich povolání či společenské postavení a na právnické osoby, které nebyly zapsány v obchodním rejstříku. Obecný konkurs pak probíhal tam, kde měl dlužník trvalé bydliště. Naproti tomu kupecký konkurs mohl být soudem zahájen nejen na návrh, ale i z úřední povinnosti, a to buď pro předluženost, nebo pro platební neschopnost dlužníka. Aplikován mohl být pouze na kupce a obchodní společnosti a družstva, které v obchodním rejstříku zapsány byly. U kupeckého konkursu bylo řízení vedeno u soudu, v jehož obvodě měla obchodní společnost své sídlo nebo kupec trvalé bydliště.²³

Prohlášení konkursu však mělo dopady i na společenský život úpadce. Obecný konkurs mohl být uvalen na jmění jakékoli předlužené fyzické osoby bez ohledu na její povolání nebo společenské postavení. Po zahájení obecného konkursu byla úpadci pozastavena činnost advokáta²⁴, soudce, notáře, kancelářských pomocníků, pomocných poštovních úředníků, soudních úředníků, zaměstnanců okresních úřadů a jiných státních úředníků.²⁵

V průběhu konkursního řízení nebylo úpadcům také dovoleno navštěvovat burzu, získat oprávnění na prodej soli v pohraničních českých okresech nebo se zúčastnit řádné výroční valné hromady Rakousko-uherské banky. Úpadce také ztratil způsobilost být porotcem v soudním řízení.

Úpadci během konkursního řízení neměli dále právo volit a být voleni do obecního zastupitelstva, do zemské poslanecké sněmovny, do poslanecké sněmovny říšské rady a nemohli být zvoleni ani do obecního narovnávacího úřadu. Vyhlášením konkursu pak úpadce ztratil mandát poslance zemského sněmu,

---

²³ Viz §§ 62-64; 198-199;209;217;227-228 konkursního řádu č. 1/1869 ř. z.

²⁴ Viz § 1 písm. b) a 34 z.č. 96/1868 ř.z., jimžto se uvádí řád advokátský

²⁵ Viz § 9 cis. nař. č. 64/1860 ř. z., § 1 a 144 z. č. 15/1914 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů.

mandát říšského poslance a dočasně nemohl vykonávat ani funkci člena obecního nebo okresního zastupitelstva. Navíc v důsledku konkursu úpadce pozbyl i měšťanského práva a práva čestného měšťanství.

Bez difamujících účinků se však neobešlo ani vedení kupeckého konkursu. Uvalením kupeckého konkursu na jmění protokolovaného kupce, veřejného společníka či komplementáře pozbýval tento úpadce volebního práva do říšské rady a způsobilost být porotcem u soudu, a to až do doby uhrazení všech jeho závazků vůči přihlášeným i nepřihlášeným věřitelům.

Vyhlášením konkursu ztratil úpadce také právo volit a být volen do obchodní komory a živnostenských společenstev. Navíc byl vyloučen i z volebního sboru k sestavení živnostenského soudu, z úřadu člena živnostenského soudu a z jiných čestných kupeckých úřadů. Dále se nesměl stát správcem konkursní podstaty, bursovním jednatelem a bylo mu zakázáno vystupovat v roli zprostředkovatele na burze a při obchodech se zbožím.²⁶

Nový konkursní řád z roku 1869 sice znamenal výrazný posun v konkursním prostředí, brzy se však i on setkal s kritikou. Zejména tehdejší advokátní kruhy upozorňovaly na malou právní ochranu věřitelů. Kritickému pohledu byl vystaven i vyrovnávací řád, neboť byl shledán jako jedna z příčin hospodářské krize.

Výčet výtek nového konkursního řádu tím ale zdaleka nekončil. Atakován byl totiž také princip stejného nakládání s věřiteli, který se prakticky zvrhl v opak. Došlo totiž k situaci, že nároků na vyloučení a nároků na přednostní uspokojení bylo tolik, že se na uspokojení standardních věřitelů dostalo jen v malé míře.

Pozitivum nového konkursního řádu z roku 1869 lze ale na druhou stranu nalézt v tom, že se zde postupně rodil ucelenější návod, jak odporovat právním úkonům dlužníka. Řád jako takový sice ucelenou právní úpravou ještě nedisponoval, ale prolínal se a odkazoval v této problematice alespoň na občanský

---

²⁶ Viz § 246–247 konkursního řádu č. 1/1869 ř. z

zákoník z roku 1811, kde již bylo umožněno žádat nazpět dary, jimiž byli zkráceni věřitelé existující, již době darování. Aby byla zajištěna co nejvyšší míra uspokojení věřitelů, bylo zapotřebí mít takové právní nástroje, kterými by bylo možné získat zpět do konkursu i majetek, který úpadce, a je jedno zda v konkursu obecném nebo obchodním, vyvedl mimo svoji sféru. Právě na základě odpůrčího práva se pak mohl správce konkursní podstaty domáhat navrácení tohoto majetku, a to formou žaloby u soudu. Neúčinnost prvních úkonů úpadce tak musel konstatovat soud. Ostatně stejně jako dnes.

Škála právních úkonů, které mohl úpadce učinit a tím poškodit věřitele, byla vždy poměrně široká. Šlo například o zvýhodnění věřitelů, zkrácení věřitelů, plýtvání majetkem, poskytnutí bezúplatného plnění, případně učinění právních úkonů bez přiměřeného protiplnění.

Navíc odporovatelné právní úkony spočívaly nejen v dlužníkově právním či protiprávním jednání, v procesních úkonech (např. uznání závazku), ale také v opomenutí (např. nepřihlášení se k dědictví, nevyužití opravných prostředků, rozsudek pro zmeškání).²⁷

Ucelená právní úprava odpůrčího práva k ochraně zájmu věřitelů ale byla přijata až v roce 1884. Šlo o zákon č. 36/1884 ř. z., který čerpal inspiraci hlavně z francouzského zákona o konkursu z roku 1838 a pruského konkursního řádu z roku 1855. V praxi se zákon natolik osvědčil, že se stal vzorem i pro pozdější úpravu odporovatelnosti v císařském nařízení č. 337/1914 ř. z. a v zákoně č. 64/1931 Sb. z. a n.²⁸

---

²⁷ HORA, Václav. *Základy přednášek o konkursním řízení*. Praha-Smíchov: Spolek československých právníků Všešrd, 1932, s. 39-40.

²⁸ Podrobněji viz BULTAS, Ondřej. Historie institutu odporovatelnosti v českém právu. In: *ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ: JUDr. Ondřej BULTAS* [online]. 2010 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.bultasadvokat.cz/pravni-clanky/historie-institutu-odporovatelnosti-v-ceskem-pravu>.

2.6. Rakousko – uherské konkursní právo

Výše popsané nedostatky a problémy konkursního řádu spolu s hrozbou zahájení první světové války vedly k intenzivním přípravám nové úpravy konkursního práva. Přestalo se rozlišovat mezi konkursem obecným a kupeckým, čímž došlo ke sjednocení právní úpravy. Zrodilo se tedy Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., kterým se nově zřídil řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí. Tento řád byl na svoji dobu zcela revoluční a jednalo se o první funkční model, kdy docházelo k podrobnému zjištění dlužníkovy majetku. Nařízením sice vycházelo z konkursního řádu z roku 1869, ale bylo současně doplněno o mimokonkursní vyrovnání a mimokonkursní odpůrcí právo. Na základě zjištěné hospodářské situace dlužníka připravil konkursní komisař plán na vyrovnání, který byl následně proveden tak, aby došlo k co nejvyššímu uspokojení dlužníkových věřitelů.²⁹

Tato nová úprava se věnovala také trestně-právní rovině v souvislosti s konkursem. Šlo například o zavedení nových skutkových podstat úpadkových deliktů jako je podvodný úpadek, či poškození cizích věřitelů. Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., nabylo účinnosti 1. ledna 1915. O kvalitě normy může svědčit i fakt, že tento řád po mnoha novelách platil v Rakousku ještě na počátku 21. století. Rovněž pro uherské země byl za války vydán vyrovnací řád nařízením č. 4070/1915 z 15. listopadu 1915.

První světová válka pak přinesla sérii mimořádných opatření, která měla předejít, zabránit a zmírnit neutěšenou ekonomickou situaci v důsledku celosvětového válečného konfliktu. Byl například zaveden dozor nad podniky a v roce 1915 mimokonkursní vyrovnání³⁰, obojí jako efektivní způsoby nelikvidačního řešení úpadku v době války. Zejména mimokonkursní vyrovnání přinášelo pro dlužníky výhody, a to v tom, že po uhrazení zajištěných pohledávek

---

²⁹ HOSTINSKÝ, Jan. Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009, Monografie. ISBN 978-80-7418-010-1, s.9.

³⁰ Vyrovnávací řád císařského nařízení č. 337/1914 ř. z.

a alespoň části nezajištěných pohledávek věřitelů mohli být úpadci zbaveni svých závazků.

Naopak výše zmíněný dozor nad podniky, který byl upraven v Císařském nařízení č. 247/1914 ř. z., o zavedení dozoru nad obchodováním, byl vnímám jako časově omezené opatření sloužící k tomu, aby podniky přestály válku a mohly po skončení konfliktu a stabilizaci situace opět vyvíjet svoji činnost. Dozor nad podniky měl ale chránit i věřitele proti tomu, aby se majetek podniku „nezašantročil“. Pokud byl totiž podnik dozorován, tak zde byla, dnešní terminologií, omezena dispoziční oprávnění dlužníka. Tedy dlužník například nemohl prodat nemovitost a ani ji jinak zatížit.

Dobové statistiky uvádějí, že v letech 1914–1920 bylo nařízeno 1353 obchodních dozorů.³¹

Konkursy byly za války vyhlášovány jen v krajních případech, a to tehdy pokud byla majetková podstata silně předlužena, a tudíž nešlo využít jiných procesní nástrojů.

2.7. Konkursní právo v Československé republice

Rakouský konkursní řád z roku 1914, a to včetně uherského a obou vyrovnávacích řádů, byl převzat recepčním zákonem číslo 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého a stal se tak nedílnou součástí československého právního řádu až do roku 1931.

Jedním ze stěžejních cílů nové úpravy bylo odstranění dvojakosti. Jinak řečeno, na území celé republiky platila jednotná úprava. V Československé republice platilo do té doby pro Čechy, Moravu a Slezsko právě dříve zmiňované císařské nařízení číslo 337/1914 ř.z, ale pro Slovensko a pro Podkarpatskou Rus platil Konkurzný zákon z roku 1881. Poměrně velký časový odstup těchto obou

---

³¹ *Statistika soudnictví civilního z Čech, Moravy a Slezska za léta 1914-1921*. Praha: Státní úřad statistický, 1923, s. 38.

úprav a tehdejší hospodářské poměry přiměly vládu Československé republiky, aby se obě existující konkursní práva prioritně sjednotila.³²

Mezi roky 1922-1924 byla provedena novelizace konkursního a vyrovnávacího práva, která například zvyšovala hranici přípustnosti nepatrných konkursů, rozšiřovala pravomoci konkursního komisaře a stanovila nejnižší nabídku pro mimokonkursní a nucené vyrovnání. U nuceného vyrovnání byl dlužník povinen nabídnout úhradu nejméně 10 % pohledávek konkursních věřitelů třetí třídy do jednoho roku. V případech mimokonkursního vyrovnání pak nejnižší nabídka musela činit minimálně 25 % pohledávek věřitelů bez přednostního práva splatných do dvou let.³³

O vydání nového konkursního řádu se začalo uvažovat nahlas již od poloviny dvacátých let. První ucelenější návrh byl na ministerstvu spravedlnosti vypracován v roce 1927 a byl dán k diskusi. Řada názorů, kritických stanovisek, jakož i statistické materiály dodané Státním úřadem statistickým tvořily podklad pro vypracování nového návrhu.

2.8. Konkursní a vyrovnávací řád z roku 1927

Nový konkursní zákon, jehož konečné znění bylo přijato senátem Národního shromáždění na schůzi konané dne 27. března 1931, významně rozšířil pravomoci konkursního komisaře, který dožíral nad činností orgánů konkursního řízení a zasahoval do řízení i samostatně. Předloha současně omezila některá práva věřitelů a posílila pravomoc soudu.³⁴

---

³² KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení rady (ES) o úpadkovém řízení*, Komentář ASPI, a.s., 2008, 903 s., ISBN 978-80-7357-375-1, s. X

³³ Vládní nařízení č. 96/1922 Sb. z. a n., jímž se provádí čl. I. císařského nařízení ze dne 10. prosince 1914, č. 337 ř. z., o řízení konkursním a vyrovnávacím.

³⁴ VOSKA, J. *Konkursní, vyrovnávací a odpůrčí řády*. 1. svazek. Praha: Linhart & Pekárek, 1931, s. V-VI.

Osnova nového zákona č. 64/1931 Sb. použila systematiku konkursního řádu z roku 1914, která spočívala v rozdělení na konkursní právo hmotné a formální a také texty většiny ustanovení, která se osvědčila v praxi.

Snahou reformy byla účinnější ochrana zájmů, a to ve zvýšení dosavadní minimální nabídky na uspokojení věřitelů, kteří nepoživali přednostního uspokojení, lepší zjištění pravého hospodářského stavu dlužníka, a tím zjištění spolehlivějšího podkladu pro rozhodnutí věřitelů o přiměřenosti nabízeného vyrovnání a ochrana před zneužitím vyrovnávacího řízení.³⁵

Norma ale řešila i další problematická místa konkursního práva té doby. Došlo například ke sjednocení soudních poplatků³⁶, ale i poplatků svědků, znalců v občanských věcech právních a odměn správců konkursní podstaty.

Předloha z roku 1931, tedy konkursní, vyrovnávací a odpůrcí řád, byl zpětně charakterizován tak, že se v dobových poměrech poměrně osvědčil. Odbornou veřejností bylo kvitováno, že v Českých zemích byla zachována kontinuita konkursního práva. Nicméně ani tato předloha nedokázala dostatečně pružně reagovat na celosvětové události, a to zejména příchod celosvětové hospodářské krize, jejíž důsledky v Českých zemích vrcholily v roce 1933.

Důsledkem hospodářské krize byl velký nárůst nezaměstnanosti, bankroty průmyslových podniků a živnostníků. Toto vše si vyžádalo státní zásahy do národního hospodářství v podobě různých cel, regulací nájmu a stanovením výkupních cen. Povoleny byly dále úlevy při splácení některých typů závazků, byly rovněž odloženy exekuce a konkursy. Šlo o dočasná opatření, kdy se předpokládalo, že se hospodářská situace stabilizuje. Úlevy se týkaly především zemědělského podnikání.

---

³⁵ Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. XXIX

³⁶ Viz zákon č. 120/1931 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují ustanovení o soudních poplatcích.

V období druhé světové války a za protektorátu, tedy v letech 1938–1945, byla národní ekonomika zcela podřízena Protektorátu a zájmům Německé říše. Válečná konjunktura tak zabránila vlně úpadku, a nebylo nutné přijímat žádná mimořádná protikonkursní opatření, jakým byl např. dozor nad podniky za první světové války.

Další vývoj českého úpadkového práva byl násilně přetržen v roce 1951, kdy byl platný zákon zrušen zákonem číslo 142/1950 Sb., novým občanským soudním řádem, který zavedl institut takzvané „exekuční likvidace“, a to v ustanoveních § 570 a § 605 jako exekučního prostředku spočívajícího v prodeji veškerého majetku dlužníka. V občanském soudním řádu z roku 1963 v ustanovení § 352 až § 354 týkající se likvidace majetku byl i tento institut nahrazen. Zůstal tak v podstatě už jen pouhý název, a to z jediného důvodu – reciprocitě potřebné pro konkursní řízení v zahraničí³⁷.

Tento princip vzájemnosti umožňoval tehdejším československým hospodářským subjektům účastnit se konkursních řízení v cizině a uplatňovat tam své pohledávky, popřípadě soudně řešit své závazky.

Nicméně derogace předlohy z roku 1931 měla mimo jiné za následek, že předloha vymezující konkursní problematiku po roce 1989 neměla na co navazovat, neboť vývoj konkursního práva byl politickým rozhodnutím o řízeném plánování ekonomiky přerušena. Právní úprava úpadkového práva – konkursu a vyrovnání tak byla vyčleněna z právního řádu na období následujících 40 let.³⁸

„Zatímco ve vyspělých zemích mohl vývoj kontinuálně pokračovat a jeho výsledky byly obvyklou demokratickou procedurou promítány i do příslušné legislativy, Česká republika nemohla své zpoždění dohnat prostou recepcí některé zahraniční úpravy bez toho, aby bylo možné předvídat relevantní dopady takto

---

³⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení rady (ES) o úpadkovém řízení*, Komentář ASPI, a.s., 2008, 903 s., ISBN 978-80-7357-375-1, s. XII

³⁸ ZOULÍK, F. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. Vydání třetí. Praha, C.H. Beck 1998, str. XI.

učiněného kroku. Nutno dodat, že ani zahraniční zkušenosti týkající se dalšího směřování vývoje insolvenčního práva nebyly jednoznačné“.³⁹

2.9. Zákon o konkursu a vyrovnání (1991)

K opětovnému zavedení konkursního a vyrovnávacího řízení (v podobě, v jaké je co do základních východisek známe i dnes) došlo v českých zemích až po více než čtyřiceti letech zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.⁴⁰

Původní text této předlohy pochopitelně nezapře, že jeho inspiračním zdrojem byla úprava úpadkového práva obsažená v zákoně číslo 64/1931 Sb., vždyť byl na svou dobu moderním právním předpisem, avšak vzhledem ke změnám, k nimž došlo za uplynulá desetiletí v hospodářské oblasti nejen v naší zemi, lze zákon koncipovaný podle jeho základů na počátku devadesátých let dvacátého století vyhodnotit jako myšlenkově zastaralý v možnostech rychlého a účinného projednání konkursů, kde je větší množství věřitelů a málo vyhovující tehdejší praxi.⁴¹

Nelze přitom pominout ani fakt, že zákon o konkursu a vyrovnání (ZKV) prodělal od své účinnosti až do konce roku 2007 celkem 29 změn, a to formou přímých či nepřímých novelizací. Důvodem častých změn byla především snaha odstranit nedostatky právní úpravy zjištěné aplikační praxí.⁴²

---

³⁹ Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona sněmovní tisk 1044), s. 102. Volební období Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1044&CT1=0>

⁴⁰ Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. XXX, ISBN 978-80-7552-932-9

⁴¹ KRČMÁŘ, Z. Zákon o konkursu a vyrovnání ve znění zákona č. 105/2000 Sb., s poznámkami a judikaturou, IFEC s.r.o., Praha 2000, ISBN 80-86412-6, s. I

⁴² SCHELLEOVÁ, I. Úvod do insolvenčního práva. Ostrava: Key Publishing, 2007, str. 61.

Změny v úpadkovém právu byly samozřejmě činěny i prostřednictvím nálezů Ústavního soudu České republiky. Ve své podstatě šlo o změny, které reagovaly na praktické zkušenosti se zákonem. K novelizacím ale samozřejmě docházelo i z důvodu změn, které souvisely s novelami zákona veřejných dražbách, případně v důsledku novely občanského soudního řádu (OSŘ), zákona o dluhopisech, obchodního zákoníku nebo zákona o nakládání s cennými papíry.

Lze tedy shrnout, že praktickému uplatnění vyrovnání v širším měřítku bránil jednak velmi široký okruh omezujících podmínek /pozitivní a negativní předpoklady povolení, resp. potvrzení vyrovnání, dále především vysoký práh požadovaného uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů (45%), potřeba souhlasu věřitelů v rámci vyrovnacího jednání včetně jeho časového omezení, a nakonec povšechná náročnost vyhovění všem podmínkám ze strany dlužníka.⁴³

Zde nutno podotknout, že zákon o konkursu a vyrovnání oproti právní úpravě úpadkového práva v podobě insolvenčního zákona vykazuje některé podstatné rozdíly. Jde o to, že zákon o konkursu a vyrovnání řešil pouze nastalý úpadek, ale úprava insolvenčního zákona řeší i úpadek takzvaně hrozící. K hrozícímu úpadku je nutno doplnit, že tento představuje v českém právní úpravě insolvenčního řízení relativně nový fenomén, který je ale znám v moderní evropské insolvenční úpravě.⁴⁴

Insolvenční zákon ale především nabízí řešení úpadku formou oddlužení, což je i samotná podstata této rigorózní práce. Předchozí právní úpravy nabízely řešení úpadku především likvidační formou v podobě konkursního řízení.

---

⁴³ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 30

⁴⁴ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 53

3. Příprava insolvenčního zákona

Osnova právní úpravy insolvenčního zákona se začala připravovat v roce 2002. V té době bylo již totiž patrné, že ekonomický vývoj České republiky vyžaduje zcela novou moderní předlohu, která vedle likvidačního řešení úpadku dlužníka vnese do českého právního řádu i možnosti řešení úpadku sanační. Cesta dalších novelizací původní konkursní předlohy se ale již stala již neúnosnou.

Ministerstvo spravedlnosti proto sestavilo dvacetičlennou komisi, kde jedním z hlavních expertů a také vůdčí osobností tohoto kolektivu byl soudce Nejvyššího soudu České republiky JUDr. Zdeněk Krčmář. Příprava nového zákona procházela rozsáhlou veřejnou diskusí. Předčasné volby však tehdy způsobily, že práce na paragrafovém změni byly odloženy.

Impuls k dalším rozsáhlým diskusím vyvolaly souběžné snahy tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce a místopředsedy vlády ČSSD pro ekonomiku Martina Jáhna vytvořit novou komplexní právní úpravu. Poměrně dlouhé politické diskuse o akceptaci jednoho z návrhů vedly nakonec k přijetí kompromisu představovaného vládním návrhem zákona, který byl předložen zákonodárnému sboru a posléze schválen. Ve sbírce zákonů byl zákon „o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)“ publikován pod č. 182/2006, s účinností od 1.7.2007. Ještě před tím, než se stal insolvenční zákon účinným, však došlo k jeho prvním novelizacím.⁴⁵ O rok a půl, tedy od 1.1.2008, se posunula účinnost proto, že nebyl dostatečně připraven systém insolvenčního rejstříku, který tvoří základ pro elektronickou formu soudních spisů. Soudy v té době nebyly dostatečně na tyto změny materiálně vybaveny.

---

⁴⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení rady (ES) o úpadkovém řízení*, Komentář ASPI, a.s., 2008, 903 s., ISBN 978-80-7357-375-1, s. XVII

Lze ale shrnout, že nový insolvenční zákon definoval insolvenční řízení jako transparentní proces. Zavedl veřejný insolvenční rejstřík a přinesl sanační nástroje řešení úpadku podnikatelů i spotřebitelů.⁴⁶

„Právě veřejný insolvenční rejstřík zavedený v roce 2008 umožnil do té doby nebývalou, ale o to více potřebnou, transparentnost. Díky tomu tak došlo k minimalizaci informační asymetrie, tedy sice prvku ekonomickému, ale ve své podstatě sloužícímu k snazšímu uplatňování práva. Není to přitom věc automatická. Řada insolvenčních systémů ve světě je postavena na podmínkách, kdy získat již třeba jen prvotní informace o zahájení insolvenčního návrhu je poměrně složité a nákladné“.⁴⁷

3.1. Institut oddlužení v českém právním řádu

Řešení dlužníkovy úpadku novým institutem takzvaného oddlužení má své legislativní kořeny v roce 2005, kdy byl do tehdejší Poslanecké sněmovny ve funkčním období let 2002–2006 podán nejprve návrh insolvenčního zákona z pera tehdejších poslanců Občanské demokratické strany, a to jako sněmovní tisk 1044 dne 8. července 2005 a necelé dva měsíce poté vládní tisk číslo 1120 ze dne 31.8.2005. Jako základní materie byl vnímán tisk číslo 1120, který byl také nakonec přijat.

Vládní tisk nového insolvenčního zákona, tedy přesněji zákona o úpadku a způsobu jeho řešení, vnímal potřebu řešit dlužníkův úpadek zvláštním soudním řízením proto, že v této specifické oblasti nešlo porušení práv či neplnění povinností

---

⁴⁶ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvency 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 155

⁴⁷ SMRČKA, Luboš. Budoucnost insolvenčního rejstříku podle doc. Inf. Luboše Smrčky, CSc. Insolvenční zóna – Informační newsletter *Insolvency* 2008, a.s. 2016, č. 2. Reg. u MK ČR E 22473. Čerpáno z tištěné verze, v archivu již nelze dohledat.

ze strany dlužníka postihovat standardními procesními prostředky, které tehdejší právní řád poskytoval.

V podmínkách rozvinutého tržního hospodářství po příchodu 3. milénia se již téměř 15 let účinný konkursní a vyrovnávací řád vyčerpал a bylo třeba jej nahradit zcela novou úpadkovou úpravou reagující na zcela odlišné potřeby ekonomického a sociálního života a především reflektující moderní úpravy úpadkového práva v zemích s vyspělými ekonomikami (USA a Západní Evropy).⁴⁸ Opominout samozřejmě v tomto případě nelze ani potřebu inovovat úpadkové právo v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie.

Vláda si byla vědoma, že při mnohosti dlužnických závazků a velmi omezených prostředků k jejich krytí by aplikace obvyklých právních prostředků mohla znamenat zvýhodnění některých věřitelů na úkor ostatních. Vládní záměr si proto mimo jiné vytkl jako jeden z cílů vyloučit upřednostnění věřitelů, pokud ale samozřejmě jejich pohledávky díky svému charakteru a povaze nejsou již ze svého principu v jiném výhodnějším postavení.⁴⁹

Výsledkem tak mělo být podle předloženého vládního návrhu mnohostranné uspořádání zohledňující i další, a to například sociální aspekty. Oba původní návrhy insolvenčního zákona se shodovaly v tom, že řešení úpadku nemůže být pouze dvoustrannou záležitostí, jako je aplikováno v případech vymáhání pohledávek ve dvoustranných sporech.

Vláda si byla vědoma, že další společenskou skutečností ovlivňující moderní úpravy konkursního práva je značný nárůst úpadků, které se netýkají podnikatelů (tzv. spotřebitelské úpadky). „Dochází k němu v souvislosti s rozvojem splátkových (či obecněji úvěrových) obchodů. Tyto úpadky představují (při jejich

---

⁴⁸ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 30

⁴⁹ Charakterem a povahou pohledávky se rozumí údaje o tom, zda jde o pohledávku peněžitou nebo nepeněžitou, podmíněnou nebo nepodmíněnou, pohledávku splatnou nebo nesplatnou, pohledávku vyjádřenou v českých korunách nebo v cizí měně. Pokud je pohledávka vyjádřena v cizí měně, obsahuje přihláška pohledávky popis způsobu přepočtu pohledávky na české koruny a použitého směnného kurzu.

větším počtu) sociální problém. Je tomu tak proto, že možnosti uspokojení věřitelů jsou (se zřetelem k osobám dlužníků a jejich typových majetkových poměrech) při nich omezené, zvláště však proto, že v konkursu neuspokojenými pohledávkami jsou spotřebitelé (úpadci) po skončení konkursu nepřiměřeně a dlouhodobě zatěžováni“.⁵⁰

Jednou z hlavních a páteřních novinek v novém insolvenčním zákoně bylo zavedení nového institutu oddlužení. Vláda jej označovala jako sanační způsob řešení úpadku, který přicházel v úvahu jako řešení úpadku nepodnikatelských subjektů (a to jak fyzických osob, tak i osob právnických) a dále i u některých drobných podnikatelů – fyzických osob.

Předloha počítala s tím, že oddlužení bude řešeno jednorázovým vyrovnáním, navazujícím volně na institut vyrovnání, známý z dosavadní úpravy nebo oddlužením formou splátkového kalendáře, určené fyzickým osobám s pravidelným příjmem. Terminologií daňových právních předpisů lze říci, že tato forma oddlužení se uplatní především u fyzických osob s příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků.

„Oddlužení formou splátkového kalendáře je zcela novým institutem, při jehož úpravě nebylo možné navázat na předchozí legislativní a aplikační zkušenosti; řešení, které se blíží oddlužení, mohlo být dosud provedeno formou vyrovnání, ale jde spíše o teoretickou úvahu, protože nemělo zvláštní úpravu a nejsou s ním ani praktické zkušenosti. Z toho důvodu bylo při návrhu úpravy čerpáno ze zahraničních právních řádů“.⁵¹

---

⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 140. Sněmovní tisk č. 1120, volební období Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 223. Sněmovní tisk č. 1120, volební období Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

V právní terminologii se tak poprvé začalo užívat pojmu „oddlužit se“. Možnost zbavit se svých dluhů byla do té doby přiznána jen dlužníku v souvislosti s vyrovnáním nebo nuceným vyrovnáním. Nyní tak měla znamenat, že dlužníkům bude poskytnuta regulérní druhá šance⁵² a tito nebudou odsouzeni k celoživotnímu splácení dluhů. Oddlužení tak mělo předejít tomu, aby se dlužník začal pohybovat v šedé zóně ekonomiky. Možnost dosáhnout osvobození od zbytků dluhů mělo dlužníky motivovat k tomu, aby usilovali o co nejvyšší míru uspokojení věřitelů.

Vládní předloha přitom vycházela i ze zahraničních zkušeností, které potvrzovaly, že oddlužení je v konečném důsledku i ku prospěchu věřitelů. Shoda panovala na tom, že stěžejním aspektem nového přístupu v insolvenčním zákoně je posílení sanačního principu, tedy snaha o řešení situace úpadku dlužníka nelikvidačním způsobem, a to s cílem zachovat funkční subjekty v ekonomickém prostředí.

---

⁵² Doporučení komise č. 2014/135/EU, o novém přístupu podnikání a k platební neschopnosti. Dostupní z: eur-lex.europa.eu

4. Oddlužení podle prvotní právní úpravy (2005)

Hlavním impulsem, proč do právního řádu zakomponovat institut oddlužení, byla reakce na vzrůstající zadluženost fyzických osob – nepodnikatelů. Insolvenční řízení se tak podle prvotních představ mělo chápat jako ucelený druh civilního procesu, ve kterém můžeme nacházet prvky řízení exekučního i nalézacího.⁵³

Institut oddlužení umožňoval dlužníkovi řešit nastalou situaci po dohodě s věřiteli mimo exekuční režim. Mělo tak jít o určitou motivaci dlužníka k tomu, aby se choval korektně, a k tomu, aby měl motivaci své dluhy řešit.

Zrod institutu oddlužení si ale záhy vybral i svou daň, a to v tom smyslu, že se postupně zrodila nová kategorie opakovaně se zadlužujících lidí, kteří byli lhostejní ke svým závazkům a záměrně je nespláceli. Mnozí z nich spoléhali na to, že po nich firmy pohledávky vymáhat nebudou, a to zejména v případě drobných dluhů, kdy interní náklady na mimosoudní řízení byly relativně vysoké a vymožená částka v soudním řízení úvěrujícím společenstvem nestačila ani na pokrytí výloh právních nákladů.

„Důsledkem opakovaného zadlužování byl narůstající počet osobních bankrotů. Lidé se mnohdy dostali do dluhové spirály, snažili se dluhy splatit další půjčkou, celkový dluh narůstal společně s úroky a své závazky tak již nebyli schopni splatit.“⁵⁴

---

⁵³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. Civilní právo procesní. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4. s.43

⁵⁴ Čeští dlužníci se zadlužují opakovaně, vyplácí se jim to. Konkursní noviny, 2012, č. 19. ISSN 1213-4023, s. 5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

I přes výše popsaná negativa nakonec mohla tato skupina dlužníků stejně jako další čerpat výhody oddlužení a zejména pozdějšího dobrozdání ve smyslu osvobození od povinnosti hradit zbytky neuhrazených pohledávek.

Do Evropské unie vstoupila Česká republika v roce 2004 ještě s úpadkovou úpravou odpovídající tradičnímu pojetí likvidačního řešení úpadku dlužníka, která nepřihlížela k různým potřebám různých dlužníků, neumožňovala komplexní řešení úpadku, a ponechávala zejména dlužníky fyzické osoby v neřešitelné situaci. Potřeba zásadní změny vedla k hledání náhrady, po několika různých pokusech byla jako zásadní inspirace převzata úprava německého insolvenčního řízení s přihlédnutím k specifickým českým podmínkám.⁵⁵

Insolvenční zákon z roku 2006 tak sice na jedné straně bylo možné pokládat za komplexní úpravu, na druhé straně bylo již od počátku zřejmé, a toto očekávání se naplnilo, že se plně uplatní role soudní judikatury, a to například hned u výkladu subjektivní přípustnosti oddlužení, kterému je věnována následující kapitola.

4.1. Legitimace k návrhu na povolení oddlužení

Na tomto místě, a to spíše popisnou formou, je zapotřebí seznámit se s podstatou prvotní právní úpravy oddlužení z roku 2008, aby pak v pozdějších kapitolách vznikl prostor k užití komparativní metody, a to ve věci sledování změn jednotlivých ustanovení institutu oddlužení. Začneme tedy posouzením přípustnosti oddlužení, a to speciálně v rozlišení fyzických osob a podnikatelů. Zkoumání toho, zda je dlužník tím, kdo je k podání návrhu na povolení oddlužení oprávněn, je založeno na zkoumání všech tvrzení dlužníka, která uvedl ve svém návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách.⁵⁶ (§ 391 a 392 IZ).

---

⁵⁵ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 1

⁵⁶ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 137

Pokud se dlužník, který nebyl podnikatelem, rozhodl řešit úpadek nebo hrozící úpadek oddlužením, mohl podat soudu návrh na povolení oddlužení. Oddlužení přitom bylo určeno pouze pro subjekty nepodnikatelské. (§ 389 odst. 1 IZ). Návrh jiné osoby než dlužníka na zahájení insolvenčního řízení spojeného s návrhem na oddlužení, musel insolvenční soud odmítnout pro nedostatek aktivní legitimace navrhovatele.

Dlužníkem, který není podnikatelem, se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 IZ rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem (podle norem hmotného práva) považována za podnikatele a zároveň nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.⁵⁷

Za dluhy vzešlé z podnikání dlužníka se přitom považovaly veškeré závazky mající svůj původ v podnikatelské činnosti dlužníka, takže kromě závazků z obchodních závazkových vztahů šlo také např. o dluhy, jež měly původ v občanskoprávních vztazích, do nichž dlužník vstupoval jako podnikatel a rovněž veřejnoprávní dluhy, tedy typicky nedoplatky na daních a pojistném.

Aby striktní uplatňování závěru, že za osobou vyloučenou z okruhu osob oprávněných navrhnout oddlužení jako způsob řešení úpadku je považován dlužník mající dluhy z podnikání, ačkoliv již nepodniká, nevedlo k nepřiměřené tvrdosti, byl připuštěn postup, že ve specifických případech je posouzení věci na uvážení insolvenčního soudu (založeném na konkrétních skutkových okolnostech případu).

Dluhy z podnikání jsou pro účely oddlužení vykládány velmi extenzivně ve prospěch dlužníků a jde především o závazky z právních vztahů, do nichž dlužník vstupoval coby podnikatel, či o veřejnoprávní dluhy nejčastěji reprezentované nedoplatky na daních na pojistném. Za závazky z podnikání se pak

---

⁵⁷ Usnesení VS v Praze sp.zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008

považují také úroky z prodlení, které vznikly neuhrazením některého se shora uvedených závazků.⁵⁸

Doba vzniku dluhů nebyla v té době pro posouzení toho, zda jde o dluhy z podnikání, zásadní. Mohly totiž vzniknout až poté, co dlužník přestal být pokládán za podnikatele, a to jako důsledek porušení jeho povinností v rámci smluvního vztahu z předchozího podnikání.⁵⁹

Judikatura přitom na samotném začátku využívání institutu oddlužení akceptovala pouze situace, kdy dlužník nepodnikatel nabyl dluhy z podnikání děděním (manželka po zesnulém manželovi podnikateli).⁶⁰

V těchto případech se právní jednání dlužníka spočívající v přijetí pozůstalosti nebo ručitého prohlášení nedalo vyložit jako vůle dlužníka převzít důsledky podnikání jiné osoby.⁶¹

Praxe ale záhy ukázala, že lze definovat případy, kdy není apriori vyloučeno, aby osobě, mající určitou část svých dluhů z předchozí ukončené podnikatelské činnosti, bylo povoleno oddlužení. K věci se vyjádřil Nejvyšší soud, který pracovně stanovil pět kritérií, ke kterým insolvenční soudy začaly přihlížet při posuzování dluhů z podnikatelské činnosti ve vztahu k možnému oddlužení.

Posuzovanými okolnostmi byly:

- doba vzniku konkrétního dlužníkového závazku (dluhu) z podnikání,
- doba ukončení dlužníkového podnikání,
- četnost neuhrazených dlužníkových závazků (dluhů) z podnikání,

---

⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 2 VSPH 546/2012-A-17 (KSPH 36 INS 24176/2011) ze dne 21.8.2012

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009

⁶⁰ MARŠÍKOVÁ, J.: Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. 1. vydání. Praha, LINDE Praha, 2000, s. 109

⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.6.2008, sp. zn. 1 VSPH 39/2008

- výše konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkových závazků,
- okolnost, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení.

Specifickým problémem pak byli dlužníci, kteří nikdy nepodnikali, nebyli podnikateli, ale kteří svým majetkem pouze zajistili dluhy vzešlé z podnikání jiných subjektů.

Nejvyšší soud k tomu dovodil, že výklad vylučující z účasti na oddlužení dlužníky, kteří sice již nepodnikají, ale stále mají závazky vzešlé z jejich podnikání, se nevztahuje na osoby, jež podnikateli nebyly a nejsou a které svým majetkem pouze zajistily dluhy vzešlé z podnikání jiných subjektů, bez zřetele k tomu, zda šlo o zajištění z titulu obecného ručení ve smyslu § 303 a násl. obch. zák. nebo o zajištění pohledávky zástavním právem, anebo o zajištění pohledávky zajišťovací směnkou (lhostejno, zda jde o osobu v pozici směnečného dlužníka nebo směnečného avala).⁶²

V reakci na vzrůstající zadluženost fyzických osob nepodnikatelů obsahoval návrh insolvenčního zákona také nový institut oddlužení, který dle tehdejšího názoru umožňoval dlužníkovi řešit nastalou situaci po dohodě s věřiteli mimo exekuční režim. Jde o určitou motivaci dlužníka k tomu, aby se choval korektně, a k tomu, aby měl motivaci své dluhy řešit. Aplikační praxe a rozhodnutí jednotlivých soudů tak postupně uvolňovaly překážky bránící oddlužení fyzických osob jako podnikatelů.⁶³

Insolvenční zákon jako takový přitom ve svém počátku nepočítal s všeobecnou dostupností sanačního řešení úpadku pro živnostníky, tedy jinak řečeno podnikající fyzické osoby, ale tento přístup bohužel nezohledňoval realitu velké části podnikajících fyzických osob, ani specifika určitých ekonomických

---

⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29 (70 INS 3940/2008) ze dne 23.2.2011

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.4.2009, sp.zm. 29 NSČR 3/2009

odvětví, v nichž byla právě na živnostenský list normou. Významná část závazků těchto dlužníků totiž nesouvisela s jejich podnikatelskou činností a měla právě spotřebitelský charakter. Vývoj ukázal, že toto počáteční nastavení insolvenčního zákona nebylo dostačující.⁶⁴

Zde je zapotřebí ale připomenout, že legislativní návrh institutu oddlužení ve své původní verzi z dnešního pohledu prozíravě obsahoval možnost oddlužení pro drobné podnikatele, kteří nezaměstnávají žádné zaměstnance. Tato úprava cílila zejména na živnostníky a osoby samostatně výdělečně činné.⁶⁵ Tento záměr ale neprošel a schválená předloha s oddlužením výše uvedených skupin podnikajících osobo nepočítala.

Co se týče formální stránky podání insolvenčního návrhu platí, že návrh na povolení oddlužení musel dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Pokud podala insolvenční návrh jiná osoba, bylo možné návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníkovi. (§ 390 odst. 1 IZ). Zde platilo a platí i dnes, že návrh na povolení oddlužení podaný opožděně, nebo někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, insolvenční soud rozhodnutím odmítal.

V případě podání více insolvenčních návrhů počíná běžet lhůta pro podání návrhu na povolení oddlužení ode dne doručení prvního z nich bez ohledu na doručení dalších insolvenčních návrhů.⁶⁶

„Zákonodárce při přípravě a následném schválení zákona č. 182/2006 Sb. O úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) vycházel z prokazatelných nedostatků zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Zdlouhavost řízení,

---

⁶⁴ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 52,53

⁶⁵ KOUTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. BECK, 2008, str. 858

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR č.j. 29 NSČR 40/2013-A-186 (MSPH 79 INS 7499/2011) ze dne 30.1.2014

většinou více jak pět let, ale také více jak deset let, nebyla žádnou zvláštností. Nově přijatý zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) však ve snaze urychlit celý proces zavedl do paragrafového znění zákona závazné lhůty, ve kterých by měl být celý proces řízen“.⁶⁷

Podobně o předloze a zejména potřebě efektivního a rychlého insolvenčního procesu smýšlel i tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Jiří Pospíšil. „Je nesporným faktem, že právě rychlost insolvenčního řízení představuje pro ochranu majetkových práv jak úpadce, tak i všech věřitelů, jednu z nejdůležitějších praktických podmínek, jejímž smyslem je předejít dalším ztrátám způsobeným průtahy v řízení“.⁶⁸

4.2. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Významnou roli při podávání návrhu na povolení oddlužení hrály náležitosti a přílohy návrhu na oddlužení. S odstupem času lze konstatovat, že náležitosti návrhu na povolení oddlužení byly koncipovány poměrně přísně. Návrh na povolení oddlužení musel vedle obecných náležitostí podání obsahovat, a to dle § 391 odst. 1 IZ následující:

- označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat
- údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech
- údaje o příjmech dlužníka za poslední tři roky

Další náležitosti stanovil zákon v závislosti na dlužníkem případně navrhaném způsobu řešení oddlužení – v případě návrhu oddlužení plněním splátkového kalendáře mohl dlužník zároveň podat žádost o stanovení nižších než

---

⁶⁷ DEUTSCH, Erich. Urychlil insolvenční zákon insolvenční řízení? Konkursní noviny. 2011, č. 14–15. ISSN 1213-4023, s.5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁶⁸ POSPÍŠIL, Jiří. Urychlil insolvenční zákon insolvenční řízení? Konkursní noviny, 2011, č. 14–15. ISSN 1213-4023, s.5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

zákonem stanovených splátek.⁶⁹ Přiznání nižších, než zákonných měsíčních splátek soudní praxe připouští typicky u dlužníka s důvodnými vyššími náklady na dojíždění do zaměstnání.⁷⁰

Návrh na povolení oddlužení přitom musel být, a to se nezměnilo, podáván na formuláři, jehož náležitosti stanovoval prováděcí předpis.⁷¹ Náležitosti návrhu dle zmíněné prováděcí vyhlášky byly strukturovány tak, aby soud získal logický a strukturovaný přehled, na jehož základě by bylo možné o takovém návrhu rozhodnout.

Nepodání návrhu na povolení oddlužení na předepsaném formuláři ale nutně nemuselo znamenat ztrátu možnost úspěšně vstoupit do procesu oddlužení. Nebyl-li totiž návrh na povolení oddlužení podán na předepsaném formuláři, vyzval insolvenční soud dlužníka k odstranění vady podání. Obecné náležitosti podání se přitom shodují s náležitostmi podání podle Občanského soudního řádu (OSŘ).

Jako u ostatních způsobů řešení úpadku dlužníka, i u oddlužení se můžeme setkat s dvěma základními možnostmi zahájení insolvenčního řízení, s ohledem na povahu oddlužení a motivaci dlužníka k jeho úspěšnému provedení. Jde o insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení a insolvenční návrh dlužníkovu věřitele, na který dlužník reaguje podáním návrhu na povolení oddlužení.⁷²

Podobně tomu bylo i v případě nezbytných příloh k návrhu na oddlužení, které dlužník musel k návrhu připojit. Zde se dle § 392 odst. 1 IZ jednalo o:

---

⁶⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 118

⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.10.2010, sp. zn. 1 VSPH 876/2010

⁷¹ Mimo jiné viz ustanovení § 23 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

⁷² SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 95

- seznam majetku a závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil
- listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední tři roky
- písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl s tím, že hodnota plnění získaného z oddlužení může být pod hranicí třiceti procent jeho pohledávky

Zákon požadoval po dlužníkovi, aby tyto seznamy byly úplné a správné, tuto skutečnost v nich musel dlužník výslovně uvést a potvrdit svým podpisem. To má zásadní dopad na posuzování toho, jak dlužník v rámci insolvenčního řízení plní své povinnosti.⁷³

Na základě výše uvedených doložených listin pak mohl insolvenční soud zjistit aktuální příjmovou situaci dlužníka a posoudit, zda dlužník je schopen plnit podmínky kladené na řešení jeho úpadku oddlužením.⁷⁴

Speciálně u nižšího sjednaného plnění byla stanovena povinnost sdělit jaká bude nejnižší hodnota plnění, na které se dotčený věřitel s dlužníkem dohodl. Věřitel musel navíc svůj souhlas sdělit s úředně ověřeným podpisem. Zde je zapotřebí upozornit na skutečnost, že co se týče souhlasu věřitelů s nižším plněním, byl vždy zapotřebí určitý proaktivní přístup dlužníka v samotných vyjednáváních. Pokud totiž začne dlužník jednat a obstarávat si příslušné souhlasy včas, může se tím vyhnout riziku nepovolení oddlužení pro dluhy z podnikání oddlužení nepřipouštějících, stejně jako poklesu možnosti uspokojit pohledávky věřitelů v zákonné míře 30 %.⁷⁵

---

⁷³ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 100

⁷⁴ POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka. *Musíš znát... Exekuční a insolvenční právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-395-2. s. 115

⁷⁵ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 60

Zajištění souhlasu nezajištěného věřitele s nižším plněním má ale samozřejmě svá úskalí. Obtížnost získání tohoto souhlasu dlužníka spočívala v tom, že jednotliví věřitelé jej neposkytovali často s odkazem na povinnost správy cizího majetku (povinnost péče řádného hospodáře), protože by se tímto souhlasem vzdávali více než 70 % pohledávky – ať jde o věřitele z řad právnických osob veřejného práva (finanční orgány, zdravotní pojišťovny, správy sociálního zabezpečení) nebo i věřitel ryze soukromé povahy (kde statutárním orgánům obchodních korporací může v udělení takového souhlasu bránit případná obava z vyvození odpovědnosti za ztrátu majetkové hodnoty v neprospěch takové korporace dle ZOK).⁷⁶

Insolvenční zákon ovšem stanovoval další obsahové a formální náležitosti příloh k návrhu na oddlužení. Například v seznamu majetku byl dlužník navrhovatel povinen uvést údaje o době pořízení majetku, o jeho pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení seznamu. Zákon přitom nevyžadoval ocenění znalce, pokud se nejednalo o nemovitost nebo majetek, který byl předmětem zajišťovacích práv.

Jasně daná pravidla platila rovněž pro osoby ochotné se zavázat při povolení oddlužení jako spoludlužníci nebo ručitelé dlužníka. Takové osoby musely dlužnický návrh na oddlužení spolupodepsat, stejně jako dlužníkův manžel, který musel navíc ještě explicitně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. To zejména v případech, kdy návrh na povolení oddlužení počítal s využitím majetku, který byl součástí nevypořádaného společného jmění manželů.

Insolvenční praxe takřka od samého počátku účinnosti insolvenčního zákona aplikovala společné oddlužení manželů, ale zákonný rámec byl tomuto potřebnému institutu takzvaného oddlužení domácností dán až mnohem později, a to takzvanou revizní novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., s účinností

---

⁷⁶ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 164

od 1.1.2014. Uvedená novela byla poměrně často označována jako takzvaný „up – grade“ insolvenčního zákona.⁷⁷

Již v roce 2011 panovala shoda na tom, že jediným řešením vzniklé situace ohledně společného oddlužení manželů je nutnost provést legislativní změny v insolvenčním zákoně, které umožní bezproblémový průběh insolvenčních řízení. „Společné oddlužení manželů má rozhodně místo v právním řádu České republiky, má ekonomické a sociální opodstatnění, ale je nutné jej nejdříve legislativně zakotvit a upravit“.⁷⁸

Jako klíčovou označoval konsolidaci řízení ohledně manželů již v roce 2011 i JUDr. Tomáš Richter LL.M., Ph.D. „Takřka absentují body, týkající se oddlužení, kde je přitom řada naléhavých a nevyřešených otázek. Jednou z nich je například zcela klíčová otázka konsolidace řízení ohledně manželů“.⁷⁹

Soudní insolvenční praxe nebyla ve věci konsolidace řízení jednotná. Postupně však, a to i při absenci výslovného zákonného zmocnění, se ještě před účinností novely (1.1.2014) postupovalo tak, že obě řízení byla spojena podle § 112 Občanského soudního řádu (OSŘ) ke společnému řízení pod nižší spisovou značku, tedy prakticky pod spisovou značku toho z manželů, který insolvenční návrh podal dříve.

Pokud podal návrh jen jeden z manželů a insolvenční soud následně zjistil, že dlužník je ženatý/vdaná, vyzval soud v předem dané lhůtě druhého z manželů, zda chce podat vlastní insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Tento postup měl pak za následek, a to z důvodu existence společného jmění manželů, společné posuzování insolvenčního návrhu. Ani zde však soudní praxe

---

⁷⁷ KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, str. 81.

⁷⁸ PACHL, Lukáš. Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolvenční. *Konkursní noviny*, 2011, č. 14-15. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁷⁹ RICHTER, Tomáš. Je čas na reflexi fungování insolvenčního zákona. *Konkursní noviny*, 2011, č. 18. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

nebyla jednotná, některé soudy druhého manžela nevyzývaly a v případě, že později podal vlastní návrh, byl posuzován zvlášť.

Novela zakotvující společné oddlužení manželů tak byla průlomová v tom, že zakotvila fikci jednoho účastníka – dlužníka, ačkoli ve skutečnosti to byly osoby dvě. Vznikla tedy i společná majetková podstata a na jisto bylo postaveno, že dluhy budou uspokojovány jen jednou. Novelou byl tedy efektivně odklizen problém takzvaných duplicitních přihlášek pohledávek, kdy věřitelé před účinností novely přihlašovali své nároky ke každému z manželů a po jejich přezkoumání bývaly tyto nároky nezařazovány do splátkového kalendáře z důvodu duplicity.

Zde je zapotřebí podotknout, že v insolvenčním zákoně se do doby přijetí institutu společného oddlužení manželů řešilo společné jmění manželů jen u způsobu řešení úpadku konkursem a velice zřídka pak i reorganizací. Postup ohledně majetkové podstaty byl ale speciálně u konkursního řešení opačný, kdy prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela. Po dobu běžícího konkursu pak nemůže vzniknout nově společné jmění a na Insolvenčního správce přechází povinnost vypořádat společné jmění, případně jeho vypořádání navrhnout u soudu.⁸⁰

Nezřídka se zejména v prvotních měsících využívání v českém právním řádu nového institutu oddlužení stávalo, že návrh na povolení oddlužení neobsahoval všechny náležitosti, případně byl nesrozumitelný nebo neurčitý. V takovém případě soud navrhovatele ve lhůtě maximálně sedmi dnů vyzýval k opravě a doplnění, a to s navedením podoby, jak by měla být oprava a doplnění realizováno. Podobně soud postupoval také v situaci, kdy nebyly k návrhu připojeny zákonem požadované přílohy nebo tyto požadované přílohy neobsahovaly požadované náležitosti.

Nesplnění výzvy soudu k opravě a doplnění mělo za následek bez dalšího odmítnutí návrhu na povolení oddlužení ze strany soudu. Již v roce 2011 byla

---

⁸⁰ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, ISBN 978-80-7357-597-1 s. 253

převládajícím důvodem pro odmítnutí insolvenčního návrhu skutečnost, že v něm nebyly uvedeny rozhodné skutečnosti, které měly doložit úpadek dlužníka, případně nebyl dostatečně označen majetek a závazky dlužníka v povinných seznamech.

„Soudní praxe se sjednotila na požadavku řádného označení věřitelů dlužníka (shodně jako se v soudním podání označují účastníci řízení), ale také na označení jejich pohledávek za dlužníkem. Mezi nejčastější vady příloh insolvenčního návrhu, které vedly k rozhodnutí soudu o odmítnutí návrhu, také patřily neúplné seznamy majetku dlužníka a jeho závazků nebo chybějící výslovné prohlášení dlužníka o tom, že jím předložené seznamy jsou úplné a správné“.⁸¹

Zejména co se týče seznamů majetku a závazků dlužníka, byly kladeny poměrně přísné nároky. Například u jednotlivých dluhů musel dlužník v tomto seznamu uvést údaj o jejich výši a splatnosti (s uvedením konkrétního dne) a stručně uvést, zda některé z nich popírá a důvod případného jejich popření. Nepředložení uvedeného seznamu dlužníkem má pro něj fatální procesní důsledek, totiž že pokud tak neučiní ani v dodatečně lhůtě stanovené mu výzvou insolvenčního soudu, insolvenční soudu jeho insolvenční návrh odmítne.⁸²

Lze zobecnit, že soudní praxe v letech 2010–2014 směřovala spíše ke striktnímu výkladu náležitostí insolvenčního návrhu, neboť vycházela z větší závažnosti dopadů zahájení insolvenčního řízení na poměry dlužníka a věřitelů, než tomu bylo u zahájení řízení civilního nalézacího o vykonávacího. Soudy prvního stupně, tedy v tomto případě soudy krajské, tak mnohdy rozhodovaly o odmítnutí insolvenčního návrhu z výše uvedených důvodů, což se sice mohlo zdát být přísné, avšak tyto důvody byly často shledány i soudem odvolacím jako vady, které bránily dalšímu projednání věci.

---

⁸¹ DÖRFL, Luboš. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2012, č. 19. ISSN 1213-4023, s. 1 a 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁸² SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 103

Ze statistik insolvenčních řízení roku 2012 například vyplynulo, že v tomto roce insolvenční soudy odmítly celkem 2633 insolvenčních návrhů, z toho ve 2181 případech se jednalo o odmítnutí insolvenčního návrhu podaného dlužníkem. „Bohužel praktické zkušenosti mě vedou k závěru, že tento stav není do značné míry způsoben skutečnou vadností insolvenčních návrhů, ale mnohdy přehnaným formalismem ze strany jednotlivých insolvenčních soudců“.⁸³ Vlastní praxe naší insolvenční kanceláře z této doby přitom s výše uvedeným názorem bezvýhradně souhlasí.

Návrh na povolení oddlužení mohl vzít dlužník zpět do doby rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Tento okamžik zpravidla nastal na schůzi věřitelů, která byla svolána bezprostředně po přezkumném jednání.

Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení mělo ale za následek jiný procesní stav. Po odmítnutí insolvenčního návrhu, vzetí na vědomí jeho zpětvzetí nebo zamítnutí rozhodoval zpravidla soud současně o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.

Konkurs ale soud prohlašoval také v jiných případech, a to například pro vady návrhu, které se nepodařilo odstranit ani příslušnou výzvou. Tyto případy přeměny oddlužení v konkurs lze tedy charakterizovat jako rozhodnutí založená na formálních důvodech – dlužník sice usiluje o povolení oddlužení, ale není schopen vyhovět procesním požadavkům (včasnost a bezvadnost návrhu, subjektivní přípustnost oddlužení).⁸⁴

---

⁸³ PACHL, Lukáš. Statistiky insolvenčních řízení za první pololetí letošního roku (2012). Konkursní noviny, 2012, č. 18. ISSN 1213-4023, s. 1 a 3. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁸⁴ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 20

4.3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

Zákonodárce zde nadeřinoval dva případy možného rozhodnutí o podaném insolvenčním návrhu, a to jeho zamítnutí nebo vyhovění. K zamítnutí insolvenčního návrhu na povolení oddlužení docházelo zejména v případech, kdy bylo možné důvodně předpokládat, že podáním insolvenčního návrhu byl sledován nepoctivý záměr nebo již na počátku hrozilo, že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nedosáhne ani třiceti procent. Pokud by ovšem nezajištění věřitelé s nižší úhradou nesouhlasili.

Výše uvedený poctivý záměr dlužníka je relativně neurčitým předpokladem povolení oddlužení. Jde o právně poměrně vágní termín, který na jednu stranu umožňuje insolvenčnímu soudu velmi pružně postihnout v insolvenčním řízení v rámci oddlužení jednání dlužníka, kterými dlužník porušuje či ohrožuje základní účel insolvenčního řízení, na druhou stranu musí být tento pojem aplikován v souladu s požadavky právního státu na přiměřenost a předvídatelnost sankcí, které s jeho absencí mohou být spojovány.⁸⁵

Na nepoctivost podaného návrhu lze usuzovat například v případě, kdy autorem návrhu je osoba, která se snaží procesem oddlužení řešit závazky z předchozí podnikatelské činnosti.⁸⁶ Posuzování poctivého záměru je ale samozřejmě do značné míry subjektivní, když ale na druhé straně musí být brány v potaz všechny okolnosti, které jsou rozhodné. Obecně se mělo a má za to, že poctivý záměr by měl korespondovat s ochotou dlužníka přijmout především snížení vlastní životní úrovně za účelem vyššího uspokojení nezajištěných věřitelů.

Statisticky pak ze soudní praxe vyplývá, že nejčastějšími důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení byly typicky ty situace, kdy dlužník

---

⁸⁵ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, ISBN 978-80-7400-617-3, 2016, s.153

⁸⁶ Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Páchl, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. ISBN 978-80-7357-375-1 ASPI, a.s., 2008, s. 570

insolvenčnímu soudu nedodal, a to ani po patřičné výzvě, zákonem požadované podklady.⁸⁷

Zákonodárce zde však určitý prostor pro individuální rozhodnutí soudu ponechal. Soudní praxe v této době ještě neměla jednotný názor. Na úvaze soudu se ponechávaly typicky ty případy, kdy zbytkové dluhy z podnikání u dlužníka existovaly, ale musely představovat pouze nepatrnou část z nezajištěných pohledávek. Nepsaným pravidlem té doby bylo, že tyto pohledávky z podnikání neměly přesahovat deset procent z celkových nezajištěných přihlášených pohledávek.

Jinak tomu ale bylo v případě, že existoval předpoklad, že by dluhy z podnikání mohly být v oddlužení plně upokojeny. Pokud tedy nastane stav, kdy příjmy dlužníka umožňují plné uspokojení pohledávek přihlášených věřitelů, není důvod odpírat mu možnost řešit svůj úpadek oddlužením. „V takovém případě totiž důvod, pro který je uplatnění institutu oddlužení pro dlužníky s dluhy vzešlými z podnikání zákonem vyloučeno (aby nedocházelo k přenášení podnikatelského rizika krácením míry uspokojení jejich pohledávek na dlužníkovy věřitele), logicky odpadá“.⁸⁸

Dalším důvodem pro zamítnutí insolvenčního návrhu byl stav, kdy návrh na povolení oddlužení podala znovu osoba, o jejímž návrhu na povolení bylo již dříve rozhodnuto anebo dosavadní výsledky řízení dokládaly lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

Zákon zde poměrně adresně uváděl demonstrativní výčet okolností, které mohly vést k závěru o nepoctivém záměru dlužníka (§ 395 IZ). Na nepoctivý záměr⁸⁹ bylo možné usuzovat typicky ze situací, pokud ohledně dlužníka, jeho

---

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 NSČR 16/2010

⁸⁸ PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury. Konkursní noviny, 2012, č. 16-17. ISSN 1213-4023, s. 4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁸⁹ Z judikatury vyplývá, že nepoctivý záměr dlužníka je zapotřebí vykládat restriktivně ve prospěch společného zájmu věřitelů (2 VSOL 181/2008; 1 VSPH 1446/2012-A-19; 29 NSČR 8/2012)

zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, bylo v posledních pěti letech vedeno insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek osoby. Zde měl zákonodárce na mysli zejména předchozí řízení podle Zákona o konkursu a vyrovnání.

Striktní podmínkou, na základě které se dovozoval nepoctivý záměr, bylo rovněž to, pokud u výše uvedených osob proběhlo v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Tuto skutečnost musel dlužník osvědčit předložením výpisu z rejstříku trestů, případně si soud mohl u příslušného úřadu vyžádat vydání opisu z rejstříku trestů, kdy právě opis poskytl ucelenější obraz o této možné překážce.

Je na dlužníkovi, pokud byl pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové či hospodářské povahy, či u něho proběhlo v minulosti konkursní nebo insolvenční řízení, aby v návrhu na povolení oddlužení sám aktivně tvrdil a prokazoval takové specifické okolnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na to, že i přes existenci odsouzení nebo předchozího úpadku se u něho o nepoctivý záměr nejedná.⁹⁰

V případě odsouzení dlužníka pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy není rozhodná konkrétní právní kvalifikace, výše způsobené škody, druh a výše uloženého trestu ani skutečnost, zda případné pohledávky poškozeného za dlužníkem mají být dotčeny oddlužením. Je tedy zřejmé, že pro závěr o nepoctivém záměru dlužníka není nutno zkoumat okolnosti konkrétního případu, postačí pouhé zjištění o dlužníkově pravomocném odsouzení.⁹¹

S následky neúspěšného návrhu na oddlužení se pak insolvenční soud vypořádal poměrně stručně. Pokud insolvenční soud návrh na povolení oddlužení

---

⁹⁰ MARŠÍKOVÁ, J.: Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. 1. vydání. Praha, LINDE Praha, 2009, s.110, ISBN 978-80-7201-862-8

⁹¹ Usnesení VS v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp. Zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14

odmítl, vzal na vědomí jeho zpětvzetí, případně jej zamítl, rozhodoval současně o způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem, případně i nepatným konkursem, což bylo v těchto v zásadě jednoduchých případech častější řešení (§ 396 odst. 1 IZ).

Konkursní řízení je samozřejmě pro dlužníka daleko méně výhodnějším řešením jeho úpadku, a to proto, že v konkursu nemá dlužník možnost docílit zániku části svých neuhrazených závazků, tak jako v oddlužení. Po podání návrhu na oddlužení tak již dlužník neměl jinou možnost, než navržené oddlužení realizovat nebo skončit v konkursním řízení. Dlužník by měl proto přistupovat k podání oddlužení velmi zodpovědně.

Nutno přiznat, že již v samém počátku oddlužení pamatoval zákonodárce na stav, kdy osoba odlišná od dlužníka podala návrh na zahájení insolvenčního řízení a toto skončilo odmítnutím, zpětvzetím, případně zamítnutím. Pro takové případy měl dlužník právo požadovat úhradu škody, která mu vedením insolvenčního řízení vznikla.

Takové návrhy označujeme jako šikanózní. Pro uplatnění práva zde postačuje procesní úspěch dlužníka spočívající v odmítnutí či zastavení insolvenčního návrhu. Ustanovení o náhradě škody při neúspěšném návrhu je koncipováno jako nárok na náhradu škody i jiné újmy, tedy zrcadlení určitého negativního zásahu do sféry dlužníka bez ohledu na to, zda zde lze spatřovat skutkové znaky škody.

Soud dále rozhodne o povolení oddlužení v případech, kdy nedojde k zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, či k jeho odmítnutí nebo zamítnutí. Rozhodnutí o povolení oddlužení je spojeno s rozhodnutím o úpadku. Zákon zde přitom nevyžaduje, aby insolvenční soud skutečnosti nezbytné pro vydání rozhodnutí o úpadku plně prokázal. Neprovádí tedy plnohodnotné dokazování, ale pouze provádí důkazy postačující k osvědčení rozhodných skutečností.⁹²

---

⁹² SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 109

Usnesení o úpadku přitom musí obsahovat výrok o zjištění úpadku nebo úpadku hrozícího, dále pak výrok o ustanovení insolvenčního správce, údaj o okamžiku, ke kterému nastávají účinky (§ 136 IZ). V usnesení se pak uvádí pro věřitele i poučení o následcích zmeškání lhůty k přihlášení.

Vlastnímu rozhodnutí o povolení oddlužení a o úpadku přitom předchází opatření předsedy insolvenčního soudu o určení osoby insolvenčního správce (§ 25 IZ). Při jejím ustanovení postupuje předseda insolvenčního soudu výběrem ze seznamu insolvenčních správců vedeným při Ministerstvu spravedlnosti ČR.

Výše uvedené usnesení o povolení oddlužení a zjištění úpadku obsahovalo i další nezbytné náležitosti, a to zejména ve vztahu k přihlašování pohledávek věřitelů. Usnesením soud totiž stanovil třicetidenní lhůtu na přihlášky pohledávek věřitelů a současně stanovil termín konání schůze věřitelů, který nesměl být delší než šedesát dnů ode dne vydání rozhodnutí o úpadku a o povolení oddlužení.

Vlastní usnesení o úpadku doručuje insolvenční soud dotčeným orgánům. Zde se má na mysli zejména Finanční úřad dlužníka, katastrální pracoviště. Notářská komora ČR a Středisko cenných papírů. To vše, jde-li o jimi evidovaný majetek.

V rozhodnutí přitom ale ještě není stanoven způsob řešení oddlužení. Rozhodnutí v tomto směru totiž náleželo schůzi věřitelů, která byla usnesením o úpadku a povolení oddlužení svolána. Zákonodárce zde přitom stanovil pořádkovou lhůtu 15 dnů proto, aby soud v případě, že je návrh dlužníka úplný, rozhodl o návrhu dlužníka na zahájení řízení.

Již v počátku aplikační praxe nového insolvenčního zákona se ale objevovaly výtky v tom smyslu, že zákon sice plánoval posílit postavení věřitelů a poskytnou jim vyšší ochranu, ale i tak existovala skupina věřitelů, která byla znevýhodněna. „Z každodenní praxe lze vysledovat, že dlužníci většinou necítí morální povinnost oznámit svým věřitelům, že jim bylo povoleno oddlužení a že by si tedy měli své pohledávky přihlásit. Finanční instituce, které se půjčováním peněz živí, již dávno disponují potřebnými softwary, díky kterým si své dlužníky snadno ohlídnají, a nestává se, že by se o zahájení insolvenčním řízením nedozvěděly

včas. Naproti tomu běžné fyzické osoby (nejčastěji osoby dlužníkovi důvěrně známé), které pravděpodobně dlužníkovi věří, když už mu půjčku poskytnou, žádné automatické hlídače insolvenčního rejstříku nevlastní a je tak téměř jisté, že pokud dlužník sám svému věřiteli svoji insolvenci neoznámí, věřitel se do oddlužení přihlásit nestihne“.⁹³

4.4. Způsoby řešení povoleného oddlužení

Insolvenční zákon v části upravující oddlužení počítal v době svého vzniku se dvěma formami řešení oddlužení, a to zpeněžením majetkové podstaty, což lze do jisté míry, samozřejmě bez terminologické opory v zákoně, definovat jako malý konkurs nebo plněním splátkového kalendáře (§ 398 IZ).

Soud v této fázi na rozdíl od první fáze posuzování možnosti povolení oddlužení, které se zkoumalo spíše na základě formálnějšího posuzování věcných předpokladů, má již k dispozici všechny rozhodné skutečnosti, které jsou výsledkem nejen tvrzení dlužníka, ale vycházejí od věřitelů, případně insolvenčního správce.⁹⁴

První forma zpeněžení nacházela oporu při své aplikaci v ustanoveních insolvenčního zákona týkajících se zpeněžení majetkové podstaty v konkursu nebo v nepatrném konkursu. Do majetkové podstaty přitom náležel majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schváleného oddlužení. Oproti konkursu spočívaly odlišnosti v rozsahu majetkové podstaty. Do majetkové podstaty v oddlužení totiž nepatří majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schváleného oddlužení.

---

⁹³ VLADÍKOVÁ, Iva. Mají všichni věřitelé šanci na uspokojení svých pohledávek? Konkursní noviny, 2011, č. 20. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

⁹⁴ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 21

Revizní novela, která je účinná od 1.7.2014, zařadila do rozsahu majetkové podstaty i majetek, který se stane její součástí následně, jako takzvaný mimořádný příjem dlužníka, aniž by ale rozlišila případy, kdy půjde o majetek rozšiřující rozsah majetkové podstaty v důsledku vymáhání majetku z neúčinného právního jednání dlužníka, o majetek dlužníka v rozporu se zákonem neuvedený v seznamu majetku, oproti případům majetku dlužníka z dědictví nebo darů.⁹⁵

U obou forem způsobu řešení oddlužení se tak posuzovalo, z jakých zdrojů lze prostředky na oddlužení získat. V případě zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce zahrnoval do majetkové podstaty nejen reálná a existující aktiva, která byly v daném okamžiku k dispozici, ale také majetek, který byl předmětem neplatných nebo neúčinných právních úkonů.

Samostatně stojící přitom byly pohledávky zajištěných věřitelů. Oddlužení jako takové je přitom primárně určeno pro uspokojování pohledávek nezajištěných věřitelů. Zajištěné pohledávky však zcela stranou nezůstávaly. Insolvenční správce při zpeněžování takového majetku postupoval podle pokynu zajištěného věřitele a souhlasu soudu. Právě podmínkou realizace takového zpeněžení bylo, aby byla zajištěná pohledávka insolvenčním správcem zjištěna co do pravosti, výše a pořadí. Výtěžek zpeněžení se pak vydává zajištěnému věřiteli, přičemž se postupovalo podle ustanovení o zpeněžení v konkurs.⁹⁶

Do jisté míry privilegium zajištěných věřitelů bylo ale vyváženo tím, že tito nemohli hlasovat o způsobu řešení povoleného oddlužení ani v části své zajištěné pohledávky, která přesahovala hodnotu předmětu zajištění. Stejně tak zákon ponechával na zajištěném věřiteli, zda vůbec svého práva vyplývajícího ze zajištění využije. Právo ze zajištění mu pak samozřejmě zůstalo i po vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od zbytku neuhrazených pohledávek. Otázka zpeněžení zajištěného majetku se tak právě mohla stát předmětem určitého konsensu mezi

---

⁹⁵ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 202

⁹⁶ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 89

zajištěným věřitelem a dlužníkem. Typicky tak šlo o nemovitosti, které dlužník užíval k uspokojení svých bytových potřeb.

Dalo by se tedy říct, že bylo plně na věřiteli, jak bude v tomto případě postupovat. Umožnit takové řešení, které bude výsledkem určitého konsenzu, postupně přinesly dvě novely zákona ve vztahu k oddlužení plněním splátkového kalendáře zákon č. 217/2009 Sb. (s účinností od 20.7.2009) a ve vztahu k oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, kdy se jednalo o revizní novelu (s účinností od 1.1.2014).

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty tak ve svém jádru zřejmě představuje pro dlužníky výhodnější variantu, a to zejména v tom smyslu, že tato podoba oddlužení neohrozí dlužníkům jejich budoucí příjmy a oproti splátkovému kalendáři mohou insolvenčním procesem projít v rádech několika málo měsíců. Samozřejmě s ohledem na výši jejich příjmů.

Druhá forma řešení úpadku dlužníka oddlužením, a to plněním splátkového kalendáře po dobu pěti let, byla formou daleko častěji využívanou. Při této formě oddlužení šlo o to, že dlužník byl povinen pod dobu pěti let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohly být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Částka sražená z dlužníkovy příjmu byla pak na základě unesení soudu o schválení oddlužení rozdělována poměrně insolvenčním správcem mezi zjištěné nezajištěné věřitele. Provádění srážek z příjmu dlužníka v rámci oddlužení bránilo jakémukoliv jinému postihu dotčených příjmů v rámci jiných nařízených vykonávacích řízeních. Toto samozřejmě platí i v aktuální právní úpravě oddlužení.

Tento způsob oddlužení, tedy plněním splátkového kalendáře, předpokládá, že dlužníkovi je v plném rozsahu ponechán majetek, který mu náležel ke dni schválení oddlužení formou splátkového kalendáře. Výjimku ale samozřejmě představuje zajištěný majetek.

Uvedené období pěti let splátkového kalendáře vychází z určitého zhodnocení jiných zahraničních úprav, ať jde o původní americkou federální

inspiraci nebo o úpravu německého institutu oddlužení, a je obecně pokládáno za střednědobý interval, který je určitým kompromisem.

Původní právní úprava oddlužení byla od samého počátku kvitována zejména tou skupinou zaměstnavatelů, jejichž zaměstnanec měl více exekucí a podal si úspěšně návrh na oddlužení. Zavedení oddlužení jim totiž výrazně ulehčilo plnění povinností v tom, že mohli již komunikovat jen s jedním partnerem – insolvenčním správcem. Do té doby totiž panovala situace poněkud nepřehledná v tom, že partnerem pro zaměstnavatele bylo několik exekutorů.

Zde je zapotřebí připomenout, že Vrchní soud v Praze v řadě svých rozhodnutích vysvětlil, že dlužníku, jehož momentální vlastní ekonomická nabídka pro oddlužení plnění splátkového kalendáře není dostatečná, tedy nemá žádné postižitelné příjmy, anebo tyto k zákonnému minimálnímu uspokojení nezajištěných pohledávek nepostačují, může poskytnout relevantní formu pomoci třetí osoba, a to buď přistoupením k závazkům dlužníka, anebo závazkem poskytovat dlužníku po dobu oddlužení (jako další zdroj jeho příjmu) určité pravidelné finanční plnění, a to například prostřednictvím smlouvy o důchodu nebo smlouvy darovací. Takovéto finanční plnění, k němuž se třetí osoba dobrovolně zavázala, je tedy zcela legitimním příjmem dlužníka, jenž proto také může být pro plnění splátkového kalendáře použit.⁹⁷

V praxi se ale pak poměrně často objevovala situace, že dlužník ve svém plnění dosáhl určité požadované hranice a z důvodu, aby nedocházelo k „přepřelání věřitelů“ činil po dohodě s dárce kroky, které směřovaly k výpovědi darovací smlouvy. Judikatura ale tento postup označila za nepoctivý záměr.⁹⁸ Zde musíme poznamenat, že tento postup ze strany dlužníků byl a je volen poměrně často a jde zde ze strany dlužníků o snahu krátit věřitele, když dlužníci se s dotazem, jak minimalizovat splátky věřitelům a maximalizovat finanční částky jim ponechané,

---

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 182/2015-A-16 ze dne 27.4.2015

⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 343/2013-B-15 (KSUL 70 INS 24516/2021) ze dne 7.3.2013

obracejí s určitou mírou naivity i na samotné insolvenční správce. Osobně tyto zažíváme.

O způsobu řešení oddlužení dlužníka některým se zákonem předvídaných způsobů rozhodovali na schůzi věřitelů, svolané soudem v usnesení o povolení oddlužení a zjištění úpadku, věřitelé (§ 399 IZ). Zákon přitom stanovuje i podmínky, za kterých lze hlasovat mimo schůzi věřitelů (§ 401 IZ). K přijetí rozhodnutí schůze věřitelů byla zapotřebí prostá většina hlasů věřitelů na svolané schůzi přítomných, případně také ale řádně zastoupených. Právně relevantní jsou samozřejmě také hlasy věřitelů, kteří hlasovali korespondenční formou.

Od samotného počátku byl ale poměrně striktně nastaven požadavek, aby se schůze věřitelů osobně účastnil dlužník a osobně tak mohl nejen soudu, ale zejména přítomným věřitelům, zodpovědět položené dotazy. Pokud se dlužník bez omluvy svolané schůze věřitelů nezúčastnil, případně soud neshledal jeho omluvu důvodnou, uvažovalo se tak, jako by dlužník vzal návrh na oddlužení zpět. V zásadě se tedy k nedostatečně omluvené absenci přistupovalo optikou fikce zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení. Po takovém posouzení následoval postup, kdy byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs, případně konkurs nepatrný.

Poměrně prozíravý byl zákonodárce již tehdy, když umožnil korespondenční hlasování, kterým bylo možné nahradit hlasování o způsobu řešení povoleného oddlužení na schůzi věřitelů. Pokud tedy všichni k tomu oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí usnesení mimo schůzi věřitelů, soud schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení nesvolával.

Korespondenční hlasování se tak stalo zcela zásadní změnou oproti úpravě hlasování na schůzi věřitelů podle zákona o konkursu a vyrovnání. Věřitelé tak mohli a mohou hlasovat písemně, podáním výslovně označeným jako hlasovací lístek, který musel obsahovat konkrétní procesní úkon a ze kterého bylo zcela jasně patrné, o jaký procesní úkon šlo. Hlasovací lístek musel být soudu doručen den před konáním schůze věřitelů. Věřitelům tak tímto bylo umožněno vyjádřit svůj hlas například na několika schůzích konaných ve stejný den, ale na různých insolvenčních soudech napříč republikou. Což zejména u věřitelů s desítkami tisíc pohledávek nebylo neobvyklé.

Uplatnění hlasu korespondenční formou vyžadovalo současné splnění několika podmínek (§ 50 odst. 2 IZ):

- Užití vzoru hlasovacího lístku uvedeného v podobě zveřejněné v prováděcím předpise
- Podání, které obsahuje hlasovací lístek, nesmělo být spojeno s žádným jiným podáním
- Úředně ověřený podpis věřitele nebo jeho zástupce na hlasovacím lístku
- Doručení hlasovacího lístku insolvenčnímu soudu nejpozději den před konáním schůze věřitelů

Zákonodárce zde zvolil poměrně striktní postup v případě, že zasláný hlasovací lístek nespĺňoval všechny požadované náležitosti. V případě nesplnění požadovaných podmínek soud k hlasovacímu lístku nepřihlížel a hlasujícího věřitele nevyzýval k opravě. To by se ostatně s ohledem na konec lhůty pro předložení hlasovacího lístku ani nestihlo. Zaslání hlasovacího lístku ale nutně neznamenal, že se nakonec věřitel nemůže nařízené a svolané schůze věřitelů zúčastnit. Pokud se dostavil, měl možnost vyjádřené stanovisko změnit a soud pak bral v potaz stanovisko pozdější, fyzicky vyjádřené v rámci soudního roku.

Korespondenční hlasování o způsobu oddlužení však šlo na samotném počátku ještě dále, a to tak, že umožnilo věřitelům hlasovat o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů i před podáním návrhu na povolené oddlužení nebo i před podáním insolvenčního návrhu. To vše za podmínek, že hlasující věřitelé měli možnost se seznámit s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídaly informacím, které musely být obsaženy v insolvenčním návrhu a jeho přílohách.

Zákonná konstrukce od samého počátku byla stavěna na jisto a do nezpochybnitelné formy, že hlas věřitele zasláný korespondenční formou byl plnohodnotnou náhradou hlasu vyjádřeného na schůzi věřitelů svolané soudem.

Dlužník tak tímto získal možnost zjistit stanovisko věřitele ještě dříve, než podal návrh na zahájení insolvenčního řízení s návrhem na povolení oddlužení. Dlužníkovi byla přitom uložena povinnost podat korespondenčně hlasujícímu

věřiteli stejně podrobné a kvalifikované informace, jaké by později uvedl v budoucím návrhu na povolení oddlužení. Zde pak zůstala věřiteli možnost korespondenčně vyjádřený hlas změnit, a to v případě, že by se mu dostalo informací obsahově jiných.

Ke změně stanoviska vyjádřeného v hlasovacím lístku mohlo dojít hlasem vyjádřeným přímo na schůzi věřitelů nebo podáním námitek uplatněných nejpozději do skončení schůze věřitelů v tom smyslu, že se objevily informace, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Zde je dlužno podotknout, že postup při korespondenčním hlasování o způsobu řešení povoleného oddlužení je obdobný jako postup při korespondenčním hlasování o jiných otázkách rozhodovaných na schůzi věřitelů, tedy například pro způsobu řešení úpadku konkursem, nepatrným konkursem nebo reorganizací.

Zákonná ustanovení o hlasování mimo schůzi věřitelů zde zejména v otázce, jak a kdy by měl být hlasující věřitel vyrozuměn o tom, že k jeho korespondenčnímu hlasu nebude přihlíženo, naráží od samého počátku na určitou nesystémovost. Podle zákonodárce má takového věřitele o skutečnost, že k jeho hlasu nebude přihlíženo, vyrozumívat insolvenční správce v případě, že jde o hlasování po zahájení insolvenčního řízení. V případě, že ale věřitel využije nejzažší lhůtu k podání soudu, bude prakticky nemožné jej do konání schůze věřitelů v krátké méně než denní lhůtě vyrozumět.

Nezbývá tedy, chce-li mít věřitel jistotu svého podání, doručit hlasovací lístek soudu s dostatečným, nejlépe několikedenním předstihem.

O způsobu oddlužení však neměli, což ostatně platí i dnes, podle zákona právo hlasovat všichni věřitelé. Hlasují pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svoji pohledávku. Nezajištění věřitelé přitom nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku na zajištěný majetek vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky.

Insolvenční zákon však definuje i další skupiny osob, které jsou z hlasování o způsobu oddlužení vyloučeny (§ 402 IZ). Jsou to vesměs podobné skupiny osob, u kterých je vyloučena bez předchozího souhlasu insolvenčního soudu možnost, aby nabývaly majetek z majetkové podstaty (§ 295 IZ).

Hlasovat tak o způsobu řešení oddlužení dlužníka na schůzi věřitelů nemohou věřitelé, kteří jsou k okamžiku konání schůze věřitelů ve vztahu k dlužníkovi osobou blízkou. Zde měl zákonodárce na mysli zejména příbuzného dlužníka v řadě přímé (otec, syn, vnuk, děd), jeho sourozenec, manžel, manželka nebo jeho registrovaný partner.

Propojení se ale pro potřeby zákazu hlasování vztahuje i na obchodní vztahy, a to formou, že zákaz se vztahuje na osoby tvořící k okamžiku konání schůze věřitelů s dlužníkem koncern. Za koncern přitom tehdejší Obchodní zákoník považoval de facto to, co nyní považuje i Zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., tedy situaci, kdy je jedna nebo více osob podrobena jednotnému řízení jednou osobou.

O vlastním způsobu oddlužení rozhodovala pak schůze věřitelů prostou většinou hlasů nezajištěných hlasujících věřitelů, která se počítala podle výše jejich pohledávek. Konkrétní způsob řešení povoleného oddlužení, tedy zpeněžením majetkové podstaty nebo splátkovým kalendářem – byl přijat, pokud pro něj hlasovala většina na schůzi věřitelů přítomných nebo řádně zastoupených nezajištěných věřitelů, kdy jejich hlasy se počítaly podle výše jejich pohledávek.

Obdobně to platí i pro hlasování korespondenční formou, tedy konkrétní způsob je přijat, pokud pro něj hlasovala většina nezajištěných věřitelů hlasujících korespondenčním způsobem.

Může zde však dokonce i nastat situace, že ani jeden z hlasovaných navržených způsobů řešení povoleného oddlužení nezíská potřebný počet hlasů. K takové situaci může dojít například za předpokladu, kdy se některý z nezajištěných věřitelů zdrží hlasování, případně jeho hlas nebude posouzen jako platný, a tedy se k němu nebude přihlížet. Žádný z navržených způsobů tak nebude mít majoritu. V takém případě převezme iniciativu rozhodování namísto věřitelů

insolvenční soud. Věřitelům, kteří se svým návrhem řešení neuspěli, zůstává zachováno právo využít opravného prostředku ve formě odvolání.

Při schvalování způsobu řešení povoleného oddlužení má vedle věřitelů i nezastupitelnou roli insolvenční správce. Pokud totiž zjistí takové skutečnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, musí na ně upozornit. Pro uplatnění takového postupu při negativních zjištěních je poměrně široce otevřena lhůta. Insolvenční správce tyto skutečnosti průběžně prověřuje, a to nejen z informací od dlužníka, z úkonů při zajišťování jeho majetku, z přezkumu přihlášených pohledávek, z posuzování odporovatelných úkonů, ale i z výsledků šetření na základě podnětů věřitelů.

Insolvenční správce může své námitky vznést od okamžiku svého ustanovení do funkce v rozhodnutí o úpadku dlužníka až do okamžiku, kdy schůze věřitelů přistoupí k hlasování o způsobu řešení povoleného oddlužení. Speciální lhůta pak platí pro případ, kdy insolvenční soud zveřejnil vyhlášku o výsledcích korespondenčního hlasování nezajištěných věřitelů. V takovém případě může insolvenční správce vznést námitku do tří dnů ode dne zveřejnění vyhlášky.

Podobně o existenci skutečností, které by jinak odůvodňoval zamítnutí návrhu, mohou namítat věřitelé. Námitky však mohou uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, případně do deseti dnů po zveřejnění výsledků hlasování, pokud bylo hlasování mimo schůzi věřitelů. Aktivní legitimaci k podání námitek má však jen ten z věřitelů, který se aktivně účastnil hlasování. Zdržující se věřitel toto právo uplatnit námitky nemá. Zde přitom není rozhodující, pro jaký návrh věřitel hlasoval. Jeho právo namítat je založeno prostou účastí na hlasování.

V případě, že schůze věřitelů neproběhla a byly ze strany oprávněné osoby podány námitky, tyto samozřejmě musejí být včasné, svolá insolvenční soud k jejich projednání samostatný soudní rok. Nejde přitom o alternativní schůzi věřitelů. Jednání by se měl účastnit insolvenční správce, věřitelský výbor, věřitelé, kteří podali námitky a dlužník. Mělo by být přitom zachováno právo dlužníka vyjádřit se ke vzneseným námitkám.

Všechny vznesené námitky by měly být při nařízeném jednání projednány a ve své podstatě nakonec i odklizeny. Pokud se s nimi totiž soud dostatečně nevypořádá, mohou pro věřitele později založit možnost pro odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení.

4.5. Rozhodnutí o schválení oddlužení

Neprodleně po skončení jednání, při kterém byly projednány námitky věřitelů proti povolenému oddlužení, rozhodoval insolvenční soud o tom, zda oddlužení schvaluje (§ 404 IZ). V případě, že žádné námitky ze strany věřitelů nebo insolvenčního správce podány nebyly, rozhodoval o schválení oddlužení insolvenční soud po uplynutí lhůty k jejich podání. Časovou lhůtu pro vydání rozhodnutí o schválení oddlužení zákon nestanovuje. Praxe však ukázala, že soudy jsou schopny se s vydáním usnesení vypořádat zhruba do měsíce. Ve stejném režimu by měl soud vydat i negativní rozhodnutí, tedy že na základě podaných námitek shledal takové skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Soud v takovém případě rozhodoval o způsobu řešení úpadku konkursem.

Zde přitom mohla nastat i situace, že nebyly podány námitky ze strany věřitelů a ani ze strany insolvenčního správce, a přesto soud neschválil povolené oddlužení. Soud se totiž o okolnostech svědčících pro jeho negativní postoj ke schválení oddlužení mohl dozvědět ze své úřední činnosti.

Pokud tedy soud neshledal důvody pro neschválení oddlužení, rozhodl o schválení oddlužení. Rozhodnutím soudu byly vázání dlužník, věřitelé, a to i ti, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali. Insolvenční soud může oddlužení povolit jen tehdy, pokud jsou splněny všechny předpoklady oddlužení najednou.⁹⁹

---

⁹⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 167

Rozhodnutí o schválení oddlužení je tak svým způsobem podrobeno třem testům způsobilosti. Prvním je na samotném počátku posuzovaná úplnost návrhu, tedy kvalifikované posouzení, zda předložený návrh obsahuje všechny požadované přílohy, náležitosti a dokládá skutečnosti. Neúplnost návrhu vede přitom k jeho odmítnutí a následnému prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Ten je pak obvykle s ohledem na počet věřitelů řešen jako konkurs nepatrný (§ 314 IZ), tedy konkurs s takovým typem odchylek, které umožňují vést řízení efektivněji, rychleji a s procesní ekonomikou.

Druhým testem způsobilosti je vydání usnesení o povolení oddlužení, kdy insolvenční soud v případě, že návrh projde prvním testem a je zřejmé, že návrh obsahové náležitosti má, zkoumá, zda jím není sledován nepoctivý záměr a zda je předpoklad míry uspokojení nezajištěných věřitelů alespoň třicet procent. Předmětem zkoumání ze strany soudu je samozřejmě více podmínek, o kterých již bylo pojednáno výše. Stejně jako u prvního testu způsobilosti jeho negativní výsledek znamená řešení úpadku dlužníka konkursem.

Třetím testem je vlastní rozhodnutí na schůzi věřitelů. Nejsou-li podány námitky je rozhodnuto o schválení oddlužení. Zákonodárce předpokládal, že o schválení na schůzi věřitelů budou o oddlužení rozhodovat právě nezajištění věřitelé v případě, že nebudou proti schválení oddlužení podány námitky. Vlastní rozhodnutí o schválení oddlužení však musel provést ve vlastní kompetenci většinou soud a nahradit tak rozhodnutí schůze věřitelů, a to z důvodu jejich absence na vlastním nařízeném jednání.

Oddlužení schvaluje výlučně soud, věřitelé nemohou vlastní otázku schválení oddlužení sami přímo ovlivnit, ti mohou rozhodnout pouze o schválení konkrétního způsobu oddlužení.¹⁰⁰

Vlastní soudní rozhodnutí o schválení jedním ze způsobů řešení oddlužení, a to zpeněžením majetkové podstaty, případně plněním splátkového kalendáře,

---

¹⁰⁰ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 169

mělo formální požadavky na své vyhotovení. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v rozhodnutí soud uváděl, a to dle § 406 IZ:

- Informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem
- Označil majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty
- Označil nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než třicet procent jejich pohledávek, a uvedl nejnižší hodnotu plnění, na které se dlužník a věřitelé dohodli

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty má obecně pro dlužníky nespornou výhodu, a to tu, že jednak nejsou postihovány jejich pravidelné měsíční příjmy, čímž se jim v zásadě nesníží životní úroveň a také neplatí pro dlužníky povinnost použít k uspokojení nezajištěných věřitelů mimořádné příjmy získané darem nebo dědictvím. S dědictvím se přitom setkává zhruba jen 5-10 % dlužníků v oddlužení, přičemž převážná část pozůstalostí je bohužel sama předlužených.¹⁰¹

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty tak má i věcnou výhodu v tom, že míra uspokojení nezajištěných věřitelů je s ohledem na známost majetku a možnost poměrně přesného odhadu dosažitelného výtěžku poměrně snadno predikovatelná.

Jiná situace ale panovala u druhého ze způsobů řešení oddlužení, a to plněním splátkového kalendáře. Zde bylo totiž překročení původně předpokládané míry uspokojení nezajištěných věřitelů velmi pravděpodobné, a to mimo jiné z důvodu, že dlužník mohl v průběhu pětiletého cyklu dosáhnout vyšších mzdových nebo platových příjmů. Vlastní insolvenční praxe nám ukázala, že jen velmi malé procento dlužníků setrvá v průběhu pětiletého oddlužovacího cyklu u jednoho zaměstnavatele. Navíc pro účely rozdělení mezi nezajištěné věřitele se počítaly i

---

¹⁰¹ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 129

mimořádné příjmy. Těmi má insolvenční zákon na mysli, dědictví, dar, výhru v loterii.

Pokud tedy insolvenční soud schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře, v rozhodnutí uváděl mimo jiné tyto podstatné náležitosti, a to podle § 406 odst. 3 IZ:

- Ukládal povinnost dlužníkovi po dobu následujících pěti let platit nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce z příjmů, které získá po schválení oddlužení splátky
- Soud rovněž označil plátce příjmu dlužníka, kterého se povinnost provádět srážky měla týkat, případně ve výrokové části uvedl, že tato povinnost k provádění srážek se vztahuje i na každého dalšího plátce příjmu dlužníka, který ještě v době vydání usnesení nemusí být znám
- Označoval nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s plnění nižším než 30 procent.

V případě kombinace způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a plněním splátkového kalendáře obsahovalo usnesení o schválení oddlužení všechny výše uvedené náležitosti současně, v závislosti na konkrétních možnostech dlužníka, zejména na tom, v jakém poměru se má na dosažené míře uspokojení věřitelů dlužníka podílet zpeněžení majetkové podstaty a vedle toho postižení jeho příjmů srážkami v rámci plnění následného splátkového kalendáře.¹⁰²

Co se týkalo přijetí vlastního způsobu oddlužení, tak šlo o výsostné právo věřitelů, a to na schůzi věřitelů za tímto účelem svolané. Zde měl dlužník právo, nikoli povinnost, způsob oddlužení jeho osoby sám navrhnout. Hlavním procesním prostředkem pro vyjádření nesouhlasu věřitele s povolením oddlužení byly námitky podané nejpozději do konce schůze věřitelů svolané za účelem schválení oddlužení.

---

¹⁰² SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 190

Uvedené námitky musely obsahovat konkrétní důvody a skutečnosti, o které se věřitel opírá.¹⁰³

Pro doplnění je zapotřebí uvést, že první schůze věřitelů pak věřitelům i dávala možnost odvolat ze své funkce insolvenčního správce a jmenovat nového (§ 29 IZ).

Soudní rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře mělo stejně jako předchozí forma řešení oddlužení formální požadavky na obsah soudního rozhodnutí. V usnesení soud musel jednoznačně definovat a dlužníku uložit, a to dle § 406 IZ:

- Aby po dobu pěti let platil nezajištěným věřitelům každý měsíc z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky
- Hradit pohledávky poměrně podle rozpisu uvedeného v usnesení soudu
- Soud současně stanovil i termín první splátky
- Soud označil příjmy, ze kterých by dlužník měl uhradit první splátku, přičemž uvedl způsob výpočtu částky, která z těchto příjmů zůstane dlužníku
- Soud musel dále označit nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění bude pod hranicí třiceti procent, a to za současného uvedení nejnižší hodnoty plnění

Výroková část rozhodnutí insolvenčního soudu měla obsahovat i jednoznačný pokyn insolvenčnímu správci k tomu, aby částky na pohledávky věřitelů, které byly u přezkumného jednání popřeny, byly do pravomocného rozhodnutí soudu v incidenčním sporu o pravost nebo výši pohledávky deponovány u insolvenčního správce. K rukám nezajištěných věřitelů tak byly do té doby

---

¹⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.4.2008, sp. zn. 2 VSPH 7/2008

samozřejmě hrazeny finanční prostředky na pohledávky na přezkumném jednání zjištěné.

Zde je zapotřebí připomenout, že pohledávka přihlášená věřitelem do insolvenčního řízení dlužníka je zjištěna (§ 201 IZ), dle insolvenčního zákona, jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů, jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem, či jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět. Přihlášená pohledávka je dále zjištěna na základě rozhodnutí insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí, jestliže bylo stanoveno, že pohledávka je po právu, případně byla-li incidenční žaloba popírajícího subjektu zamítnuta.

Odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení mohl podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení nebo věřitel jehož námitkám insolvenční soud nevyhověl. Právo využít opraveného prostředku tak stejně jako u zákona u konkursu a vyrovnání v části týkající se konečné zprávy zůstalo jen těm věřitelům, kteří v rámci předchozího řízení vyslovili svůj nesouhlas s daným postupem.

Způsob schváleného oddlužení, zde je na mysli způsob jeho řešení, tak lze vnímat jako konsenzus dlužníka s nezajištěnými věřiteli ohledně výše a způsobu úhrad, to vše posvěceno insolvenčním soudem ve formě usnesení o schválení oddlužení.

Právní moc nabylo usnesení o schválení oddlužení okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku (§ 407 odst. 1 IZ). Tímto je výslovně stanoveno pravidlo, že usnesení soudu vydaná v insolvenčních řízeních jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Toto pravidlo neplatí v insolvenčních řízeních pouze tam, kde to insolvenční zákon výslovně stanoví. Okamžik účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení má zejména význam v tom, že zde není připuštěn odklad účinků a je zřejmé, ve kterém měsíci bude dlužníkovi provedena zaměstnavatelem první srážka z jeho příjmu a nezajištění věřitelé tak dostanou první splátku.

Nastolení účinků usnesení o schválení oddlužení má vliv na přechod dispozičního oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou (§ 229 IZ). Disponentem s majetkem je totiž od povolení oddlužení dlužník. Obecně přitom platí, že ve vztahu k majetkové podstatě je osobou s dispozičním oprávním, pokud zákon ve výjimečných případech nestanoví jinak:

- Dlužník v době do rozhodnutí o úpadku
- Insolvenční správce v době od prohlášení konkursu
- Dlužník v době od povolení reorganizace
- Dlužník v době od povolení oddlužení

K omezení těchto práv může dojít pouze na základě předběžného opatření vydaného soudem. I tak ale tato omezení vydáním usnesení o schválení oddlužení končí.

Naprosto zásadním předpokladem úspěšného schválení oddlužení byla osobní účast dlužníka na schůzi věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení (§ 399 odst. 2 IZ). Bez osobní účasti dlužníka nelze uvažovat o způsobilosti věřitelů o způsobu oddlužení hlasovat.¹⁰⁴ Vedle dlužníka je povinnost osobní účasti na schůzi věřitelů i pro insolvenčního správce. Insolvenční správce, který v řízení není účastníkem, ale procesním subjektem, totiž z povahy své činnosti disponuje informacemi, které se právě týkají možnosti věřitelů dosáhnout co nejvyššího uspokojení svých pohledávek.

Co se týče práva účastnit se, a tedy i aktivně hlasovat na schůzi věřitelů o způsobu oddlužení, tak toto náleželo zásadně pouze přihlášeným nezajištěným věřitelům. Tím jsou myšleni všichni věřitelé, kteří v rámci přihlašování pohledávek v insolvenčním řízení nepřihlásili své nároky současně s právem ze zajištění. Zajištěným věřitelům tak v oddlužení náleží jistá forma odděleného postavení, a to zejména co se týče uspokojování jejich přihlášených, zjištěných nároků.

---

¹⁰⁴ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 173

Na schůzi věřitelů o způsobu zvolené formy oddlužení ale nehlasují i další skupiny přihlášených věřitelů, a to například věřitelé jako osoby dlužníkovi blízké nebo s ním tvořící koncern, věřitelé jejichž pohledávka byla popřena insolvenčním správcem (zde se ale mohou u insolvenčního soudu domáhat přiznání hlasovacích práv), ale také věřitelé z pohledávek za majetkovou podstatou, z pohledávek postavení na roveň pohledávkám za podstatou a věřitelé pohledávek podřízených.

4.6. Dispoziční oprávnění k majetku při oddlužení

Poměrně zásadní otázkou, která ovlivňuje významně celý průběh insolvenčního řízení, je otázka dispozičních oprávnění k majetkové podstatě dlužníka, a to v různých fázích insolvenčního procesu. Jakékoli opomenutí či nedocení této otázky v návaznosti na samotný průběh insolvenčního řízení pak může mít nedozírné následky na samotnou efektivitu vedení insolvenčního řízení.

Insolvenční zákon zcela explicitně stanovuje, že od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, musí se dlužník zdržet nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet. Jde o zapovězené jednání proto, aby se zajistil pro věřitele majetek k jejich uspokojení.

Pokud jde o majetkovou podstatu, chápeme pod tímto pojmem ty majetkové hodnoty, které byly zapsány do majetkové podstaty postupem podle insolvenčního zákona (§ 205 IZ). K provedení tohoto soupisu (§ 217 IZ) je zavázán insolvenční správce, který jej soustavně doplňuje v celém průběhu insolvenčního řízení dle pokynů insolvenčního soudu a za úzké součinnosti věřitelského výboru. Rozsah majetkové podstaty, která má být osobou s dispozičním oprávněním spravována v průběhu insolvenčního řízení, se liší podle toho, zda insolvenční návrh podal dlužník nebo věřitel.

O účincích schváleného oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty platí totiž ohledně majetku, který patří do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, obdobná ustanovení jako o účincích v konkursu. Znamená to tedy, že od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení formou zpeněžení majetkové

podstaty přechází zmíněné dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou na insolvenčního správce.

Jinak je ale tomu u majetku, který dlužník získá po schválení oddlužení (§ 412 IZ). Pokud dlužník získá majetek v tomto časovém úseku, má k němu dispoziční oprávnění. Neznamená to ale, že s ním může volně nakládat. Pokud půjde například o majetek, který dlužník získal dědictvím a darem u řešení úpadku plněním splátkového kalendáře, tak je povinen tyto získané hodnoty zpeněžit a jejich výtěžek použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře.

Je zřejmě nereálné uvést vyčerpávající výčet všech možných variant mimořádného příjmu, nicméně aby bylo zřejmé, jaké druhy mimořádných příjmů se mohou v průběhu oddlužení vyskytnout, uvedeme jako příklad daňový bonus a vrácený daňový přeplatek¹⁰⁵, příjmy z krátkodobých brigád, stipendia, výhry ze soutěží a loterií, výplaty z pojistných smluv, zpětně přiznaný důchod a další.

Ostatní majetek, který dlužník nabyt po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení formou zpeněžení majetku, zůstává v dispozici dlužníka a k uspokojení nezajištěných věřitelů použit nebude.

Zde je zapotřebí ještě pro úplnost podotknout, že části insolvenčního zákona týkající se oddlužení nemají speciální zákonnou úpravu o prodeji majetku. Osoba s dispozičním oprávněním k majetku zde při jeho zpeněžování postupuje podle ustanovení upravující konkurs.

Obdobně je upraveno i dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou u oddlužení, kde je uspokojení věřitelů řešeno plněním splátkového kalendáře. Schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je okamžikem, kdy na dlužníka přechází dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení. Po vydání rozhodnutí o schválení oddlužení je dlužník omezen při nakládání se svými příjmy výrokem rozhodnutí soudu o schválení oddlužení,

---

¹⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 241/2013-B-50 (MSPH 93 INS 19653/2011 ze dne 18.3.2013

kteře určuje, jak má být postižitelná část příjmu rozdělena mezi nezajištěné věřitele přihlášené od insolvenčního řízení.

Jak již uvedl soudce Krajského soudu v Ostravě Rostislav Krhut je klíčové si uvědomit, jak zní základní pravidlo o příjmech pro oddlužení. Toto pravidlo je obsaženo v ustanovení § 398 odst. 3 IZ, které ukládá dlužníkovi povinnost provádět splátky věřitelům (prostřednictvím správce) ze svých příjmů. Tedy ze všech svých příjmů. Lhostejno jaký právní důvod či jaký daňový režim tyto příjmy mají. Jakkoli se tedy v praxi setkáváme obvykle s příjmy pracovněprávní povahy či s důchody, musíme si uvědomit, že oddlužení budou podléhat třeba i příjmy autorské, příjmy dosažené třeba sběrem šrotu, lesních plodů, prostě všechny příjmy¹⁰⁶.

Vrchní soud v Praze pak svým usnesením č.j. 1 VSPH 1192/2012-B-15 (KSPL 54 INS 3335/2012 ze dne 12.9.2012 uzavřel, že případně, že dlužník má příjem od více zaměstnavatelů, je výše splátky počítána ze všech těchto příjmů.¹⁰⁷

Na výše uvedeném je patrný rozdíl mezi dispozičním oprávněním k majetku u oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a oddlužením plněním splátkového kalendáře. „Při řešení oddlužení prodejem majetku je užít k uspokojení nezajištěných pohledávek majetek nabytý do okamžiku účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení; majetek nabytý dlužníkem po tomto okamžiku není procesem oddlužení dotčen. Při řešení oddlužení splátkami je naopak postižen majetek dlužníka (v podobě jeho příjmů) nabytý po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení“¹⁰⁸.

Speciálně pak v případě schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře může nastat situace, kdy v době schválení oddlužení plněním splátek

---

¹⁰⁶ KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2012, č. 16-17. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 1192/2012-B-15 (KSPL 54 INS 3335/2012 ze dne 12.9.2012

¹⁰⁸ Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Páchl, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. ASPI, a.s., 2008, ISBN 978-80-7357-375-1 s. 591

existuje v dispozici dlužníka další majetek. Jeho oprávnění k nakládání s ním mu v tomto případě zůstane. Zde je ale zapotřebí upozornit, že nemůže jít o majetek, který je předmětem zajištění pro zajištěného věřitele.

Postup zpeněžování zajištěného majetku se opírá o ustanovení, podle kterého je řešeno zpeněžování v konkursu (§ 283 IZ). Zajištěný majetek tak insolvenční správce zpeněžuje vždy až po vydání usnesení o schválení oddlužení, a to samozřejmě také za předpokladu, že zajištěný věřitel vůbec svůj nárok v insolvenčním řízení včas a řádně uplatnil přihláškou pohledávky a následně byla tato pohledávka pravomocně zjištěna co se týče pravosti, výše a jejího pořadí.

Pokud by mělo být oddlužení řešeno zpeněžením majetkové podstaty, bude zajištěný majetek, tedy věc, právo nebo jiná majetková hodnota ve vlastnictví dlužníka sloužící k zajištění pohledávky, zpeněžen vždy. Nebude zde rozhodující, zda zajištěný věřitel uplatnil svůj nárok řádnou a včasnou přihláškou, případně zda byl uplatněný a přihlášený nárok zajištěného věřitele zjištěn. Zde musíme poznamenat, že toto pravidlo bylo pozdějšími novelami změněno, a to za situace, kdy se na nezajištěnou nemovitost dlužníka začalo pohlížet jako na chránění obydlí.

Pozici a postavení zajištěného věřitele definoval ve svém usnesení ze dne 28. 04. 2016 č. j. 1 VSOL 192/2016 P6-8 ve věci KSOS 40 INS 2798/2015 Vrchní soud v Olomouci. Uzavřel, že pro účely insolvenčního řízení je zajištěným věřitelem takový věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem, případně za jinou osobou, je zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty a zajištěna zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitostí, zajišťovacím převodem práva, nebo postoupením pohledávky k zajištění či obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.¹⁰⁹

Osvobození od placení zbytku neuhrazených pohledávek se tak bude v tomto případě vztahovat i na neuspokojené pohledávky zajištěných věřitelů, a to bez rozdílu zvoleného způsobu řešení oddlužení (§ 414 IZ). Neuspokojené

---

¹⁰⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 04. 2016 č. j. 1 VSOL 192/2016-P6-8 ve věci KSOS 40 INS 2798/2015

pohledávky zajištěných věřitelů se tak na základě rozhodnutí insolvenčního soudu mohou stát pohledávkami naturálními, což znamená pohledávkami, které již v rámci civilního nalézacího řízení nebo i formou výkonu rozhodnutí nebo exekucí nelze vymoci. Dluhy takto prominuté nezanikají, trvají nadále, ale ztrácejí povahu soudně vymahatelného nároku a nelze o nich dále rozhodovat v rámci soudní soustavy, ovšem ani před rozhodcem.

4.7. Popěrné úkony dlužníka a správce

Nedílnou součástí zákonné úpravy oddlužení je i problematika stanoviska dlužníka k přihlášeným pohledávkám. Obecně lze říct, že o přezkoumávání přihlášených pohledávek platí obecná ustanovení o přezkoumávání přihlášených pohledávek platná i pro jiné formy řešení úpadku dlužníka. Pokud tedy bude úpadek dlužníka řešen formou splátkového kalendáře, budou popěrné úkony dlužníka a insolvenčního správce, průběh přezkumného jednání a otázky incidenčních sporů řešeny obecnou úpravou (§ 192 IZ).

Výjimku zde ale bude představovat popření přihlášené pohledávky dlužníkem, které bude mít stejné důsledky jako popření přihlášené pohledávky insolvenčním správcem. Obecné ustanovení ohledně popření pohledávky dlužníkem i v ostatních formách řešení úpadku dlužníka stanovuje, že popření pohledávky dlužníkem nemá vliv na její zjištění. Účinkem však je, že pro pohledávku, která byla dlužníkem popřena co do pravosti nebo výše není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem (§ 200 IZ). Jinak řečeno, v popřené části nelze takovou pohledávku považovat za vykonatelnou. Tento účinek se samozřejmě naplno projeví až po skončení úpadečného řízení.

Popření přihlášené pohledávky dlužníkem má v insolvenčním řízení různé právní účinky. Jde o právní účinky na zjištění pohledávky, účinky na hlasovací právo věřitele, který uplatnil popřenou pohledávku, účinky z hlediska legitimace k podání žaloby na určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky, a nakonec i účinky z hlediska toho, zda se upravený seznam přihlášených pohledávek může stát ohledně přihlášené pohledávky exekučním titulem.

Účinky popření přihlášené nezajištěné pohledávky dlužníkem mají samozřejmě podstatný vliv na začátek běhu lhůty k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Ve standardním případě proběhne přezkumné jednání dříve než schůze věřitelů, na které by mělo být dlužníkovi schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře. Účinky popěrného úkonu dlužníka v takovém případě nastanou v okamžiku, kdy bude v insolvenčním rejstříku zveřejněno usnesení insolvenčního soudu o schválení oddlužení.

Pokud se ale bude konat přezkumné jednání až po vydání usnesení soudu o schválení oddlužení, bude pro počítání lhůt pro podání incidenční žaloby z důvodu popěrného úkonu dlužníka použito pravidel jako při popěrném úkonu insolvenčního správce.

Při řešení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty bude mít popěrný úkon dlužníka stejné účinky jako při řešení úpadku konkursem, tedy jinak řečeno popěrný úkon zde bude mít vliv pouze na vykonatelnost přihlášené pohledávky po skončení insolvenčního řízení.

Bez ohledu na skutečnost, zda se přezkumné jednání koná před nebo po vydání rozhodnutí o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře, je zapotřebí ze strany insolvenčního správce, pokud dlužník popře přihlášenou pohledávku, vyzumět popřené věřitele o této skutečnosti (§ 197 IZ). To samozřejmě v případě, že se dotčený věřitel přezkumného jednání u soudu neúčastnil.

V případě, že pohledávka bude popřena insolvenčním správcem i dlužníkem, mají tito oba stejné procesní postavení. Incidenční žaloba tak musí směřovat proti oběma popírajícím subjektům. Insolvenční správce a dlužník mají v případě popření téže pohledávky v režimu schváleného oddlužení dlužníka v incidenčním řízení postavení nerozlučných společníků.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 04. 2010 č. j. 1 VSPH 226/2010-P4-9 ve věci KSPH 37 INS 4678/2009, dostupné na webových stránkách Ministerstvem spravedlnosti ČR v databázi Insolvenčního rejstříku

Poměrně striktnější jsou pak pravidla, podle kterých může dlužník popírat vykonatelnou přihlášku pohledávky. Zákonodárce zde vycházel z toho, že dlužník byl účastníkem nalézacího řízení, které vedlo k vydání vykonatelného rozhodnutí. Není zde proto důvod, aby dlužník v rámci svého popírání opakoval námitky, které uváděl v rámci nalézacího řízení, případně uváděl v rámci přezkumného jednání námitky, které mohl v nalézacím řízení uvést, ale neuvedl.

Dlužník tak v případě popírání vykonatelného nároku věřitele může uvádět jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčena. Důvod popěrného úkonu vykonatelné pohledávky současně nemůže spočívat pouze v jiném právním posouzení věci.¹¹¹

Důvody pro zastavení exekuce stanovuje Občanský soudní řád (OSŘ), a to například tak, že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, případně že výkon rozhodnutí je nepřipustný. Posouzení bude na každém jednotlivém případě.

Řádné a včas přihlášené pohledávky nezajištěných věřitelů podléhají i při řešení úpadku dlužníka oddlužením přezkumu při přezkumném jednání. Pokud tedy po přezkumném jednání nastane stav, kdy byla některá z pohledávek, které by jinak měly být uspokojeny ve splátkovém kalendáři, popřena, hradí dlužník částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení k rukám insolvenčního správce. Správce tyto částky náležející dosud nepravomocně zjištěným pohledávkám vyplatí věřitelům až po pravomocném ukončení incidenčních sporů. Do té doby je takzvaně deponuje na účtu majetkové podstaty, případně na separátním podúctu.

Zde je zapotřebí upozornit, což ostatně bylo učiněno již výše v předchozím textu, že při řešení úpadku oddlužením formou zpeněžení majetkové podstaty je pro další osud přihlášené pohledávky významný jen popěrný úkon insolvenčního

---

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 07. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 106/2013, dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu v databázi Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu

správce. Pokud je oddlužení řešeno splátkovým kalendářem, má pro zjištění pohledávky věřitele význam také popěrný úkon ze strany dlužníka.

Pokud pak samozřejmě nedojde ke zjištění pohledávky, rozdělí insolvenční správce částky připadající podle splátkového kalendáře na uspokojení této pohledávky mezi ostatní věřitele určené plánem splátek jako mimořádnou splátku, a to poměrně.

Se zahájením insolvenčního řízení se pojí také řada účinků, které mají za následek odchýlné řešení určitých situací (§ 109 IZ). Jde například o to, že nelze uplatnit žalobou pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty, pokud mohou být uplatněny přihláškou pohledávky. Dalším z účinků zahájení insolvenčního řízení je, že právo na uspokojení ze zajištění lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených insolvenčním zákonem.

Třetím z hlavních účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, kterému je zapotřebí se v oddlužení věnovat detailněji, se týká výkonu rozhodnutí a exekucí, které postihují majetek ve vlastnictví dlužníka a stejně tak jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty.

Insolvenční zákon výslovně říká, že po dobu trvání účinků schváleného oddlužení nemá nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek dlužníka, vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy určenými k plnění splátkového kalendáře způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Obecně lze tedy říct, že výkon rozhodnutí nebo exekuci není možné provést, nařídit ji ale lze.

Nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce přitom nemá a ani nesmí mít vliv na dlužníkovu povinnost plnit soudem stanovený a schválený splátkový kalendář.

4.8. Povinnost dlužníka po schválení oddlužení

Obecnou povinností dlužníka je po účinnosti usnesení o schválení oddlužení chovat se řádně a činit vše pro úspěšné naplnění oddlužení. Konkrétní výčet povinností dlužníka obsahuje insolvenční zákon. Navenek sice příslušné ustanovení

budí dojem, že jde taxativní výčet, ale jde jen o jasně formulované prvotní základní povinnosti.

Dlužník je tak povinen dle § 412 odst. 1 Insolvenčního zákona povinen:

- Vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, usilovat o získání příjmu. Dlužník by rovněž neměl odmítat možnost si příjem obstarat
- Pokud dlužník získá další majetkové hodnoty, a to darem nebo dědictví, tyto se přitom definují jako mimořádný příjem, musí je zpeněžit a jejich výtěžek použít ke splátkám nad rámce schváleného splátkového kalendáře
- Bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, věřitelům a insolvenčnímu správci změny zaměstnavatele nebo bydliště
- Ke každému 15. lednu a 15. červenci předložit insolvenčnímu soudu a správci přehledy svých všech příjmů za posledních šest kalendářních měsíců
- Nezatajovat žádný ze svých příjmů a v případě potřeby umožnit k nahlédnutí svá daňová přiznání za dobu trvání oddlužení
- Neposkytovat žádnému z věřitelů výhody oproti ostatním
- Nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti vypořádat

Tím ale není výčet povinností dlužníka úplný. Další povinnosti se týkají například povinnosti dlužníka ve vztahu k jeho příjmům. „Je třeba připomenout, že dlužník je povinen vykonávat s přihlédnutím ke svým možnostem a schopnostem přiměřenou výdělečnou činnost a nesmí odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat“.¹¹²

Platí tedy, že dlužník je povinen přijmout i zaměstnání, které plně neodpovídá jeho kvalifikaci, to vše za předpokladu, že nabízený druh práce je v jeho schopnostech, a to jak kvalifikačních, tak samozřejmě i zdravotních. Obecně

---

¹¹² MARŠÍKOVÁ, Jolana.: Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-675-0. s. 189

Lze shrnout, že musí jít o splnitelnou možnost obstarat si odpovídající příjem. „Dlužník může začít podnikat také jako fyzická osoba, aby si obstaral příjmy, ze kterým bude své věřitele uspokojovat v souladu s insolvenčním zákonem“.¹¹³

Nad činností dlužníka vykonává po dobu plnění splátkového kalendáře a samozřejmě i trvání účinků schváleného oddlužení dohled insolvenční správce. O svých zjištěních a o plnění splátek ze strany dlužníka informuje ve svých zprávách soud a věřitelský výbor, pokud je ustanoven. Obvykle totiž věřitelé ale nemají o funkci ve věřitelském orgánu zájem, a tak funkci zástupce věřitelů vykonává soud. Povinnost podávat zprávy o stavu oddlužení není nijak časově v insolvenčním zákoně vymezena. Podpůrně zde lze použít obecné ustanovení o povinnosti insolvenčního správce podávat zprávy nejméně jednou za tři měsíce, tak jak definuje § 36 IZ.

Lze ale vyjít i z povinnosti dlužníka podávat dvakrát ročně periodicky zprávy o svých majetkových, pracovních a změněných osobních poměrech a povinnost insolvenčního správce tak navázat na tyto termíny dlužníka. Nutno zde ovšem podotknout, že obsahově jde o zcela odlišné typy zpráv.

Nad rámec pravidelných zpráv o přehledech o příjmech ze strany dlužníka a stavu plnění splátkového kalendáře je povinnost jak dlužníka, tak i insolvenčního správce neprodleně informovat soud o všech podstatných skutečnostech, které mohou ovlivnit plnění schváleného splátkového kalendáře.

Mezi další podstatné povinnosti, které jsou dlužníkovi v rámci běžícího insolvenčního řízení uloženy, platí povinnost za dobu účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře neodmítnout přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce. Výše uvedené ustanovení se striktně vztahuje i na dlužníkem uzavřenou dědickou dohodu, na základě které by měl dlužník v rámci vypořádání dědictví obdržet méně, než kolik by činil jeho dědický podíl.

---

¹¹³ MARTÍNKOVÁ, Kateřina. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č. 20. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

Naproti tomu jakákoli dohoda dlužníka s dalšími spoludědici, která by zvyšovala dlužníkův podíl na dědictví oproti vypořádání podílu na dědictví ze zákona nebo ze závěti, souhlas insolvenčního zákona nevyžaduje.

V případě, že dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti, které mu byly v rámci schváleného oddlužení uloženy, vydá insolvenční soud usnesení o osvobození dlužníka od hrazení neuhrazených pohledávek zahrnutých do oddlužení (§ 414 IZ). Toto usnesení vydává soud jen na návrh dlužníka a obvykle pak v rámci usnesení, kterým bere na vědomí splnění oddlužení.

V závěrečném usnesení se pak soud vypořádá i s odměnou insolvenčního správce a rozhodne o jeho zproštění z funkce (§ 413 IZ). Rozhodnutí, kterým insolvenční soud bere na vědomí splnění oddlužení, je podobným rozhodnutím, jakým soudu končí řízení v případě řešení úpadku konkursem nebo splněním reorganizace.

Proti rozhodnutí o splnění oddlužení není přípustné odvolání. Pokud by některý z nezajištěných věřitelů nesouhlasil se závěry insolvenčního soudu, nemá možnost dosáhnout změny vydaného rozhodnutí řádným opravným prostředkem. V případě oddlužení splátkami má tak nezajištěný věřitel prakticky jedinou možnost brojit proti oddlužení již v samotném počátku procesu, a to námitkami proti povolenému oddlužení, a to argumentací a doložením skutečností, které by jinak odůvodňoval zamítnutí návrhu.

Pokud bude oddlužení řešeno zpeněžením majetkové podstaty, může věřitel své námitky uplatňovat při projednání konečné zprávy a rozvrhu, tedy v procesních postupech, kterými se oddlužení zpeněžením majetkové podstaty soudem uzavírá.

Pokud tedy dlužník plnil své povinnosti řádně a včas, nehledě na zvolenou formu oddlužení, vydá soud usnesení o splnění oddlužení a dlužníka osvobozuje od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny (§ 414 IZ). Přiznané osvobození se vztahuje rovněž na věřitele, k jejichž pohledávkám se v rámci insolvenčního řízení nepřihlíželo, ale také na pohledávky věřitelů, kteří měli možnost se do insolvenčního řízení v řádné lhůtě přihlásit, ale neučinili tak.

K takzvanému přiznání osvobození ale soud přistupuje po splnění předchozích podmínek. Těmi jsou nařízení jednání, kde je provedeno slyšení dlužníka, a především pak prověření, zda nedošlo ke splnění oddlužení porušením právních předpisů, případně i jiným nečestným způsobem. K podmínkám plnění oddlužení si soud může vyžádat rovněž sdělení insolvenčního správce nebo věřitelů.

V případě, že insolvenční soud neshledá důvod pro negativní rozhodnutí, vydá usnesení o osvobození dlužníka od hrazení zbylé části neuhrazených pohledávek. V krajním případě se ale o zbytecích hovořit nedá, neboť pokud dlužník po pěti letech splácení uhradil třicet procent přihlášených závazků, je tímto „zbytkem“ sedmdesát procent původní hodnoty.

Tyto neuhrazené části pohledávek se tak stávají naturálními. Po dlužnících jsou sice již nevymahatelné, ale věřitelé je stále ve svém účetnictví evidují. „Nároky věřitelů vůči ručitelům, ale například i spoludlužníkům, zůstávají osvobozením zcela nedotčeny. Dlužník sám je však vůči těmto osobám (ručitelům, spoludlužníkům atd.) osvobozen ve stejném rozsahu, v jakém je zbaven svých povinností vůči obligačním věřitelům. Věřiteli tedy zůstává zachována možnost vyžadovat plnění své pohledávky od ručitele, případně spoludlužníka, a ten je povinen plnit jako by k žádnému osvobození nedošlo.“¹¹⁴ Takzvaným osvobozením se tedy dlužník ze svých ručitelských závazků vyváže.

Za určitých okolností lze dlužníkovi přiznat osvobození i v případě, že nebylo dosaženo na začátku oddlužovacího plánu předpokládaných hodnot (§ 415 IZ). V takovém případě ale musí dlužník prokázat, že požadovaného plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které sám nezavinil. Zde jde o případ, kdy je hodnota plnění, které v případě splnění oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek nebo nedosahuje snížené hodnoty plnění, na které se tyto věřitelé s dlužníkem dohodli. Důraz je zde ale kladen na osvědčení skutečností,

---

¹¹⁴ JUŘENA, Ivan. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č.18. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

že tento neuspokojivý stav dlužník nezavinil, že nastaly jiné objektivní okolnosti, které mu to znemožnily.

Zákon zde nijak explicitně tyto objektivní důvody nespécifikuje. Má se však za to, že jde o takové okolnosti, které přiléhají situaci, jako je například ztráta majetku z důvodu živelní pohromy, ztráta příjmů z důvodů, které nemají původ v zavinění dlužníka nebo které dlužník nebyl schopen při obvyklé míře obezřetnosti předpokládat.

„V případě oddlužení splátkami bude na dlužníku, aby jednak prokazoval, že pokles či ztrátu svého příjmu nezavinil a že zejména důsledně a horlivě plnil svou povinnost o získání příjmu usilovat tak, jak mu ukládá ustanovení § 412 odst. 1 písm. a) IZ. V této souvislosti poznamenávám, že toto ustanovení dále hovoří o „splnitelné možnosti“ získat příjem, což v praxi znamená, že dlužník v oddlužení je povinen přijmout jakoukoliv i nekvalifikovanou práci, samozřejmě s výhradou nemožnosti ji vykonávat ze zdravotních důvodů. Nesmíme zapomínat, že jakékoli promíjení části dluhů je společensky velmi ošemetné a je nepřijatelné zejména u dlužníků, kteří by nepracovali, ač by pracovat mohli“.¹¹⁵

Z návrhu dlužníka na přiznání osvobození při nedostatečném plnění pak také musí být patrné, že při řešení úpadku dlužníka konkursem by nebylo dosaženo u nezajištěných věřitelů vyšší míry uspokojení.¹¹⁶ Toto srovnání musí vycházet z ocenění hodnoty majetku, který by byl zahrnut do majetkové podstaty v případě, že by se úpadek dlužníka řešil konkursem a tento majetek by byl zpeněžen. Je přitom žádoucí, aby ocenění majetku provedl nezávislý znalec, případně aby bylo provedeno jiným kvalifikovaným způsobem.

---

¹¹⁵ KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č.1. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 2161/2014-B-74 (KSLB 76 INS 8091/2009) ze dne 21.5.2015

Ustanovení se však vztahuje pouze na nezajištěné věřitele. U věřitelů, kteří mají svoji pohledávku zajištěnu, je jejich uspokojení závislé pouze na výnosu z prodeje předmětu zajištění.

Osvobození dlužníka se vyjma povinnosti hradit zbytky neuhrazených pohledávek bude vztahovat mimo jiné také na pohledávky, které nebyly věřitelem vůbec uplatněny, byly přihlášeny opožděně, nebyly přihlášeny řádně a byly tak soudem odmítnuty anebo byly sice přihlášeny řádně a včas, ale byly úspěšně popřeny insolvenčním správcem. Zejména co se týče opožděně podaných přihlášek pohledávek, lze s ohledem na vývoj judikatury konstatovat, že ve své době hojně používaná argumentace, že věřitelé neměli informace o zahájení insolvenčního řízení, neobstojí.¹¹⁷

Osvobození ovšem nemá dopad na pohledávky zajištěných věřitelů, kteří po schválení oddlužení neudělili insolvenčnímu správci pokyn k realizaci prodeje předmětu zajištění. Toto zajištění jim tedy i nadále trvá.

Účinky zániku pohledávek se vztahují rovněž na zajištěné pohledávky, a to v případě, že zajištěný věřitel neuplatní své právo řádnou a včasnou přihláškou.

Proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud přizná dlužníku osvobození podle § 414 a § 415 IZ, se může odvolat pouze věřitel, jenž byl účastníkem insolvenčního řízení a jehož zjištěná nezajištěná pohledávka vůči dlužníku nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena.¹¹⁸

Osvobození dlužníka od jeho závazků po úspěšném absolvování procesu oddlužení ale není neomezené. Toto dobrodiní přiznané zákonem se nevztahuje na peněžité tresty nebo jiné majetkové sankce, které byly dlužníkovi uloženy v trestním řízení pro úmyslný trestný čin. Nevztahuje se také na pohledávky na

---

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 09. 2013 sp. zn. 29 NSČR 87/2013 ve věci KSBR 27 INS 15127/2010, 3 VSOL 427/2011, dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu v databázi Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 4 VSPH 1346/2015-B-50 ze dne 1.9.2015

náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, tedy typicky na základě civilního adhezního řízení.

V obou případech, tedy jak trestním, tak i civilním, musí jít o konečné pravomocné soudní rozhodnutí. V případech těchto výše uvedených dluhů, na které se osvobození nevztahuje, jde o plnění reparační povahy, a to v důsledku především úmyslného závažného porušení právní povinnosti.

Vlastní osvobození od placení pohledávek má však ještě ochrannou tříletou lhůtu, a to v tom smyslu, že pokud se dodatečně objeví skutečnosti, že ke schválení oddlužení nebo přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, osvobození insolvenční soud dlužníkovi odejme (§ 417 IZ). Do kategorie důvodu pro odejmutí již přiznaného osvobození patří rovněž zjištěné skutečnosti, na základě kterých se lze oprávněně domnívat, že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům.

Pro právní jistotu je zde důležité, aby o odejmutí nebo zániku osvobození rozhodl v takových případech insolvenční soud zvláštním usnesením.

Takový návrh, směřující k odejmutí již přiznaného osvobození do tří let od právní moci rozhodnutí, může podat nezajištěný věřitel, který nebyl zcela uspokojen. Podnět týkající se podvodného jednání dlužníka však nemůže učinit věřitel, který totožnou námitku již mohl podat již před pravomocným přiznáním osvobození. Podvodné jednání dlužníka zde může být například konstatováno v pravomocném rozhodnutí v trestním řízení vedeném proti osobě dlužníka. V případě, že k odejmutí osvobození dojde, obnovují se nároky věřitelů vůči dlužníkovi, a to v neuhrazené části jejich pohledávek.

Ze zákona pak insolvenční soud přiznané osvobození odejme, pokud do tří let od právní moci tohoto usnesení nabude právní moci rozsudek vydaný v trestním řízení, kterým byl dlužník odsouzen pro úmyslný trestný čin. Nezbytnou podmínkou pak ale je, aby tento trestný čin měl podstatný vliv na splnění oddlužení, případně pokud by nesnižoval míru úhrady nezajištěných pohledávek, tak na rychlost jejich uspokojení. Vlivem trestného činu tedy mělo dojít k naplnění účelu oddlužení později, než by k němu došlo bez trestného činu.

Samostatným procesním úkonem je pak zrušení oddlužení soudem a prohlášení konkursu na majetek dlužníka. K tomu může za níže uvedených podmínek dojít nejdříve po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení.

K takzvanému „překlopení do konkursu“ dojde za předpokladu, že dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení tak, jak je již uvedeno výše. Důvodem může být také pravomocné odsouzení za trestný čin nebo přestupek. Zde, a to zejména u pravomocného odsouzení za přestupek, by měl soud pečlivě posuzovat konkrétní okolnosti vzniku, neboť podstata často nemusí nijak ovlivňovat plnění oddlužovacího plánu.

Může rovněž nastat situace, že plnění splátkového kalendáře bude ohroženo tím, že jej dlužník nebude moci plnit v očekávané výši a nebude předpoklad nápravy. Taková situace je ale na posouzení soudu, který by měl citlivě rozlišit, zda neplnění je zaviněným jednáním dlužníka nebo jsou zde objektivní příčiny tohoto stavu, a tedy reálná možnost snížení míry uspokojení nezajištěných věřitelů. Zde je dlužno konstatovat poznatek z naší praxe, že drtivá většina soudů toto skutečně poměrně citlivě posuzuje a dává dlužníkům prostor se obhájit a zdůvodnit neplnění splátkového plánu.

„Zaviněným jednáním dlužníka může být spáchání trestného činu nebo přestupku, který zakládá závazek dlužníka uhradit finanční sankci (peněžité trest nebo pokutu) nebo nahradit z vlastních prostředků vzniklou škodu (např. bez pomoci pojišťovny při způsobení dopravní nehody nebo na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo na základě vykonatelného notářského zápisu.“¹¹⁹

Další důvod prohlášení konkursu na majetek dlužníka spočívá v situaci, kdy v důsledku zaviněného jednání vznikne po schválení oddlužení dlužníkovi peněžitý závazek, a tento nebude uhrazen ve lhůtě 30 dnů (§ 418 IZ). Zde nastává fikce

---

¹¹⁹ Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Páchl, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. ASPI, a.s., 2008, ISBN 978-80-7357-375-1, s. 604

naplnění této podmínky v případě, kdy je proti dlužníkovi nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce.

Do výše uvedených kategorií podmínek pro zrušení schváleného oddlužení patří i situace, kdy například dlužník splňoval předpoklad pro schválení oddlužení jen ale s přihlédnutím k možným pozitivním účinkům popření některé z přihlášených pohledávek. Insolvenční soud je povinen v takovém případě pro účely rozhodnutí o tom, zda schvaluje oddlužení, předběžně posoudit význam popřené pohledávky. „Jestliže insolvenční soud (v procesní situaci vymezené stavem popřené pohledávky a obsahem popěrného úkonu) nevyloučí při předběžném posouzení úspěch uplatněného popření, pak oddlužení schválí“.¹²⁰

Pokud však později vyšlo najevo, že popření přihlášené pohledávky nebylo úspěšné a vzhledem k výši nově zjištěné pohledávky není reálné dosáhnout minimální míry předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů, byl to důvod pro zrušení schváleného oddlužení, a to z důvodů, že podstatnou část splátkového kalendáře není možné splnit.

Mezi důvody ke zrušení oddlužení patří rovněž situace, kdy dlužník nesplnil povinnosti uvést v seznamu svých závazků i pohledávku, jejíž pravost (důvodnost) zpochybnil, a zamlčel v něm své zahraniční věřitele a v seznamu svého majetku neoznačil majetek tvořený podíly v zahraničních společnostech.¹²¹

K zrušení oddlužení a prohlášení konkursu na majetek dlužníka tak dojde v případě, že je naplněna některá z výše uvedených podmínek a soud současně nerozhodl o splnění oddlužení. Před vydáním vlastního rozhodnutí musí insolvenční soud vyslechnout dlužníka, a to k namítaným okolnostem, případně k okolnostem, které byly zjištěny insolvenčním správcem, či soudem při své

---

¹²⁰ PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury. Konkursní noviny, 2012, č. 21. ISSN 1213-4023, s. 4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹²¹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 226

činnosti a jako takové opodstatňují zrušení oddlužení a prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Platí, že v těchto případech soud nařizuje jednání, kde je účast dlužníka, insolvenčního správce a věřitelského orgánu nezbytná. Insolvenční soud by neměl zrušit schválené oddlužení bez návrhu překvapivým způsobem. Pokud by rozhodnutí o zrušení oddlužení bylo vydáno bez předchozího nařízení jednání, je sama tato skutečnost dostatečným důvodem pro zrušení takového rozhodnutí insolvenčním soudem.¹²²

Vrchní soud v Praze pak ve svém usnesení č.j. 2 VSPH 426/2010-B-33 (KSCB 28 INS 4750/2008) ze dne 9.9.20105 uvedl, že právě podle výsledku tohoto jednání pak insolvenční soud zváží, zda je zrušení oddlužení na místě či nikoliv.¹²³ K pozdějšímu odvolání proti rozhodnutí soudu o zrušení oddlužení a prohlášení konkursu jsou aktivně legitimovány pouze osoby zúčastněné u výslechu.

---

¹²² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.2.2014, sp. zn. 1 VSPH 282/2014

¹²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 2 VSPH 426/2010-B-33 (KSCB 28 INS 4750/2008) ze dne 9.9.20105

5. Novely insolvenčního zákona

Poté, co insolvenční zákon nabyl účinnosti, prošel řadou dalších novelizací. Některé z nich byly ve své podstatě jen kosmetickými změnami, jiné přinesly změny zásadního charakteru.

První podstatnou změnou byla novela připravená Nezávislou ekonomickou radou vlády, publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 217/2009 Sb. S účinností od 20.7.2009. V případě oddlužení, tedy sanačního způsobu řešení úpadku nepodnikatelských subjektů, byly přijaty především změny, které měly za cíl ještě více zpřístupnit oddlužení veřejnosti. Dlužník ale také získal možnost požádat o snížení splátek ve splátkovém kalendáři.

Poměrně významná ale byla ale i takzvaná nálezová novela provedená zákonem č. 69/2011 Sb., kde bylo stěžejním přiznání práva věřitele na popření pohledávky jiného věřitele. V tomto směru šlo o významný zásah do celkové koncepce insolvenčního zákona. V rámci institutu oddlužení se novela tohoto institutu dotkla v problematice pasivní legitimace pro incidenční spory u popěrného úkonu dlužníka.

Zákonem č. 334/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.11.2012, byla do textu insolvenčního zákona včleněna ustanovení, která měla zabránit podávání neodůvodněných insolvenčních návrhů na zdravé obchodní korporace.

Vláda ji předložila v reakci na rozmáhající se praxi podávání návrhů ze strany věřitelů, kteří se svým podáním snažili dotčeného soutěžícího vyřadit z konkurenčního boje. Novela počítala s tím, že pokud soud uznal nějaký insolvenční návrh za bezdůvodný, hrozila navrhovateli mnohatisícová pokuta. Součástí návrhu bylo i novelizované ustanovení týkající se subjektů, u nichž bylo insolvenční řízení vedeno nedůvodně, požádat insolvenční soud o vyškrtnutí z insolvenčního rejstříku. Institut oddlužení tato novela ale nijak neprecizovala.

Novela provedená zákonem č. 396/2012 Sb. nabyla účinnosti dne 26.11.2012. Přijaté změny se v ní dotkly zejména ustanovení řešících střet insolvence a exekučního řízení.

Další drobná novela pak byla provedena zákonem č. 399/2012 Sb., účinnosti nabyla dne 12.12.2012 a ve své podstatě šlo jen o technickou novelu upravující některé termíny.

Dne 25.2.2013 pak nabyl účinnosti zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů, který v insolvenčním zákoně měnil některá ustanovení týkající se střetu náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené trestným činem a upravoval zpeněžení majetku zařazeného do soupisu majetkové podstaty.

Následně zákonem č. 185/2013 Sb. byl s účinností od 1.8.2013 novelizován zákon č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích. Novela upřesnila jednání veřejných obchodních společností jako insolvenčních správců prostřednictvím ohlášených společníků a dotkla se rovněž ustanovování insolvenčních správců se zvláštním povolením, odvolávání správců se zrušeným nebo zaniklým oprávněním a v neposlední řadě povinnosti ve vztahu k archivačním povinnostem správců.

Druhá z podstatných novel byla označena jako takzvaná revizní novela a byla provedena zákonem č. 294/2013 Sb. s účinností od 1.1.2014. Novelou zákonodárce především reagoval na zkušenosti s aplikací insolvenčního zákona v praxi. V případě oddlužení přinesla tato novela změny v přípustnosti oddlužení, ve společném oddlužení manželů a v roli soudem ustanoveného insolvenčního správce.

Zcela zásadní a mezi předešlými novelami označená jako velká revizní novela nebo také takzvaná akreditační novela, byla novela provedená zákonem č. 64/2017 Sb., když tato zcela přesně již cílila na institut oddlužení. Jedním z jejich prvotních cílů bylo odlehčit práci insolvenčních soudů, které byly zatíženy velkým množstvím úkonů a jednání v souvislosti s institutem oddlužení.

Jako druhou velkou revizní novelu pak můžeme označit novelu insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 31/2019 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.6.2019. Jedním z hlavních přínosů novely měla být zcela zásadní změna podmínek oddlužení, a to zejména ve prospěch dlužníků. Dle důvodové zprávy k novele bylo cílem především širší zpřístupnění institutu oddlužení, a to zejména v reakci na tehdejší společenský stav, kdy se významná část dlužníků nacházela

v tzv. dluhové pasti. V souvislosti s novelou byl často zmiňován veřejný zájem na návrat ekonomicky vyloučených osob do aktivního ekonomického života.

5.1. Statistika novel insolvenčního zákona

Novelizací insolvenčního zákona pak samozřejmě bylo ještě několik. K únoru roku 2022 jich bylo celkem 42. S přijetím druhé velké revizní novely, která byla provedena zákonem č. 31/2019 Sb., s účinností od 1.6.2019, publikoval insolvenční soudce Krajského soudu v Praze Mgr. Tomáš Jirmásek zajímavou statistiku.

Za 4811 dnů platnosti IZ (*ke dni 1. 6. 2019*) se jedná se o 35. novelu (*počítaje v to i rušící nálezy Ústavního soudu*). To představuje průměrně jednu novelu za 19 týdnů, 4 dny, 10 hodin, 58 minut a 13,4 sekund. Za dobu účinnosti IZ se pak jedná o průměrně jednu novelu za 17 týdnů, 23 minut a 30,9 sekund.

Kupříkladu zákon o konkursu a vyrovnání za 6017 dnů své platnosti doznal jen 28 změn, tedy průměrně jednu novelu za 7 měsíců, 1 den, 19 hodin, 55 minut a 42,8 sekund.

Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí za 6078 dnů své platnosti doznal 4 změn, tedy průměrně jednu novelu za 4 roky, 7 měsíců, 2 týdny, 6 dnů, 22 hodin, 31 minut a 32 sekund.

Konečně zákon č. 64/1931, kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnávací a odpůrcí za 7219 dnů (bez pár týdnů 20 let) své platnosti došel 1 (slovy jedné) změny.

„Jak my to dnes máme pestré, podnětné a lidskou mysl udržující bdělou“.¹²⁴

---

¹²⁴ JIRMÁSEK, Tomáš. Novela insolvenčního zákona - verze 2019. [online]. (insolvenznizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvency 2008, a.s. 2019, č. 11. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: newsletter_Z11-web.pdf (insolvenznizona.cz)

Podobně se v tomto duchu vyslovil také prof. Ing. Luboš Smrčka, CSc., z Vysoké školy ekonomické v Praze. Lze podle něj konstatovat, že insolvenční zákon a insolvenční právo jako celek trpí stejným neduhem, jaký je charakteristický pro celou legislativní činnost v České republice – velkou nestálostí a neustálými proměnami, a to mnohdy i ve velmi zásadních otázkách.¹²⁵

Časté novelizace insolvenčního zákona mají samozřejmě vliv i na výkon praxe insolvenčních správců, kteří musejí nemalou část své agendy a agendy svých zaměstnanců věnovat školením a nastavování nových interních metodik pro administraci insolvenčních případů.

V závěru této práce je pak samostatně uvedena přehledová tabulka komplexních změn insolvenčního zákona s vyznačením jednotlivých bodů, které byly novelizovány.

5.2. Klíčové novely insolvenčního zákona

Pro přehlednost tématu této práce je zapotřebí si klíčové novely rozdělit podle času jejich účinnosti a zjednodušit si terminologii tak, aby pojednání o změnách v institutu oddlužení bylo přehledné.

- Revizní novela byla provedena zákonem č. 294/2013 Sb., s účinností od 1.1.2014. Novelou zákonodárce především reagoval na zkušenosti s aplikací insolvenčního zákona v praxi. V případě oddlužení přinesla tato novela změny v přípustnosti oddlužení, ve společném oddlužení manželů a v roli soudem ustanoveného insolvenčního správce.

Pro přehlednost ji budeme nazývat: Revizní novela 2014

---

¹²⁵ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 34

- Velká revizní novela, jinak také nazývaná akreditační novela, byla provedena zákonem č. 64/2017 Sb., s účinností od 1.7.2017. Tato novela již zcela přesně cílila na institut oddlužení. Jedním z jejích prvotních cílů bylo odlehčit práci insolvenčních soudů, které byly zatíženy velkým množstvím úkonů a jednání v souvislosti s institutem oddlužení.

Pro přehlednost ji budeme nazývat: Akreditační novela 2017

- Druhá velká revizní novela byla provedena zákonem č. 31/2019 Sb., s účinností od 1.6.2019. Prostřednictvím změny vstupních podmínek do oddlužení mělo dojít ke zpřístupnění institutu oddlužení pro další skupiny dlužníků, a to zejména ty, kteří se nacházeli v takzvané dluhové pasti

Pro přehlednost ji budeme nazývat: Druhá revizní novela 2019 – oddlužovací novela

6. Revizní novela 2014

Revizní novela provedená zákonem č. 294/2013 s účinností od 1.1.2014 byla výsledkem dlouho připravovaných změn insolvenčního zákona. Ministerstvem spravedlnosti byla předloha doručena do Poslanecké sněmovny jako sněmovní tisk 929. Byla to první velká novela od účinnosti základního zákona č. 182/2006 Sb. (insolvenční zákon) a reagovala zejména na zkušenosti s aplikací insolvenčního zákona v praxi.

Z důvodové zprávy k této předloze vyplynulo, že zejména veřejné konzultace vygenerovaly široký přehled problémových zkušeností s novým insolvenčním řízením, jakož i množství (leckdy i protikladných) názorů na to, k jakým změnám úpadkového práva má dojít prostřednictvím systémové revize insolvenčního zákona. „Veřejná konzultace tak přinesla řadu racionálních podnětů, které byly základem pro přípravu předkládaného materiálu. Některé z podnětů tkvěly v nepochopení dané problematiky a část z nich mezitím vyřešila judikatura soudů vyšších stupňů (Nejvyššího soudu nebo odvolacích vrchních soudů). Doručené podněty byly vytrženy v závislosti na typu respondenta, ať již šlo o orgány veřejné správy, insolvenční správce, dlužníky nebo o věřitele“.¹²⁶

Revizní novela tak cílila na změny v oblastech určování insolvenčních správců, fungování věřitelských orgánů, souběhu exekučního řízení a insolvence, uplatňování nároků v insolvenčním řízení včetně úpravy postavení zajištěných věřitelů, reorganizaci a odměňování insolvenčních správců.

V oblasti oddlužení lze změny shrnout do oblastí přípustnosti oddlužení, společného oddlužení manželů a role insolvenčního správce v procesu oddlužení.

---

¹²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 47. Sněmovní tisk č. 929, volební období Poslanecké sněmovny 2010–2013. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=87277>

6.1. Přípustnost oddlužení

Zákonodárce se musel při tvorbě insolvenčního zákona zabývat klíčovou otázkou, a to stanovením pravidla, pro koho je oddlužení určeno, tedy striktně formulovat a do zákona vtělit pravidla subjektivní přípustnosti oddlužení.

Revizní novela z roku 2014 zajistila posun institutu oddlužení směrem k použitelnosti i pro fyzické osoby – živnostníky, kteří přicházeli s ekonomickou nabídkou uspokojovat pohledávky svým věřitelů v průběhu oddlužení z příjmů dosahovaných jejich podnikatelskou činností. Podle důvodové zprávy ke sněmovnímu tisku 929 by totiž jinak byla založena ničím neodůvodněná diskrepance v rozložení podnikatelského rizika pro podnikatele podle toho, zda jde o osoby fyzické nebo právnické.

Podmínkou výše uvedeného ale bylo, aby v době, která se označovala jako rozhodná pro posouzení přípustnosti oddlužení, nebyly dluhy z podnikání. Novela stejně tak umožňovala oddlužení i drobným živnostníkům, aniž by tito museli ukončit podnikání.

Fyzickým osobám však bylo umožněno oddlužení bez ohledu na status podnikatele, přičemž rozhodujícím kritériem byla absence dluhů z podnikání. Zároveň však nově ani dluhy z podnikání nebránily řešení úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením bezvýjimečně. Oddlužení se totiž stalo přípustnou formou řešení úpadku v případě existence dluhů z podnikání, a to pokud s oddlužením souhlasil věřitel, o jehož pohledávku se jednalo, nebo šlo-li o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení.¹²⁷

Pozdější vládní návrh novely insolvenčního zákona z března 2016 řešil pak následně výše uvedenou potřebu souhlasu věřitele s oddlužením založením nevyvratitelné právní domněnky souhlasu věřitele, a to v tom smyslu, že věřitel

---

¹²⁷ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 61

s nižším upokojením souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužení nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní. Důvodová zpráva k této předloze konstatovala, že pasivita věřitele má za následek presumpci jeho souhlasu s oddlužením.

Vrchní soud V Praze následně svým usnesením 1 VSPH 139/2015-B-17 ze dne 14.8.2015 (KSHK 42 INS 17311/2014) uzavřel, že má-li dlužník závazky z podnikání, je přípustnost jeho oddlužení plně závislá na vůli jeho věřitelů bez možnosti korekce ze strany insolvenčního soudu.¹²⁸

Na druhou stranu je třeba ale poznamenat, že v tomto ohledu revizní novela nevyřešila všechny kritizované nedostatky, kdy problémem zůstala například nedostupnost oddlužení pro družstva jako právnické osoby nebo zadlužené obce. T

Co se pak týče úpadku živnostníků, tak změny přinesla později směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1023 ze dne 20.6.2019, o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace insolvence a oddlužení. V rámci přípravy uvedené směrnice začal i do tuzemska více pronikat jiný pohled na živnostníky a jejich úpadek akcentující hledisko podpory podnikání jako hybatele ekonomiky.¹²⁹

Očekávaná nová podoba oddlužení v duchu směrnice tak zřejmě po takřka patnácti letech od fungování insolvenčního zákona odstraní poněkud tvrdošijné setrvávání na principu rozlišování na dluhy z podnikání a dluhy ostatní (spotřebitelské). Evropská komise přitom již v roce 2014 definovala tento stav

---

¹²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze 1 VSPH 139/2015-B-17 ze dne 14.8.2015 (KSHK 42 INS 17311/2014)

¹²⁹ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 66

v české úpravě oddlužení jako stav, který je v rozporu s obecným evropským trendem.¹³⁰

Novela přinesla také aktualizované požadavky na přílohy k návrhu na povolení oddlužení, a to tak, že zavedla povinnost, aby dlužník v seznamu majetku u každé položky uvedl údaj o době pořízení majetku, jeho pořizovací ceně a odhadl jeho cenu stávající. Zrušena byla povinnost dlužníka předkládat znalecký posudek k zajištěným nemovitým věcem v jeho majetku a zrušena byla rovněž povinnost podpisů další osoby na návrhu na povolení oddlužení – zde šlo zejména o podpis dlužníkovy manželky. Zdůrazněno ale bylo, že oddlužení nelze povolit, aniž by dlužník předložil seznam majetku a závazků.

Na druhou stranu explicitně byl stanoven požadavek úředně ověřeného podpisu na těch typech smluv, kterými se třetí osoby zavázaly finančně podporovat dlužníka v době trvání jeho splátkového kalendáře.

6.2. Společné oddlužení manželů

Hlavním přínosem revizní novely bylo zavedení institutu společného oddlužení manželů. Dle nového ustanovení § 394a v insolvenčním zákoně tak nově mohli manželé podat společný návrh na oddlužení. Skutečnost, že se na společné oddlužení manželů pohlíží tak, jako by manželé byli jedním dlužníkem s jednou majetkovou podstatou, do které spadá jak společné jmění obou manželů, tak výlučný majetek každého z nich, znamená, že takto mohou oba manželé snáze dosáhnout na splnění základní podmínky oddlužením, totiž garantované míry uspokojení nezajištěných věřitelů.¹³¹

---

¹³⁰ Vyjádření doporučení Evropské komise ze dne 12.3.2014 o novém přístupu k neúspěchu v podnikání a k platební neschopnosti (2014/135/EU), které hovoří i v případě dlužníků podnikatelů o možnosti druhé šance

¹³¹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 256, 257

Podstatnou část agendy insolvenčních soudů tvoří totiž agenda oddlužení fyzických osob. Stále častěji se tak praxe setkává s případy, kdy se o oddlužení snaží celé domácnosti, respektive manželé. V reálném životě tvoří manželé obvykle jednu faktickou ekonomickou jednotku se společným majetkem příjmy a výdaji. Právně je situace komplikována tím, že vedle výlučného majetku každého z manželů existuje též majetek ve společném jmění manželů.¹³²

Ostatně na výše uvedený problém upozornili již předkladatelé v rámci důvodové zprávy ke sněmovnímu tisku číslo 929. Problém podle nich přitom vzniká v souvislosti s ustanovením § 392 odst. 3 insolvenčního zákona, podle kterého manžel dlužníka musí insolvenční návrh podepsat a výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. „Není zcela jasné, zda z této formulace plyne souhlas manžela s postižením majetku patřícího do společného jmění manželů v oddlužení, nebo skutečnost, že i druhý manžel podstoupí režim oddlužení“.¹³³

Novela vycházela z toho, že manželé, kteří podají návrh na povolení oddlužení společně, budou pokládáni za jednoho dlužníka a budou mít postavení nerozlučných společníků¹³⁴, musí ale současně dostatečně projevit vůli, aby jejich veškerý majetek, tedy i majetek posuzovaný jako výlučný, byl pro účely oddlužení pokládán za majetek v jejich společném jmění. To měl právně vyřešit právě podpis a výslovný souhlas.

Insolvenční zákon před první revizní novelou z roku 2014 tento institut společného oddlužení manželů neznal, byť k problematice existovala poměrně

---

¹³² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 102

¹³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 66. Sněmovní tisk č. 929, volební období Poslanecké sněmovny 2010–2013. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=87277>

¹³⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta; KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces: Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 281

rozsáhlá judikatura odvolacích soudů. Judikovaná rozhodnutí vyšších soudů připouštěla totiž postup, kdy návrh na povolení oddlužení podá každý z manželů samostatně, následně budou ale řízení spojena pod jednu spisovou značku a dlužníci manželé budou mít poté postavení nerozlučných společníků, přičemž se budou považovat za jednoho dlužníka.

6.3. Novinky v revizní novele a její hodnocení

V předchozí kapitole jsme uvedli, že hlavním přínosem revizní novely bylo zavedení institutu společného oddlužení manželů. Nicméně i další novinky v revizní novele reagovaly na praktické problémy. Toto se týkalo zejména postupu při zpeněžení majetkové podstaty v rámci oddlužení, kdy bylo jednoznačně stanoveno a judikováno i usnesením Nejvyššího soudu ČR, že zpeněžení majetku při oddlužení má stejné účinky jako obdobné postupy v rámci konkursu.¹³⁵

Nově byla rovněž v novele stanovena pravidla pro možnost nezpeněžení zajištěného majetku v části zákona týkající se účinků spojených se schválením oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. V této části zákonodárce svěřil rozhodnutí právě zajištěným věřitelům.

Majetku se pak týkaly také ty změny, kterými byl rozšířen výčet majetku nabytého dlužníkem za doby trvání oddlužení. Speciálně šlo o majetek nabytý dědictvím, darem a z odpůrcích úkonů a zejména pak majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl. Výše uvedený majetek musel dlužník vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení. Tento takzvaný nepřiznaný majetek se většinou týkal a týká, co potvrzuje i praxe naší insolvenční kanceláře, obvykle různých typů spořicíh produktů.

Ohledně majetku dlužníka neuvedeného v seznamu se s účinností 1.1.2014 postupuje podle novelizováno ustanovení § 412 odst. 1 písem. B) IZ, a to tak, že dlužník je povinen majetek, který neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost

---

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2018, sp. zn. MSPH 79 INS 1444/2012, 29 NSČR 97/2016-B.

měl, vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení.¹³⁶ Na rozdíl od předchozí právní úpravy nyní platí, což svým usnesením potvrdil rovněž Vrchní soud v Olomouci dne 20.10.2015, že již nezpeněžuje dlužník, ale insolvenční správce, a proto mu přísluší odměna určená z výtěžku zpeněžení.¹³⁷

Novela pak jako poslední podstatnější změnu v rámci institutu oddlužení rozšířila možnost přeměny schváleného oddlužení v konkurs za předpokladu, že vyšlo najevo, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr.

Rozhodovací praxe jednotlivých krajských insolvenčních soudů po sedmi letech aplikace insolvenčního zákona s sebou přinesla i jiný problém, a to rozdílné výklady insolvenčního zákona, kterou soudci začali nazývat regionalizací insolvencí. „Regionalizace insolvencí je, řekl bych, snadno identifikovatelná (byť třeba jen dílčím způsobem či v nepatrných detailech) i podle jednotlivých krajských soudů. Ne všechny kauzy či témata se totiž mají šanci dostat až k Nejvyššímu soudu, který jako jediný může svým rozhodováním sjednocovat insolvenční pravidla v rámci celé České republiky.“¹³⁸

V odborné veřejnosti panovala shoda na tom, že problematika sjednocování insolvenčního práva je velmi specifická. „Je tomu tak proto, jelikož každodenní praxe insolvenčních soudů, potažmo jednotlivých insolvenčních soudců v celé řadě případů nebývá podrobena odvolacímu, dovolacímu či jinému přezkumu. Pak je samozřejmě obtížné hovořit o sjednocování práva, a to dokonce i na úrovni jednotlivých krajských soudů.“¹³⁹

---

¹³⁶ STRNAD, Zdeněk In Kozák, Jan a kol. Insolvenční zákon: Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 1840 s., Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9. § 398, s. 1472.

¹³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č.j. 1 VSOL 1071/2015-B-13 ze dne 20.10.2015

¹³⁸ STRNAD, Zdeněk. K chystané novele insolvenčního zákona. Insolvenční správce – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s., 2015, č. 11. Reg. u MK ČR E 21014. Dostupné z www.insolvencizona.cz

¹³⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich. Sjednocování insolvenčního práva. Konkursní noviny, 2015, č. 3. ISSN 1213-4023, s. 5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

Obecně lze říci a praxe naší insolvenční kanceláře to potvrzuje, že revizní novela přinesla změny, které byly potřebné a které zejména reagovaly na potřeby aplikační praxe. Největší přínos spatřujeme právě v zavedení společného oddlužení manželů, kdy dle našeho názoru jde o logický posun v oddlužení. Zavedení jedné majetkové podstaty a společného splácení pohledávek věřitelů svým způsobem podstatně rozšířil okruhy osob (manželů), kteří na podmínky oddlužení dosáhnou a reálně se tak mohli vymanit z dluhů.

7. Akreditační novela 2017

Velká revizní novela, která bývá označována také jako akreditační novela, byla provedena zákonem č. 64/2017 Sb., s účinností od 1.7.2017. Vládou byla předloha doručena do Poslanecké sněmovny jako sněmovní tisk 785.

Tato novela již zcela přesně cílila na institut oddlužení. Jedním z jejích prvotních cílů bylo odlehčit práci insolvenčních soudů, které byly zatíženy velkým množstvím úkonů a jednání v souvislosti s institutem oddlužení. Jedním z cílů novely bylo také posílení dohledových pravomocí ministerstva spravedlnosti vůči insolvenčním správcům a regulace subjektů působících v oblasti oddlužení včetně efektivního dohledu.

Potřebu odbřemenění činnosti soudů s agendou oddlužení odůvodňoval v roce 2015 tehdejší náměstek ministra spravedlnosti pro legislativu a justici Mgr. Michal Franěk tím, že právě běžná soudní agenda je velice úzce spjatá právě s oddlužením, což enormně zatěžuje soudní aparát. „To se v důsledku promítá zejména do kvality a rychlosti insolvenčních řízení, v nichž je úpadek řešen konkursem nebo reorganizací, přičemž navíc často dochází ke zdvojování určitých činností soudy a insolvenčními správci. Například zjišťování splnění předpokladů pro splnění oddlužení je prováděno jak insolvenčním soudem před rozhodnutím o povolení oddlužení, tak následně i insolvenčním správcem před rozhodnutím o schválení oddlužení“.¹⁴⁰

O potřebě přesněji ukotvit některé procesní postupy insolvenčního řízení hovořil rovněž soudce insolvenčního úseku Krajského soudu v Českých Budějovicích JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D. Měl na mysli zejména určování místní příslušnosti soudu v souvislosti s účelovým chováním dlužníků nebo věřitelů

---

¹⁴⁰ FRANĚK, Michal. Novela insolvenčního zákona pomůže před šikanózními návrhy a ulehčí práci soudů. Konkursní noviny, 2015, č. 8. ISSN 1213-4023, s. 2,3,4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

při podávání insolvenčního návrhu a mechanismy svolávání schůze věřitelů, odchylky při přezkumu v rámci oddlužení a činnost oddlužovacích agentur.

„Novela má zhruba čtyři tematické okruhy – hlavní cíle. V první řadě má ambice zjednodušit zefektivnit a zprůhlednit proces oddlužení. Toho chce dosáhnout mj. odbřemeněním soudů prvních stupňů tím, že část agendy přenesla na insolvenční správce a zdvojení činnosti soudů a správců eliminuje“.¹⁴¹ Zdeněk Strnad přitom tento odklon části agendy soudů na insolvenční správce označil jako počin, který zachránil insolvenční soudy před jistým kolapsem.¹⁴²

Podstatnou změnu přinesla novela také v tom, že umožnila v případě neschválení či zrušení oddlužení odklon od jinak do té doby automatického konkursu. Hledělo se především na to, zda v majetkové podstatě byl nebo nebyl dostatek majetku, jenž by mohl sloužit k uspokojení věřitelů. Oddlužení se pak rušilo a řízení zastavovalo. Jedním z aspektů tohoto kroku bylo šetřit státní rozpočet, který v případě skončení konkursu, kde nebyl majetek, nemusel hradit insolvenčnímu správci odměnu ve výši 45.000 plus DPH.

7.1. Akreditované osoby

Změny v novele spočívaly především v zavedení institutu takzvaných akreditovaných osob, které měly napomáhat dlužníkovi při sepisu návrhu na povolení oddlužení, ve zrušení přezkumných jednání a jejich nahrazení jednáním mezi dlužníkem a insolvenčním správcem mimo soudní rok, ve zrušení povinného konání schůze věřitelů při povolení oddlužení, respektive jejím svoláním pouze na výslovnou žádost věřitelů a v podstatném zpřísnění podmínek

---

¹⁴¹ STRNAD, Zdeněk. Jak dál v insolvenčních, aneb povídání nejen o připravované novele. Konkursní noviny, 2015, č. 9. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹⁴² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční právo 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 30

ohledně prohlášení konkursu na majetek dlužníka při nesplnění podmínek pro oddlužení nebo při nesplnění podmínek schváleného oddlužení.

Podle důvodové zprávy ke sněmovnímu tisku číslo 785 mělo dojít přenosem pravomoci činit některé úkony, které činil insolvenční soud (nebo insolvenční soud i insolvenční správce duplicitně - jen v jiných fázích řízení), zákonným způsobem k přechodu části agendy (dosud vykonávané výlučně insolvenčními soudy) spočívající především v právně administrativní činnosti na insolvenční správce, čímž se zkrátí průměrná délka insolvenčního řízení, v němž je úpadek dlužníka řešen oddlužením.¹⁴³

Návrh na povolení oddlužení mohli podle této revizní novely sepisovat a za dlužníky podávat advokáti, notáři, insolvenční správci a akreditované osoby. Za akreditovanou osobu měl zákon takovou právnickou osobu, které byla rozhodnutím ministerstva udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona. Předkladatelé tak chtěli mimo jiné docílit toho, aby soudní systém nebyl již nadále zahlcován nekvalifikovanými či neopodstatněnými návrhy.

Vzhledem k celkovému počtu návrhů na povolení oddlužení, které dlužníci podávají každý rok, je požadavek na odborně kvalifikované sepsání a podání návrhu zcela určitě opodstatněný. Má se totiž za to, že nedostatečná znalost právní úpravy oddlužení, ale i vlastní ekonomická situace brání dlužníkovi odhadnout, zda podmínky oddlužení splňuje. Podáním nekvalifikovaného návrhu se tak dlužník může nechtěně vystavit riziku, že na jeho majetek bude prohlášen konkurs. Potřeba kvalifikované pomoci v tomto směru je tím vyšší, čím dramatičtější jsou dopady neúspěšného návrhu na povolení oddlužení do práv a povinností dlužníka, a tedy potažmo i práv věřitelů tohoto dlužníka. Zavedení tohoto přímusu nelze než

---

¹⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 61. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

kvitovat. Poměrně dramaticky se totiž minimálně z pohledu insolvenčních správců zvýšila kvalita podávaných návrhů, ze kterých ustanovení správci, samozřejmě vedle součinností, také čerpají informace pro sestavení zprávy pro oddlužení.

Povinnost obrátit se ohledně sepisu a podání insolvenčního návrhu na kvalifikované osoby je tak z výše uvedených důvodů součástí práva na kvalifikovanou právní pomoc, jejíž úprava je obsažena v článku 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Novela rovněž stanovila nepřekročitelné výše odměn za sepsání a podání takového návrhu. U jednoho dlužníka byla výše odměny za sepsání a podání návrhu stanovena na 4.000, - Kč, u manželů na 6.000, - Kč bez daně z přidané hodnoty. Novela samozřejmě stanovila jasný postup, jak tento nárok ze strany sepisovatele v insolvenčním řízení uplatnit.

Tehdejší ministr spravedlnosti Robert Pelikán v rámci prvního čtení předlohy ve sněmovně dne 3.6.2016 uvedl, že cílem zavedení povinného sepisování a podávání návrhů advokáty, správci nebo akreditovanými osobami je vytlačit z trhu takzvané oddlužovací agentury, což jsou subjekty, které jednak podnikají načerno, protože ve skutečnosti poskytují právní služby, aniž by byly advokáty, a aniž by podléhaly patřičné regulaci, jednak ty služby jsou často nekvalitní a zejména velmi drahé. Robert Pelikán dále v uvedené rozpravě k předloze výstižně poznamenal, že podle provedených výzkumů cena, kterou si účtují, je mezi 10 a 30 tisíci korun a objevují se i případy, kdy se jedná o 50 tisíc korun, a to v podstatě tedy za vyplnění formuláře

Podobný názor zastával i soudce Krajského soudu v Ostravě Mgr. Ing. Ladislav Olšar. „Uvedené subjekty jednají jen ve svém zájmu a jejich eliminace či zákonné omezení je vítané. Tyto společnosti zásadním, nedbalým a možná i úmyslným způsobem neinformují dlužníky o negativních důsledcích

insolvenčního řízení, týkajících se prodeje bytů, nemovitostí a jiného majetku při neplnění podmínek dlužníků v oddlužení“.¹⁴⁴

Akreditační novela rozšířila insolvenční zákon o část třetí, která se týká právě akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Má se za to, že službami poskytovanými v oblasti oddlužení jsou sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení a další činnosti s tím nezbytně spojené, zejména porada s dlužníky a odstranění vad sepsaného a podaného návrhu.

Mezi zákonem dané povinnosti akreditovaných osob byla především povinnost postupovat při poskytování služeb v oblasti oddlužení svědomitě a s odbornou péčí. Mezi porušení této právní povinnosti pak patří zejména to, že dlužník nebyl upozorněn na skutečnost, že jeho poměry neodůvodňují podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu, nebo že nezohlední při sepsání takového návrhu zcela zjevně poměry dlužníka. Vyloučen zde není ani vznik škody z důvodu vadného nebo pozdně podaného návrhu.

Za přestupky právnických a fyzických osob při poskytování služeb v oblasti oddlužení zákon stanovil poměrně přísné tresty, a to až do 500.000, - Kč nebo sankci zákazu činnosti až na pět let.

7.2. Zavedení formulářových podání

Podstatnou změnu v procesování insolvencí zakotvila výše uvedená novela zavedením formulářů. Zavedením formulářů byly nastaveny postupy, kdy je zřejmé, zda určitá informace z dokumentu vyčnívá a zde dochází v jinak standardizovaných postupech k nějakým odchylkám. Předkladatelé v důvodové zprávě ke sněmovnímu tisku číslo 785 uvedli, že přínos formulářových podání spatřují v tom, že díky zavedeným standardizovaným postupům je možné dosáhnout jasných, přesných a přehledných výsledků a lépe se tak dá detekovat například i ze

---

¹⁴⁴ OLŠAR, Ladislav. Personální obsazení insolvenčního úseku KS v Ostravě je trvale výrazně nedostatečné. Konkursní noviny, 2016, č. 11. ISSN 1213-4023, s. 4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

strany insolvenčního správce nekalá praktika či porušení jeho povinností při výkonu funkce.¹⁴⁵

Se zavedením formulářových podání jednoznačně souhlasíme, neboť se tím výrazně zvýšila přehlednost jednotlivých podání a odpadly tak roztříštěné požadavky jednotlivých soudů na podobu konkrétního podání. Druhou věcí je ale samozřejmě samotná kvalita formulářů, kdy do dnešní doby insolvenční správci bojují s tím, že například na některá potřebná sdělení ve formulářích chybějí kolonky.

Vládní předloha počítala s tím, že veškerá relevantní data z nově zavedených formulářů budou shromažďována na ministerstvu, které je bude vyhodnocovat a odpovídajícím způsobem na konkrétní zjištění dále reagovat. Díky systému, kde budou všechna data evidována, bude při splnění předem nadefinovaných událostí ministerstvo upozorněno na možné nestandardní postupy v insolvenčním řízení automaticky.

Tato takzvaná standardizace procesů v insolvenčním řízení měla mimo jiné i za cíl umožnit, aby některé typy podání byly takzvaně strojově čitelné. Záměrem od samotného počátku bylo, aby insolvenční softwary byly schopné si potřebná data přečíst samy a odpadlo tak dosavadní ruční přepisování dat, které bylo nejen zdlouhavé, ale samozřejmě také generovalo chyby, neboť zde významnou roli hrál lidský faktor.

Insolvenční správce tak měl mít nově povinnost konečnou zprávu, stejně jako soupis majetkové podstaty, seznam přihlášených pohledávek a zprávu o plnění reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu podávat pouze na elektronickém formuláři, jehož náležitosti (tj. forma, podoba a obsah) byly stanoveny vyhláškou.

Podoba formulářů byla ministerstvem zároveň také bezplatně uveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup. Proto, aby bylo možné po insolvenčním

---

¹⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 60. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

správci splnění této nové povinnosti (činit výše uvedená podání pouze prostřednictvím požadovaného formuláře se strojově čitelnými údaji) účinně vymáhat, byla ze strany insolvenčního soudu při porušení povinnosti učiněna výzva k odstranění vad podání a nebyl-li tento nedostatek opraven, bylo podání odmítnuto.

Tato povinnost byla stanovena s cílem, aby podání věřitelů byla činěna ve formátech, které jsou strojově zpracovatelné, protože je snazší na základě údajů obsažených v těchto podáních nejen vést statistiky, ale rovněž odhalit případné nesrovnalosti a zároveň tak vytvořit podmínky pro snížení administrativní zátěže pro insolvenční soudy.¹⁴⁶

Předkladatelé již v důvodové zprávě ke sněmovnímu tisku 785 zdůraznili, že zejména soupis majetkové podstaty, seznam přihlášených pohledávek, konečná zpráva a zpráva o plnění reorganizačního plánu jsou dokumenty již z povahy věci velmi obsáhlými, neboť pro tato podání právní předpisy požadují řadu obsahových náležitostí, což ve svém důsledku působí nejen zatížení soudního aparátu, ale také nadměrnou spotřebu papíru, jsou-li insolvenčnímu soudu podávány v listinné podobě. Toto opatření bude proto podle důvodové zprávy znamenat značnou časovou úsporu pro samotné zaměstnance a přispěje k zefektivnění celého insolvenčního řízení. „S ohledem na výše uvedené lze proto shrnout, že návrh zákona přispěje ke snížení administrativní zátěže, která se projeví úsporou finančních nákladů insolvenčních soudů a insolvenčních správců“.¹⁴⁷

Jak je i výše uvedeno, formulářová podání se touto novelou dotkla konečné zprávy, soupisu majetkové podstaty, seznamu přihlášených pohledávek a zprávy o plnění reorganizačního plánu. Byť se tato podání netýkala primárně oddlužení a podávání zpráv v oddluženích, šlo o určitý předvoj, neboť druhou velkou revizní

---

¹⁴⁶ Z důvodové zprávy k zákonu č. 64/2017 Sb. [zvláštní část, k bodu 20 (§ 80a)]

¹⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 110. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

novelou, o které bude pojednáno níže, k zavedení jednotných formulářů v oddlužení již došlo.

Zde nutno podotknout, že velkou a pozitivní úlohu ve standardizaci úkonů v insolvenčních řízeních prostřednictvím formulářů hrál vždy Krajský soud v Ostravě. V době, kdy se novelou, o které pojednává tato kapitola, rodily standardizované formuláře, vyhotovili insolvenční soudci Krajského soudu v Ostravě formuláře jako jsou:

- Standardizovaný pokyn insolvenčnímu správci k plnění povinností v insolvenčním řízení
- Soupis majetkové podstaty včetně zprávy o průběhu dosavadního řízení
- Zprávy o plnění oddlužení a splnění oddlužení (ZOPO a ZOSO)
- Seznam přihlášených pohledávek včetně typového přezkumného listu
- Konečná zpráva spojená s návrhem na rozvrhové usnesení
- Návrh na vydání výtěžku zpeněžení předmětu zajištění
- Návrh na změnu distribuční tabulky v oddlužení ve formě splátkového kalendáře

Podle soudce Krajského soudu v Ostravě Ladislava Olšara směřuje vývoj insolvenčního práva k určení typových situací řešených formou standardizovaných úkonů ve formě předepsaných formulářů při maximálním využití elektronické komunikace včetně povinného doručování prostřednictvím datových schránek. „Činnost insolvenčních kanceláří dnes nejvíce časově i pracovně zatěžuje duplicitní vedení, evidence a správa papírových spisů. Schopnost v budoucím vývoji insolvenčního práva omezit či zjednodušit insolvenční papírovou agendu je žádoucí a urychlí veškeré činnosti insolvenční kanceláře“.¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ OLŠAR, Ladislav. Personální obsazení insolvenčního úseku KS v Ostravě je trvale výrazně nedostatečné. Konkursní noviny, 2016, č. 11. ISSN 1213-4023, s. 2 a 3. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

7.3. Novinky v akreditační novele a její hodnocení

Nad rámec výše uvedeného si tedy tato akreditační novela kladla za cíl zakotvit změny v systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení, a to tak, že činnost měli insolvenční správci zajišťovat pouze v omezeném počtu provozoven. Současně měl být posílen dohled nad insolvenčními správci, a to formou kontrol a porovnávání výstupů ze zahájených správních řízení.

Poslední dvě oblasti změn se dotkly doručování dokumentů do datových schránek a ochrany dlužníků před šikanózními insolvenčními návrhy. Šikanózní zneužití insolvenčního zákona souvisí s jeho významným a neobyčejně dvojsečným principem, totiž s principem publicity. Což zjednodušeně znamená – s tím, že insolvenční řízení je prakticky v plné rozsahu smyslu toho slova veřejné a údaje, které jsou téměř v reálném čase zveřejňovány v insolvenčním rejstříku, nabývají takového rozsahu, že lze hovořit o veřejně vedeném elektronickém spisu insolvenčního případu.¹⁴⁹

Akreditační novela provedená zákonem číslo 64/2017 Sb., s účinností od 1.7.2017, zavedla i několik ne nepodstatných změn v okruhu takzvaných pohledávek za majetkovou podstatou v oddlužení plněním splátkového kalendáře. K doposud běžné a insolvenční praxi zařité záloze na odměnu a hotové výdaje a přibyly zálohy na odměnu z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek, odměna sepisovatele insolvenčního návrhu a náklady znaleckého posudku v případech, že v řízení, přesněji v majetkové podstatě, byl majetek, k němuž bylo zajištění uplatněno.

Zcela novým prvkem se stalo vytváření finančních rezerv na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, a to podle § 38 odst. 6 Insolvenčního zákona. V praxi se tato změna projevila v tom, že insolvenčnímu správci byla stanovena

---

¹⁴⁹ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 37

povinnost ukládat, a tedy deponovat na začátku řízení z měsíčních splátek částku odpovídající jeho odměně a náhradě hotových výdajů za období šesti měsíců, a to jako zálohu na úhradu své odměny a hotových výdajů pro případ, že by v budoucnu vznikly neuhraditelné pohledávky tohoto typu.

Novinkou pak bylo rovněž ustanovení, které přiznávalo insolvenčnímu správci právo na odměnu a náhradu hotových výdajů z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek. V případě oddlužení byla do zákona zakotvena odměna ve výši 25 procent z výše stanovené prováděcím právním předpisem pro odměnu z počtu přihlášených přezkoumaných přihlášen v konkursu.¹⁵⁰

Pro představu odměna za přezkoumanou přihlášku v řízení, kde byl úpadek dlužníka řešen konkursem, byla stanovena na 1.000,- Kč. V případě řešení úpadku oddlužením byla odměna, jak je uvedeno výše, stanovena jako 25 procent z této částky.

Ve podobném režimu, tedy v tomto případě pohledávek postavených na roveň pohledávek za majetkovou podstatou, se ocitly i uplatněné náklady za sepsání insolvenčního návrhu. Jak již bylo uvedeno výše, tyto odměny byly, co se týče částek pevně stanoveny, a to na 4 000,- Kč, resp. 6 000,- Kč v případě oddlužení manželů.

Těmto nově definovaným typům pohledávek za majetkovou podstatou bylo vytvořeno i pořadí jejich uspokojení. „Máme-li takto vymezený okruh zapodstatových pohledávek, musíme samozřejmě řešit interní pořadí úhrady jednotlivých pohledávek. Převládající názor na červnovém semináři (červen 2017), byl takový, že je třeba analogicky vycházet z ust. § 305 odst. 2 (insolvenčního zákona), tedy nejprve odměna běžná i z přihlášek + tvorba rezervy dle ust. § 38/6 (insolvenčního zákona), potom náklady spojení se správou podstaty, potom výživné jako odměna preferovaná na roveň postavená, nakonec náklady posudku od exekutora či případně náklady sepisovatele. Alternativní přístup, ke kterému se

---

¹⁵⁰ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

hlásím, však vidí problém v nehrzení výživného po dobu několika měsíců, což může ohrozit úhradu základních životních potřeb vyživovaného dítěte. V této variantě se tedy posouvá úhrada běžného výživného hned za běžnou zálohu na odměnu, naopak tvorba rezervy je odsunuta až po úhradě všech zapodstatových pohledávek“.¹⁵¹

S účinností velké revizní novely z roku 2017 se ale současně začala skloňovat myšlenka, že by byla zákonem prolomena třicetiprocentní hranice jako minimum uhrazených dluhů dlužníka pro schválení oddlužení. Bylo patrné, že ve společnosti existovala velká skupina osob, které na oddlužení nedosáhnou, ale mají stejně velké závazky jako jiní. Touto bariérou v oddlužení, jak byla problematika často nazývána, byla skutečnost, že bez souhlasu věřitelů nešlo zahájit proces oddlužení, pokud neexistovala možnost, že se dlužníkovi podaří uspokojit právě kýžených 30 procent zjištěných přihlášených pohledávek.

Tehdejší ministr spravedlnosti Robert Pelikán poznamenal, že je zapotřebí si uvědomit, z čeho se ale hranice třiceti procent vypočítává. Podle něj nejde o čistou částku z jistiny dluhu dlužníka, tedy z toho, co dlužník takzvaně spotřeboval, ale z částky vyrostlé i nemalé příslušenství.¹⁵²

Postupný tlak na snížení a rozvolnění hranice předpokladu výše uhrazených pohledávek se začal objevovat i v jiných společenských vrstvách, čímž začala debata o podmínkách oddlužení naplňovat svoji roli v tom smyslu, že odrážela reálné potřeby společnosti etablovat zpět do svých fungujících struktur například osoby, které se nacházely ve výkonu trestu. Tehdejší ředitelka Probační a mediační služby PhDr. Andrea Matoušková například připomněla, že otevření oddlužení pro širší skupiny dlužníků může výrazně pomoci právě odsouzeným, kteří tam mohou mít konečně motivaci svoji zadluženost řešit. „Předlužení ovlivňuje to, jestli

---

¹⁵¹ KRHUT, Rostislav. Zapodstatové pohledávky v oddlužení splátkovým kalendářem. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2017, č. 5. Reg. u MK ČR E 22473. Čerpáno z tištěné verze, v archivu již nelze dohledat.

¹⁵² PELIKÁN, Robert. Novela insolvenčního zákona má umožnit, aby se oddlužilo více dlužníků. Konkursní noviny, 2016, č. 10. ISSN 1213-4023, s.35. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

se člověku po propuštění podaří naskočit do běžného života. Očekáváme, že se do institutu oddlužení dostane více lidí“.¹⁵³

Záměr rozvolnit podmínky pro vstup do oddlužení měl ale i své kritiky, kteří minimálně alespoň upozorňovali na nutnost vážit na miskách vah míru proporcionality mezi újmou věřitele, jehož právní pozice se pro vymáhání pohledávek oslabovala a případným návratem dlužníka do ekonomického a společenského života.

Je nutno zmínit, že za účinnosti insolvenčního zákona se projevila jistá racionální apatie věřitelů, která se mohla projevit nezájmem věřitelů na řešení úpadku dlužníka a značnými náklady oproti jejich uspokojení. Na druhou stranu je nutno mít na zřeteli při posilování práv dlužníka, aby insolvenční řízení nevedlo k omezení práv věřitelů a de facto tak věřitelé o své pohledávky přicházeli a dlužník je nemusel ve výsledku hradit. Toto posilování práv dlužníka lze pozorovat u oddlužení i v rámci připravované legislativy.¹⁵⁴

Akreditační novela účinná od 1.7.2017 poměrně zásadním způsobem změnila insolvenční řízení, v němž je úpadek dlužníka řešen oddlužením. Její hodnotící reakce však byly poměrně rozporuplné, odpovídající spíše subjektivnímu vnímání. Každý z procesních subjektů v insolvenčním řízení, v našem případě zejména insolvenční soud a insolvenční správci, vnímali změny především optikou vlastní práce a povinností, které jim akreditační novela ukládala a podle které v procesech insolvenčního řízení postupovali.

Povinné zpracování insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení osobou mající k tomu potřebné znalosti se projevilo například podle místopředsedy Krajského soud v Ústí nad Labem Tomáše Zadražila ve snížení počtu odmítaných insolvenčních návrhů. Z vlastní insolvenční praxe jsme

---

¹⁵³ MATOUŠKOVÁ, Andrea. Zadlužení mohou volit i nelegální způsoby, jak svoji situaci řešit. Konkursní noviny, 2016, č. 10. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹⁵⁴ Hásová, J., Moravec, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3 vydání. Praha: C.H.Beck, 2017, ISBN: 978-80-7400-691-3 s. IX

zaznamenali i trend, že v důsledku této novely došlo k poklesu nápadu insolvenčních návrhů, byť ani v současnosti rozhodně nejsou počty nově napadlých insolvenčních věcí zanedbatelné. Došlo rovněž k výraznému snížení počtu soudních jednání v insolvenčních věcech.

Nelze přitom než souhlasit s názorem Tomáše Zadražila, že k zamýšlenému odbřemenění insolvenčních soudů nedošlo tak, jako si zřejmě zákonodárci představovali. „Je tomu tak zejména proto, že zůstal plně zachován soudní přezkum insolvenčními správci prováděných přezkumů v oddlužení a soud nadále zůstal orgánem odpovědným za správnost přezkumu, jakož i za zvolený způsob oddlužení. Tomuto procesu rovněž nijak nepomáhají problémy s formuláři“.¹⁵⁵

Opačný názor ale zastával místopředseda Krajského soudu v Českých Budějovicích Zdeněk Strnad. „Akreditační novelu považuji jednoznačně za krok správným směrem – směrem k moderní a efektivní insolvenčnímu procesu. Ať už jsou to namátkou změny v samotném insolvenčním procesu, opatření proti účelovým změnám sídel úpadců s cílem založit příslušnost u toho „správného“ soudu, prevence před insolvenční šikanou či nekalými praktikami ohledně pohledávek, ale především pasáž týkající se oddlužení a snaha zamezit dalšímu obchodování s chudobou a zneužívání tíživé životní situace dlužníků tak zvanými oddlužovacími agenturami“.¹⁵⁶

Jako zbrklou normu pak označil akreditační novelu předseda insolvenční sekce České advokátní komory Michal Žižlavský. „Bohužel svou úroveň

---

¹⁵⁵ ZADRAŽIL, Tomáš. Místopředseda soudu Zadražil: Oddlužovací novela může zpomalit vyřizování insolvenčních věcí. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne 17.8.2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/06/mistopredseda-soudu-zadrazil-oddruzovaci-novela-muze-zpomalit-vyrizovani-insolvencnich-veci/>

¹⁵⁶ STRNAD, Zdeněk. Anketa – Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne 17.8.2018. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditacni-novelu-insolvencniho-zakona/>

nenavázala na insolvenční zákon z roku 2008, který znamenal kvalitativní přelom ve vývoji českého insolvenčního práva. Novela nevyhodnotila komplexně poznatky z aplikace insolvenčního zákona v letech 2008 až 2017. Je odtržena od reality. Některým problémům se věnuje, jiné ovšem nevnímá. Svou celkovou nevyvážeností neposouvá právní úpravu na vyšší stupeň. Některé dílčí klady však má. Je to například přísnější postih šikanózních insolvenčních návrhů a zavedení neveřejného mini procesu pro odmítání zjevně bezdůvodných návrhů¹⁵⁷.

Na základě poznatků naší insolvenční kanceláře lze konstatovat, že z pohledu praktikujícího insolvenčního správce bylo největším přínosem sjednocení postupů v rámci formulářových podáních. Kvitovat lze také zavedení okruhu akreditovaných osob, neboť tímto odpadly problémy s nekvalitně zpracovanými insolvenčními návrhy. Informační nedostatky v návrzích pak totiž části musel insolvenční správce zhojovat vlastní činností.

Jedním ze základních cílů akreditační novely bylo také odlehčit práci insolvenčních soudů, které byly zatíženy velkým množstvím úkonů a jednání v souvislosti s institutem oddlužení. To je z našeho pohledu sice věc pochopitelná, ale praxe ukazuje, že se tento cíl nepodařilo zcela naplnit. Přezkumná jednání u soudu totiž skýtala možnost odstranit problémy s přihláškami a ve zprávě pro oddlužení na místě a dalo se tak očekávat, že vlastní rozhodnutí ve věci, tedy v tomto případě usnesení o schválení povoleného oddlužení, bude vydáno takřka obratem.

V současné době je ale stav takový, že si mnoha případech insolvenční senáty „dopisují“ prostřednictvím insolvenčního rejstříku se správci a teprve po odstranění

---

¹⁵⁷ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Anketa – Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne 17.8.2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditačni-novelu-insolvencního-zakona/>

nejasností a písemném doplnění soudy s delším odkladem vydávají usnesení o schválení oddlužení.

8. Druhá revizní novela 2019 – oddlužovací novela

Druhá velká revizní novela byla provedena zákonem č. 31/2019 Sb., s účinností od 1.6.2019. Vládou byla předloha doručena do Poslanecké sněmovny jako sněmovní tisk 71. Poslanecká sněmovna ji v prvním čtení začala projednávat dne 20.3.2018. Vlastní zákonodárný proces pak trval rok, když předloha byla horní parlamentní komorou koncem roku 2018 vrácena zpět sněmovně, sněmovna ale setrvala na znění, které původně přijala a prezident republiky předlohu podepsal 30.1.2019. Předloha vstoupila v účinnost 1.6.2019.

Prostřednictvím změny vstupních podmínek do oddlužení, což byla zásadní změna, kterou novela přinesla, mělo dojít ke zpřístupnění institutu oddlužení pro další skupiny dlužníků, a to zejména ty, kteří se nacházeli v takzvané dluhové pasti a v důsledku své situace byli mnohdy sociálně vyloučeni. Sekundárním cílem byla rovněž snaha do určité míry zabránit nezodpovědnému poskytování a přijímání úvěrů.

Platný právní stav totiž do doby účinnosti druhé revizní novely z roku 2019 neumožnil významné části dlužníků jejich dluhovou situaci efektivně řešit. Jejich dluhy, které před vstupem do oddlužení narůstaly o příslušenství, totiž v průběhu času obvykle narostly do takové výše, že je dlužníci nebyli schopni hradit nejen ze svých srážek z příjmů, ale ani z výtěžku z prodeje jejich disponibilního majetku. Panovala tedy shoda na tom, že osobám nacházejícím se v takzvané dluhové pasti nebyl přístupný žádný efektivní způsob normalizace jejich ekonomické situace.

Právě na odstranění této bariéry vstupu cílila oddlužovací novela, podle které by mohl do procesu oddlužení vstoupit každý bez ohledu na výši svých dluhů za podmínky, že tím nebude sledovat nepoctivý záměr. „Podmínkou tedy bude poctivý přístup zadluženého k tomuto novému způsobu oddlužení. Akcent tedy bude kladen na plnění povinností dlužníka v oddlužení, zejména na snahu získat legální příjem a plnit vyživovací povinnosti. My nahrazujeme nějakou mechanickou hranici tím, že tedy bude skutečně dohled nad tím člověkem, nad tím,

jak on se poučil ze svých chyb a zařazuje se do toho běžného a ekonomického života“.¹⁵⁸

Předkladatelé v důvodové zprávě k tomuto sněmovnímu tisku číslo 71 uvedli, že dosavadní koncepce institutu oddlužení vycházela z premisy, že pro celkové osvobození dlužníka od placení pohledávek je vyžadováno splacení určitého minimálního podílu přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů. „Perspektiva splacení tohoto podílu (současných 30 %) v posuzovaném období 5 let je podmínkou schválení oddlužení soudem. Nastavení současného systému tedy umožňuje řízený úpadek s vyhlídkou na splnění oddlužení a osvobození od placení zbývajících dluhů pouze těm osobám, které jsou dostatečně movité nebo dosahují dostatečných příjmů“.¹⁵⁹

Za hlavní princip navrhované úpravy označovala důvodová zpráva k novele zákona zejména zpřístupnění institutu oddlužení jako institutu právního řádu, jehož prostřednictvím je možné řešit významnou zadluženost osob, a to v případech, kdy souhrn dluhů v kombinaci se všemi disponibilními prostředky dlužníka vylučuje efektivní řešení zadluženosti cestou soukromého práva bez významnější ingerence státu. Vláda přitom stav, v němž se velká část dlužníků, a tedy nemalá část společnosti nacházela, označovala za nadále neudržitelný. Změnu podmínek oddlužení hájila veřejným zájmem na návratu ekonomicky vyloučených osob do aktivního ekonomického života a s tím spojenou úsporou na straně veřejných financí. Otázka vyvážení sociálních a hospodářských dopadů na jednotlivce a společnost se ostatně prolíná celým návrhem.

Skutečnost, že oddlužení by mělo být vnímáno jako určité dobrodiní, které neupřednostňuje co největší uspokojení věřitelů, ale návrat dlužníka

---

¹⁵⁸ PELIKÁN, Robert. Novela insolvenčního zákona má umožnit, aby se oddlužilo více dlužníků. Konkursní noviny, 2016, č. 10. ISSN 1213-4023, s. 36. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

¹⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 9. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

do ekonomického života prostého dluhů, zmínil již pět let před projednáváním této druhé revizní novely ve svém nálezu Ústavní soud ČR. Nález Ústavního soudu současně ale zdůraznil, že i při oddlužení je zapotřebí splnit základní předpoklady pro jeho provedení, mezi které patří uhrazení nákladů, jež při poskytnutí této služby vzniknou.¹⁶⁰

Vláda musela v revizní novele při koncipování klíčových změn v insolvenčním zákoně, které se mimo jiné dotkly i strukturování pohledávek věřitelů, posuzovat rovněž otázku, zda je navrhovanou úpravou zasahováno do práva na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Zde je nutno odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

Ústavní soud v uvedeném případě konstatoval: *„Z definice úpadku plyne, že dlužník nemá dostatečný majetek na uspokojení všech svých závazků. Je tedy zřejmé, že všichni věřitelé nemohou být uspokojeni v plné míře. Úlohou insolvenčního práva poté je určit, jakým způsobem a jakým poměrem budou jednotliví věřitelé uspokojeni.“*

Ústavní soud uznal, že úspěšné oddlužení dlužníka a nový život nezatížený dluhy spojený se zapojením do běžného hospodářského a společenského života představuje ústavně chráněný veřejný zájem (mimo individuální zájmy úpadce) a dále uvedl: *„Neschopnost fyzické osoby plnit své závazky a případně její předlužení má negativní dopady na řadu jejích základních práv, zejména v oblasti práv sociálních, jako je například právo na bydlení a na přiměřenou životní úroveň (viz čl. 11 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech). Umožnění oddlužení soukromé osoby může být také v konkrétním případě považováno za realizaci povinnosti státu pomáhat osobám v hmotné nouzi (čl. 31 odst. 2 Listiny)“.*¹⁶¹

---

¹⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1072/13

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13 a rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. října 2015, sp. zn. 1 VSOL 178/2015-B-40

Navrhovaná právní úprava tak měla za cíl umožnit efektivní implementaci nového pojetí oddlužení do praxe. Institut oddlužení se zpřístupnil širšímu okruhu osob, ale toto otevření a snížení vstupních podmínek mělo být vyváжено zavedením účinných pojištění proti zneužití oddlužení a zejména proti nelegitimnímu přiznání osvobození od placení zbývajících dluhů osobám, které s vidinou oddlužení bez minimální stanovené míry uspokojení věřitelů zatají svůj majetek nebo příjmy v úmyslu zkrátit věřitele.

Jak již bylo uvedeno výše, byla hlavním cílem novely snaha modifikovat vstupní podmínky do oddlužení tak, aby se tento institut stal přístupnějším pro další skupiny dlužníků. Za chybu zde ale považujeme, že současně s tímto rozvolněním vstupních podmínek nedošlo také k úpravě výše srážek u osob v exekucích. Doposud totiž platí stav, že dlužníkům v oddlužení zůstává po provedení zákonných srážek méně finančních prostředků než u povinných v exekucích. To je mimo jiné důvodem a bariérou, proč řada zadlužených osob raději v exekucích setrvává.

V zásadě jde o to, že jak v oddlužení, tak i v exekuci se provádějí srážky z příjmu dlužníka (povinného). Pro provádění srážek přitom platí stejná pravidla. Tyto jsou prováděny stejným způsobem, podstatný rozdíl je ale v jejich výši. V oddlužení jsou prováděny srážky, jako by šlo jen o takzvanou přednostní pohledávku. V exekuci se ale pohledávky rozlišují na takzvané přednostní a nepřednostní. Na přednostní pohledávky v oddlužení je pak z příjmu dlužníka sráženo více finančních prostředků, než na pohledávky nepřednostní, a to o jednu třetinu z příjmů dlužníka nad nezabavitelným minimem, které je definováno nařízením vlády.

V praxi to znamená, že výše srážek, respektive finančních prostředků, které zůstávají dlužníkům/povinným se může lišit až o tisíce korun měsíčně, a to v neprospěch osob v oddlužení.

8.1. Podmínky vstupu do oddlužení

Vládní předloha předkládala celkem tři varianty možností a podmínek řešení úpadku oddlužením, kdy ale do poslední chvíle nebylo zřejmé, jaká podoba bude zákonodárci přijata. Tyto varianty ve své podstatě určovaly, jak moc přísně, případně benevolentně, budou nastaveny podmínky pro vstup do oddlužení.

První varianta oddlužení, která byla pracovníčně označována jako varianta nulová, spočívala v podstatě v zachování tehdejšího stavu, kdy soud neměl mít diskreční pravomoc ohledně hodnocení snahy dlužníka plnit své povinnosti, ale úspěšnost dlužníka měla být hodnocena i nadále optikou míry uspokojení nezajištěných věřitelů.

Takový stav se ale zdál být nadále již neudržitelný. Oddlužení v tehdejší podobě totiž vylučovala ze své působnosti především tu skupinu osob, která je zcela nemajetná, bez dostatečného příjmu a která ve svém důsledku mohla své ekonomické problémy řešit jen konkursem. Konkurs ovšem reálné řešení problémů dlužníků ve svém konečném důsledku stejně nepřinesl. Dlužníci této skupiny neměli reálné šance úspěšně vstoupit do procesu oddlužení, a to zejména z důvodu, že stávající systém, který vyžadoval určitého minimálního podílu přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů (30 procent), na toto požadované plnění nikdy nedosáhli.

Tato skupina dlužníků postupně v české populaci rostla, a to mimo jiné i vzhledem ke snadné dostupnosti spotřebitelských úvěrů, v průběhu posledních let. Důsledkem tohoto stavu rostly vícečetné exekuce, tedy stav, kdy je vedeno proti jednomu povinnému současně dvě a více exekučních řízení. V době projednávání této revizní novely byly vícečetné exekuce vedeny proti více než 75 procentům všech dlužníků, u kterých bylo exekučně vymáháno splnění jejich povinností.

Zde nutno podotknout, že snahy o řešení rychle rostoucích závazků fyzických osoby byly zacíleny právě i na ošetření poskytování spotřebitelských úvěrů, a to tak, že byl přijat nový zákon o spotřebitelském úvěru (zákon č. 257/2016 Sb.).

Tento měl mimo jiné napomoci redukovat nezodpovědné poskytování spotřebitelských úvěrů.¹⁶²

Zákonodárci si byli ve vztahu k exekucím vědomi, že reálně narůstá neúspěšnost vymáhání splnění povinností dlužníků v exekučním řízení, a to zejména z důvodu, že tyto exekuce jsou nezřídka vedeny proti povinným bez majetku a svým způsobem díky sociálnímu vyloučení i bez možnosti zajistit si adekvátní příjem. „Možnost získat dostatečné příjmy, z nichž by splatili své dluhy včetně narůstajícího příslušenství, je v některých případech dokonce fakticky vyloučena s ohledem na výši těchto pohledávek a dynamiku jejich nárůstu. Řada dlužníků se ocitla v tzv. dluhové pasti charakterizované jako stav, v němž se jejich pohledávky staly fakticky nesplacitelnými, neboť jejich celková výše (včetně příslušenství) roste rychleji, než jak ji dlužníci jsou (nebo by byli) schopni uspokojovat ze svého majetku a svých příjmů“.¹⁶³

Na základě dostupných údajů předkladatelů novely splňovaly předpoklady úhrady 30 procent zjištěných přihlášených nezajištěných pohledávek pouze dvě procenta dlužníků, u nichž bylo exekučně vymáháno splnění jejich povinností. Dalších sedm procent dlužníků je díky svým příjmům, svému přístupu a výši dluhů schopno ukončit vedené exekuce splacením závazků.

Zbývajících 90 procent zadlužených osob v exekuci, což v roce 2018 bylo odhadováno na cca 655 000 osob, se nacházelo v dluhové pasti, z níž nebyly schopny vybřednout. Zásadní problém byl tedy detekován jako nedostatek motivace dlužníků ke včasnému zahájení insolvenčního řízení pramenící z nedostupnosti efektivního právního řešení.

Vláda se v tomto případě poohlédla po právních úpravách zahraničních, kde se s problémem, jak se vypořádat se skupinou zcela nemajetných osob a umožnit

---

¹⁶² Závěrečnou zprávu z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele, dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=679&CT1=0>.

¹⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 4. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

jim návrat do ekonomického a společenského života, vypořádali třeba tak, že prodloužili délku insolvenčního řízení na sedm let, případně na 10 let jako v Rakousku nebo zákonnou formou realizovali zpeněžení majetkové podstaty (Francie, Slovensko) nebo šli cestou zápisu dlužníků do zvláštního registru dlužníků.

Dlužno však konstatovat, že existují také právní úpravy, které umožňují oddlužení i ve standardním režimu za kratší dobu (ve Spojeném království po 2 letech, podnikatelé v Dánsku během 6 měsíců), případně zakotvují možnost zkrácení řízení s následným přiznáním osvobození (nemajetní dlužníci mohou být v Nizozemsku oddlužení již po prvním roce standardně tříletého řízení). „Minimální hranice vyžadovaného uspokojení věřitelů obvykle není stanovena (Francie, Německo, USA, Slovensko), případně je výrazně nižší (Rakousko). Tento fakt je vykompenzován tím, že úpadková řízení obsahují významné pobídky, které stimulují dlužníka k vyššímu uhrazení pohledávek v jeho vlastním zájmu. Ve výsledku může dlužník počítat se zkrácením doby, po níž je možné prohlásit oddlužení, s ponecháním obydlí, zkrácením doby zápisu v registru úpadců apod“.¹⁶⁴

Druhá varianta navrhovaných změn byla inspirována německou právní úpravou oddlužení a spočívala v tom, že oddlužení by bylo splněno za předpokladu, že dlužník během pěti let trvajících splátkového kalendáře řádně usiloval o úhradu pohledávek věřitelů v co nejvyšším rozsahu a současně by byly ve sto procentech uhrazeny všechny náklady insolvenčního řízení.

Třetí varianta pak stejně jako druhá varianta modifikovala podmínky oddlužení tak, aby se tento institut stal dostupným pro široké spektrum dlužníků v dluhové pasti. Návrh prováděl oddlužení následující kombinací:

- Splacení 30 procent nezajištěných věřitelů za pět let
- Splacení minimálně 50 procent nezajištěných pohledávek za tři roky

---

¹⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 10. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

- Plnění všech povinností podle zákona po dobu sedmi let s podmínkou úhrady vymezených nákladů insolvenčního řízení

Potřebnost novely zdůraznil při jejím projednávání tehdejší ministr spravedlnosti Robert Pelikán, a to v rámci sněmovní rozpravy v rámci jejího projednávání. „Tato novela je potřebnou, tolik potřebnou šancí, druhou šancí pro lidi, kteří ať už vlastní vinou, nebo z nějaké externí příčiny upadli do dluhové pasti. Tedy do situace, kdy při vynaložení veškerého úsilí nejsou nikdy schopni zastavit nárůst svých dluhů, natožpak tyto dluhy splatit, a dnes jsou tedy odsouzeni k de facto ekonomické smrti, k tomu, že doživotně budou stát mimo právo, mimo oficiální ekonomiku, protože jakýkoliv vstup zpět do oficiální ekonomiky se trestá tím, že všechna majetek, který se u nich objeví, je jim sebrán, aniž by se to jakkoliv pozitivně projevilo na výši jejich dluhu“.¹⁶⁵

8.2. Povinnosti dlužníka v oddlužení a míra uspokojení

První varianta, označovaná jako nulová, jak již bylo podrobněji rozvedeno v předchozí kapitole, tak ve své podstatě ponechala právní úpravu beze změny. Předkladatelé v této variantě nepočítali s tím, že by do zákona byl zaveden takový institut, který by umožnil soudům zhodnotit přístup k řádnému plnění povinností dlužníka v oddlužení.

Druhá varianta počítala s tím, že do insolvenčního zákona bude zaveden institut podmíněného zpeněžení. Představa předkladatelů byla taková, že povinnost podmíněného zpeněžení by se ukládala v případě, kdy by ze zprávy pro oddlužení vyplývalo, že hodnota plnění věřitelům při splátkovém kalendáři pravděpodobně nepřesáhne hodnotu plnění, které by získali při prodeji majetkové podstaty. Představa byla tedy taková, že insolvenční správce by k prodeji majetku

---

¹⁶⁵ PELIKÁN, Robert. Sněmovní rozprava ze dne 20.3.2018 k novele insolvenčního zákona projednávaného jako sněmovní tisk 71. Dostupné na: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/007schuz/s007214.htm#r2>

personifikovanému v podobě podmíněné povinnosti, přistoupil v případě, kdy by z plnění splátkového kalendáře vplynulo, že v celkovém úhrnu provedené srážky nedosáhly částky, která byla zprávou pro oddlužení předpokládána.

Úniku majetku z majetkové podstaty dlužníka mělo v takovém případě zajistit omezení dispozičního oprávnění k majetku vyšší hodnoty, k němuž by se vztahovala podmíněná povinnost vydat jej. Dispozice s majetkem by byla možná jen se svolením insolvenčního správce.

Třetí varianta v oblasti povinností dlužníka v oddlužení a míry uspokojení počítala se spojením oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Toto mělo zajistit věřitelům vyšší míru uspokojení jejich pohledávek.

„Zpeněžení bude vyloučeno pouze v těch případech, kdy by majetek dlužníka dosahoval tak nízké hodnoty, že by výtěžek z jeho zpeněžení zřejmě nebyl dostatečný ani pro pokrytí odměny insolvenčního správce. Realizací zpeněžení majetkové podstaty v samém počátku plnění splátkového kalendáře by bylo opětovně zajištěno, že pohledávky věřitelů budou uspokojovány i z majetku dlužníka, přičemž bude vyloučeno, že by se věřitelům v některých případech v insolvenčním řízení ani po zrušení schváleného oddlužení nedostalo žádného uspokojení jejich pohledávek nad rozsah uhrazených splátek“.¹⁶⁶

8.3. Konečná podoba oddlužovací novely

Vládní záměry novely insolvenčního zákona popsané v předešlých kapitolách byly nakonec Poslaneckou sněmovnou mírně modifikovány. Přijatá podoba je ve své podstatě aplikována dodnes. Již v prvních měsících účinnosti této novely vzrostl skokově zájem o oddlužení. Dle statistik druhé poloviny roku 2019 byl meziroční nárůst v nápadu oddlužení zhruba dvojnásobný. Zatímco od ledna

---

¹⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 37. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

2019 do května 2019 podali dlužníci průměrně 1652 insolvenčních návrhů měsíčně, od června do listopadu stejného roku dorazilo na soudy každý měsíc 3722 insolvenčních návrhů. Jen ve srovnání mezi měsíci červen 2019, kdy novela vstoupila v účinnosti, s červnem 2018 byl zaznamenán nárůst oddlužení o 87 procent.

Rok po účinnosti novely pak již bylo z pohledu soudů a insolvenčních správců patrné, že se změnilo portfolio dlužníků – tedy vysoký podíl nemajetných dlužníků, obecně vyšší dluhy v průměru přes milion korun a v konečném důsledku pokles globální míry uspokojení nezajištěných věřitelů.

Odborná veřejnost se shoduje na tom, že nejvýznamnějším přínosem novely byla zcela určitě změna podmínek oddlužení. Výhody oddlužení tak mohly začít čerpat především fyzické osoby, které neměly dluhy z podnikání, eventuelně osoby právnické, které podle zákona nejsou považovány za podnikatele a současně nemají dluhy z podnikání.

„Za naprosto klíčové a jdoucí v duchu celospolečenské poptávky, je zrušení zásady úhrady nejméně 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů v období 5 let. Zjednodušeně řečeno namísto minimální hranice splacení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů jsou dlužníci povinni po dobu 5 let splácet ve prospěch věřitelů a insolvenčního správce měsíční splátku v zákonem stanovené výši“.¹⁶⁷ Splátka se skládá z následujících položek:

- hotové výdajů a odměna insolvenčního správce
- splátky věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň v minimální výši odpovídající hotovým výdajům a odměně insolvenčního správce
- pohledávky věřitelů na výživném ze zákona
- pohledávky souvisejících se sepisem návrhu na povolení oddlužení

---

¹⁶⁷ OBST, Radim. Dopady novely insolvenčního zákona. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dopady-novely-insolvencniho-zakona-109101.html>

Minimální výše měsíční splátky, tedy zároveň minimální ekonomické plnění se tak nyní u dlužníků bez vyživovací povinnosti rovná částce 2.178,- Kč. Toto minimální plnění se skládá z dvojnásobku odměny insolvenčního správce. Odměna Insolvenčního správce je přitom tvořena základní složkou odměny ve výši ve výši 750,- Kč s částkou 150 Kč na náklady s příslušným DPH ve výši 21 procent z částky 900,- Kč. Ve stejné výši jako činí odměna IS, tedy 1.089,- Kč je pak zapotřebí hradit i nezajištěné věřitele.

Za podstatné lze tedy vnímat posun, kdy tato schválená oddlužovací novela odstranila předchozí podmínku, podle které bylo zapotřebí uhradit minimálně 30 % nezajištěných pohledávek. Odpadla rovněž bariéra, která neumožňovala oddlužení pro ty dlužníky, jejichž výše nezajištěných pohledávek přesahovala tisícinásobek existenčního minima.

V této souvislosti je vhodné připomenout, že pro některé dlužníky může být novela i znevýhodňující, a to zejména ve vztahu k dlužníkům, kteří na minimální výši měsíční splátky nedosáhnou, například s ohledem na vysokou vyživovací povinnost, a oddlužení jim tak nebude povoleno.

Podmínky splnění oddlužení pak nově definuje doplněné ustanovení § 412a odst. 1 insolvenčního zákona. Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je splněno, jestliže:

- dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši
- dlužník v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek
- po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů; má se za to, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek

Z výše uvedeného je zřejmé, že novelou byla zavedena další varianta oddlužení, a to v době tří let a kratší, respektive při splacení alespoň 60 % pohledávek nezajištěných věřitelů. „Tuto variantu mohou potenciálně volit dlužníci, kteří jsou schopni uhradit větší část svých dluhů, případně pohledávky přihlášené do jejich insolvenčního řízení nejsou tak vysoké, a kteří budou motivováni k tomu, aby ke splnění podmínek oddlužení a jejich návratu do aktivního ekonomického života došlo co nejdříve. Praxe ale ukázala, že tato výše uvedená varianta je spíše variantou okrajovou, a ne úplně souvisí s příjmy dlužníka, ale spíše s výší jeho závazků“.¹⁶⁸

Vzhledem ke skutečnosti, že po zmírnění vstupních podmínek pro oddlužení se dalo očekávat zvýšení zájmu o tento institut u osob méně majetných, tedy typicky těch, kde oddlužení bylo výhradně postaveno na provádění srážkách ze mzdy nebo jiného příjmu, bylo zapotřebí i přehledně definovat a rozlišit fáze, při kterých je dáno, kdo má dispoziční oprávnění k dlužníkovu majetku – tedy i k nařízeným srážkám ze mzdy, což je ve stávající podobě insolvenčního zákona upraveno v § 229.

- **Fáze první – od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku:**

Dispoziční právo má dlužník, výkon rozhodnutí a exekuci lze nařídit, nelze ji však provést. V této situaci by měl zaměstnavatel dále provádět srážky ze mzdy, nebude je však odesílat exekutorovi či oprávněnému, ale bude je deponovat u sebe a čekat, jak soud dále rozhodne.

- **Fáze druhá – od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku:**

Dispoziční právo má stále dlužník, ostatní platí jako v první fázi.

---

¹⁶⁸ OBST, Radim. Dopady novely insolvenčního zákona. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dopady-novely-insolvenčního-zakona-109101.html>

- **Fáze třetí a) oddlužení – soud rozhodl o schválení oddlužení:**

Dispoziční právo má dlužník. S nabytými příjmy je dlužník povinen naložit způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře a zpeněžením majetkové podstaty. Což v praxi znamená, že zaměstnavatel provádí srážky a odesílá je insolvenčnímu správci, který dle distribučního schématu rozděluje mezi přihlášené a zjištěné věřitele.

- **Fáze třetí b) konkurz – soud rozhodl, že na dlužníka je vyhlášen konkurz:**

Dispoziční právo má insolvenční správce. Veškeré stržené srážky zaměstnavatel odesílá insolvenčnímu správci.

Novinkou je ale spíše ustanovení § 412a odst. 1 písm. c), které zavádí a používá ve vztahu k dlužníkovi formulaci „*povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat*“. Splnění této obecně definované povinnosti se stalo totiž klíčovým kritériem pro hodnocení splnění podmínek oddlužení. Insolvenční soudy se tak po přijetí této revizní novely z roku 2019 intenzivněji zabývají poctivými záměry dlužníků a současně se svým rozhodováním podílejí na dotváření výkladu tohoto do té doby neaplikovaného ustanovení. Co se týče samotného poctivého záměru tak lze jen konstatovat, že dobro (aktivita, činnost) se má oplácet dobrem, nikoli však pasivita či lenost dlužníka.¹⁶⁹

V návaznosti na to, že byla stanovena určitá míra minimálního ekonomického plnění, je zapotřebí rovněž uvést, kdy může dojít ke zrušení oddlužení i u této minimální varianty. Je to především tehdy, pokud dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávku z titulu náhrady hotových výdajů a odměny insolvenčního správce, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim

---

¹⁶⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 62

na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka. Zároveň musí být schopen splácet pohledávky na výživném. (§ 395 IZ)

Má-li tedy dlužník povinnost platit běžné výživné stanovené soudem a má-li z dřívější doby i dluh na tomto výživném, pak ze splátky platí během splátkového kalendáře každý měsíc přednostně celé běžné výživné a zbytek částky používá k úhradě dlužného výživného až do jeho úplného zaplacení. Dokud není tento dluh zcela zaplacen, nemůže dlužník použít splátky k placení pohledávek nezajištěných věřitelů.¹⁷⁰

To znamená, že minimální částka, kterou dlužník bude muset zaplatit, budou výdaje a odměna správci (nyní 1 089 Kč/měsíčně) plus stejná částka pro věřitele. Obecně se tedy toto minimální plnění definuje jako součet těchto částek ve výši 2 200 Kč/měsíčně. Pokud existují pohledávky na výživném, výpočet je pak komplikovanější. Dlužník de facto nemusí procento pohledávek uhradit, ale musí splnit výše uvedené podmínky.

V původním sněmovním tisku číslo 71 se počítalo i se sedmiletou variantou, kdy měl dlužník uhradit co největší část svých dluhů, avšak nestanovila by se minimální hranice, kterou měl uhradit. Tento návrh však nebyl přijat, nahradil ho výše uvedený případ pětileté varianty a vynaložené veškeré úsilí a návrh tříleté varianty.

Pokud pomíneme tříletou variantu při současné úhradě alespoň 60 procent zjištěných pohledávek, byla tříletá lhůta stanovena i pro určité skupiny osob, a to bez potřeby úhrady zmíněných 60 procent. (§ 412a IZ)

Zkrácené oddlužení na tři roky mohly totiž nově začít využívat osoby zvlášť zranitelné – tj. starobní důchodci a důchodci invalidní ve druhém nebo třetím stupni. Zde je na místě připomenout, že pojištěnec je invalidní, pokud z důvodu je dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní schopnost

---

¹⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 05. 2012 č. j. 2 VSPH 195/2012-B-55 ve věci KSUL 77 INS 242/2010, dostupné na webových stránkách Ministerstvem spravedlnosti ČR v databázi Insolvenčního rejstříku

minimálně o 35 procent. Pokud jim nárok na starobní důchod vznikl před schválením oddlužení a tento nárok bude trvat po celou dobu oddlužení, nebo pokud se jedná o invalidního důchodce ve druhém nebo třetím stupni. V případě těchto výše uvedených skupin osob pak hovoříme o takzvaných privilegovaných oddluženích.

Do jisté míry lze pod pojem privilegovaných oddlužení subsumovat i ty dlužníky, jejichž nezajištěné dluhy mají svůj časový původ před jejich osmnáctým rokem věku. Zde je ale zapotřebí zjistit, zda v celkovém množství těchto dluhů takzvaných dětských dlužníků jsou minimálně dvě třetiny vzniklé před nabytím zletilosti. Pokud tomu tak je, skončí oddlužovací proces za tři roky.

Speciální pravidla týkající se takzvaných dětských dlužníků se do insolvenčního zákona dostala novelou číslo 230/2019 Sb. Sněmovna předlohu projednávala ve zkráceném legislativním procesu – sněmovní tisk 493 a účinnosti nabyla dne 1.10.2019.

Z novely vyplynulo, že za pohledávky vzniklé před dosažením 18 roku věku dlužníka se také považují příslušenství takové pohledávky, smluvní pokuta vzniklá na základě stejné smlouvy jako taková pohledávka a pohledávka, která vznikla na základě smlouvy uzavřené při podnikatelské činnosti věřitele.¹⁷¹

Důvodem, proč rodiče dítěte dluh nehradí, je tak vícero. Může se jednat o problém finanční, nebo fakt, že o dluhu vůbec nevědí, když s nimi dítě nežije, či může jít o pouhou lhostejnost a ignorování problému, u kterého předpokládají, že pokud dluh vznikl dítěti, pravděpodobně prostě zmizí.¹⁷²

---

¹⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 230/2019 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon), s. 1. Sněmovní tisk č. 493, s. 1, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161480>

¹⁷² FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. Děti a jejich dluhy – aktuální stav v ČR. Díl třetí: Pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativního řešení. Právní rozhledy. 2019, č. 23–24, s. 808–815, ISSN 1210-6410.

U výše uvedených skupin jde ve své podstatě o zvlášť zranitelné osoby vyžadující vyšší potřebu ochrany. Je zjevné, že tyto osoby jsou prakticky vyloučeny z pracovního trhu a je pro ně velmi komplikované obstarat si jiný příjem, než je příjem formou starobního důchodu poskytovaného státem.¹⁷³ Výjimka je zde samozřejmě u takzvaných dětských dlužníků.

Na druhou stranu si zde lze položit otázku, zda by budoucí vývoj oddlužení neměl směřovat k podobné sanaci i dalších skupin obyvatel, které se nacházejí ve složitém postavení, a to jak ekonomickém, tak i společenském. Tyto skupiny jsou tvořeny například matkami samoživitelkami nebo rodiči na rodičovské dovolené. Nelze vyloučit, že toto bude odbornou veřejností v budoucnu ještě diskutováno.

Dle statistik České správy sociálního zabezpečení bylo v roce 2021 v ČR více než 30.000 invalidních důchodců, kterým byla prováděna srážka z invalidního důchodu, a to za účelem vedeného insolvenčního nebo exekučního řízení.

Další změnou, kterou novela přinesla, je možnost přerušení a prodloužení průběhu oddlužení. Insolvenční soud může po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty rozhodnout o přerušení průběhu oddlužení až na jeden rok, nelze však přerušit opakovaně. Lze tak učinit z důležitých důvodů na návrh dlužníka nebo insolvenčního správce. Doba přerušení se nezapočítává do výše uvedené doby splácení (tři roky, pět let). Po tuto dobu přerušení průběhu oddlužení nemusí dlužník splácet – z toho vyplývá, že při přerušení oddlužení zaměstnavatel nebude provádět srážky ze mzdy (§ 412b IZ).

Insolvenční soud dále může rozhodnout, že se doba, která je rozhodná pro posouzení splacení pohledávek, prodlouží až o šest měsíců. Učiní tak z důležitých důvodů na návrh dlužníka podaný do uplynutí doby splácení. Opět nelze prodloužit opakovaně. Výše uvedené změny založily vyšší nároky na práci

---

¹⁷³ STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely. Konkursní noviny, 2019, č. 1. 23–31, ISSN 1805-1081. Dostupné z www.kn.cz

mzdových účetních, které agendu související se srážkami ze mzdy a přepočty příjmů dlužníka obstarávaly.

K výraznému posunu došlo také na poli zákonných příloh k návrhu na povolení oddlužení. Z dřívější praxe, kdy nekvalitně zpracované nebo chybějící podklady mohly vést až ke zamítnutí návrhu, se požadavky posunuly do té míry, že například údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech a údaje o příjmech dlužníka za poslední tři roky byly zredukovány jen na období jednoho roku (§ 392 IZ).

„Jak vyplývá ze shora uvedeného, novela insolvenčního zákona představuje podstatný zásah do institutu oddlužení, přičemž některé změny byly odbornou veřejností vnímány rozporuplně. Zrušení minimální hranice úhrady 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů kritizovali věřitelé, u nichž se často uspokojení jejich pohledávek stalo minimálním. Na druhou stranu dlužníci uvítali zvýšení šance na vysvobození z dluhové pasti a následný návrat do aktivního ekonomického života. Potenciálním rizikem pak může být to, že v důsledku snížení nároků na splnění podmínek oddlužení budou někteří dlužníci méně motivováni k řádnému plnění svých závazků a vyvarování se úpadku“.¹⁷⁴

8.4. Novinky v oddlužovací novele

Předkladatelé šli v revizní novele i poněkud dále a některými novými instituty se snažili myslet i na osvětu a předcházení dalšímu zadlužování. Insolvenčnímu soudu byla dána pravomoc, aby v případech, kdy je způsobem oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, mohl na návrh insolvenčního správce za účelem předcházení budoucímu úpadku uložit dlužníku povinnost využít v rozsahu nejvýše 100 hodin služby odborného

---

¹⁷⁴ OBST, Radim. Dopady novely insolvenčního zákona. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dopady-novely-insolvencniho-zakona-109101.html>

sociálního poradenství poskytované registrovaným poskytovatelem sociálních služeb (§ 398 odst. 7 IZ).

Cílem tohoto návrhu mělo být především předejít dalšímu budoucímu úpadku dlužníka. Novela na jedné straně podstatně zmírnila podmínky pro vstup do oddlužení, na druhé straně ale toto rozvolnění podmínila za určitých podmínek povinností dlužníků vzdělávat se a školit. Od samého počátku ale panoval ohledně povinnosti podrobit dlužníky finančnímu vzdělávání racionální názor, že je sice vhodné předcházet budoucím úpadkům, ale žádné poradenství není samospasitelné.

Vzdělávání dlužníků ve finanční gramotnosti, jak tvrdil například tehdejší předseda sněmovního podvýboru pro problematiku exekucí, insolvencí a oddlužení Marek Výborný, patří do vzdělávacího procesu ve všech úrovních školského systému. Objevily se ale také názory, že u dlužníků, u kterých by samotná možnost podpory a informování nedostačovala, by stálo za to omezit jejich přístup k některým typům úvěrů, a to i na několik let, aby se tito lidé naučili hospodařit a vyjít s tím, co skutečně vydělají a nebyli lákáni reklamami na úvěry a další finanční produkty.

Řešením by například mohlo být, že banky by měly k dispozici rejstříky osob, které prošly insolvencí a měly by povinnost buď úvěr neposkytnout, nebo poskytnout, ale současně tyto žadatele za součinnosti neziskových organizací řádně o finanční gramotnosti poučit.

S odstupem času je ale zřejmé, že stát od roku 2019 nedokázal vytvořit dostatečnou nabídku vzdělávání prostřednictvím sociálních poraden. Insolvenční správci tak raději ani vzdělávání nenavrhují a soudy jej neukládají.

Dále byla do zákona zapracována ochrana dlužníků tak, aby nepřišli tzv. o střechu nad hlavou (§398 odst. 6 IZ). Ochrana dlužníka, respektive jeho obydlí, spočívá v tom, že dlužník není povinen vydat ke zpeněžení své obydlí, pokud ze zprávy pro oddlužení, kterou vyhotovuje insolvenční správce, vyplývá, že jeho hodnota (hodnota obydlí) přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu (nařízení vlády č. 189/2019 Sb. účinné od 1.8.2019).

Smyslem ochrany zosobněné ve formě chráněného obydlí¹⁷⁵ je zachovat dlužníkovi při oddlužení určité materiální zázemí a nevytrhnout ho z jeho místních sociálních vazeb. Chráněným obydlím nemusí být jen nemovitost, tedy byt či dům, ale například i hausbót nebo karavan či maringotka, jestliže dlužníkovi slouží k bydlení. Případně se může jednat i o právo, typicky podíl v bytovém družstvu. Dlužník však musí dané obydlí vlastnit už před zahájením insolvenčního řízení. Výpočet hodnoty chráněného obydlí zohledňuje regionální odlišnosti, velikost dlužníkovy domácnosti i vliv času na cenu obydlí.

8.5. Oddlužení osob samostatně výdělečných

Další významná změna v zákoně se týkala definování podmínek, za jakých má probíhat úhrada splátek u fyzické osoby podnikatele (§ 398b IZ). Za podnikatele se ve smyslu občanského zákoníku (ObčZ) považuje podnikatel v materiálním smyslu, tedy osoba, která podniká fakticky dle § 420 odst. 1. ObčZ nebo podnikatel ve formálním smyslu, tedy osoba zapsaná v obchodním rejstříku, a to i když nepodniká – dle § 421 odst. 1 ObčZ.

Dosud toto v zákoně uvedeno nebylo a novela se snažila o to, aby jasně řekla, jak se má v praxi postupovat, tj. aby již prováděnou praxi sjednotila.

Revizní novela zavedla pojem „Splátkový kalendář fyzické osoby – podnikatele“, pod nímž uváděla zákonný postup srážek. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dlužník, který je fyzickou osobou – podnikatelem, povinen do doby podání písemné zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku, která se určí následovně:

- V rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty uloží insolvenční soud dlužníkovi

---

¹⁷⁵ Hodnota tohoto obydlí nepřesahuje hodnotu určenou nařízením vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

povinnost měsíčně splácet nezajištěným věřitelům z jeho příjmů z podnikání minimální nevratnou částku – tzv. „zálohová platba“.

- Zálohová platba se určí z jedné dvanáctiny zjištěného zisku dlužníka za poslední zdaňovací období předcházející podání návrhu na povolení oddlužení, a to podle zákona o daních z příjmů¹⁷⁶, tj. z dlužníkovy daňového přiznání. Vypočte se ve výši, v jaké mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.
- Nebyla-li podnikatelská činnost vykonávána po celé zdaňovací období, určí se zálohová splátka z podílu zjištěného zisku a počtu měsíců, po kterou dlužník vykonával podnikatelskou činnost.
- Nelze-li zálohovou splátku dlužníka tímto postupem určit, určí se po vyjádření insolvenčního správce k očekávaným budoucím měsíčním příjmům dlužníka vycházejícím z rozdílu jeho reálně dosažených příjmů a reálně vynaložených výdajů za dobu jeho podnikání.
- Nelze-li zálohovou splátku dlužníka ani takto určit, určí se zálohová splátka z částky odpovídající měsíční průměrné mzdě v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku.

Dlužník je povinen na konci každého zdaňovacího období předložit insolvenčnímu správci účetnictví či daňovou evidenci, přiznání k dani z příjmů a výpisy z účtů, popřípadě další listiny osvědčující jeho příjmy a výdaje (§ 398 b odst. 6 IZ). Splátkovou částku následně určí insolvenční správce z jedné dvanáctiny zjištěného zisku dlužníka za zdaňovací období a vypočte se ve výši, v jaké mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky – výsledné číslo je tzv. „referenční srážka“.

Je-li součet zálohových splátek splacených dlužníkem za dané zdaňovací období nižší než součin referenční srážky a počtu měsíců, po něž v daném zdaňovacím období oddlužení trvalo, vyzve insolvenční správce dlužníka

---

¹⁷⁶ Zákon č. 286/1992 Sb. Zákon o daních z příjmů

k uhrazení nedoplatku ve výši rozdílu mezi těmito částkami. Dlužník je povinen nedoplatek uhradit bez zbytečného odkladu.

Je-li součet zálohových splátek splacených dlužníkem za dané zdaňovací období vyšší než součin referenční srážky a počtu měsíců, po něž v daném zdaňovacím období oddlužení trvalo, může insolvenční soud na návrh dlužníka pro následující zdaňovací období stanovit jinou výši zálohové splátky. Nikdy tedy nevzniká přeplatek (zálohové splátky jsou nevratné), pouze může dojít ke snížení splátek na další období. Dlužníku zde přitom byla dána možnost požádat soudu o stanovení jiné výše zálohové splátky v případě, že toto dlužník řádně odůvodnil a doložil a soud tuto argumentaci uznal.

Předkladatelé ale pamatovali i na situace, kdy mohl nastat stav, že dlužník, jako osoba samostatně výdělečně činná, měl vedle těchto příjmů z podnikání i jiné příjmy, z nichž by bylo možné splácet pohledávky přihlášených zjištěných věřitelů. Při určení, ze kterého z příjmů bude dlužníku ponechána základní částka, vezme insolvenční soud v úvahu zejména výši a pravidelnost dosahování jednotlivých příjmů.

8.6. Podřízené a vyloučené pohledávky

Ve vztahu k věřitelům pak nelze opomenout také rozšíření pojmu podřízených pohledávek v oddlužení (§ 172 IZ). Podřízenou pohledávkou je pohledávka, která má být uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka. Institut podřízených pohledávek má za cíl řešit ty situace, a to samozřejmě k ochraně slabší strany, tedy v tomto případě dlužníka, kdy v oddlužení často příslušenství pohledávky se smluvními pokutami výrazně přesahují výši původní jistiny.

Zákonodárce tím měl na mysli ten typ pohledávek, které se uspokojují teprve po úplném uhrazení ostatních pohledávek. Mezi ostatní pohledávky ale samozřejmě nepatří pohledávky uvedené v § 170 insolvenčního zákona. Tyto vyloučené pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují, a to v žádném ze způsobů řešení úpadku. Zde jde například o úroky, úroky z prodlení a poplatky

z prodlení z přihlášených pohledávek, které sice vznikly před rozhodnutím o úpadku, ale současně k jistíně přirostly až v době po rozhodnutí o úpadku.¹⁷⁷

V podobném režimu, kdy se neuspokojují, jsou zatím trvale zařazeny úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku, dále pak i pohledávky věřitelů z darovacích smluv a mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku. Ve stejném režimu pak můžeme hovořit rovněž o smluvních pokutách, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku a nákladech účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.

Do nově vzniklé kategorie podřízených pohledávek tak novela zařadila úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokutu sjednanou pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

Podřízené pohledávky tak byly zařazeny do stejné fronty na majetek, jako jsou pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu.

Fikce podřízenosti však platí jen po dobu účinků povoleného oddlužení. Dojde-li v jakékoliv fázi insolvenčního řízení k přeměně oddlužení na konkursu, ztrácí podřízenost dle § 172 odst. 2 věta druhá IZ a s ní spojené popírání

---

¹⁷⁷ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, ISBN 978-80-7357-329-4, str. 243.

a odporové spory svoji relevantnost. Pohledávky se potud nadále považují za nepodřízené, a to i pokud je jako podřízené přihlásil sám věřitel.¹⁷⁸

Očekávání spojená s nárůstem počtu podaných návrhů na povolení oddlužení poté, co se odbourala hranice 30 procent úhrady přihlášených zjištěných pohledávek se ale nenaplnila. V roce 2020, tedy v prvním celistvém roce účinnosti oddlužovací novely bylo povoleno celkem 27.000 oddlužení, což nijak významně nevybočuje ze statistik předchozích let.

8.7. Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků

Insolvenční spis každého insolvenčního řízení je ze zákona veden jak v tištěné formě u insolvenčního soudu, v elektronické podobě v Insolvenčním rejstříku, tedy v informačním systému vedeném Ministerstvem spravedlnosti a samozřejmě u i insolvenčního správce. Zejména tedy v Insolvenčním rejstříku je zveřejněn celý obsah spisu. Pro každého dlužníka se vede jeden insolvenční spis.

Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný, s výjimkou údajů, o kterých tak stanoví insolvenční zákon. Každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. Soudce insolvenčního soudu má přístup ke všem údajům vedeným v insolvenčním rejstříku.

V případě, že je dlužník fyzickou osobou, zapisuje se do insolvenčního rejstříku jeho jméno, příjmení, bydliště, rodné číslo, a nemá-li rodné číslo, datum narození. Pokud jde pak o dlužníka fyzickou osobu, která je podnikatelem, zapisuje se do seznamu dlužníků mimo výše uvedených údajů i dodatek odlišující její firmu, používá-li jej při svém podnikání, dále sídlo, jestliže se liší od bydliště, a identifikační číslo.

---

¹⁷⁸ JIRMÁSEK, Tomáš. Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě II. [online]. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, Dostupné z: <https://www.insolvencizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-ii/>

Do insolvenčního rejstříku se pak nezapisují údaje, o kterých tak explicitně hovoří insolvenční zákon. Dlužníkům je zde dána možnost, aby v případě, že o to požádají, nebyly do insolvenčního rejstříku zapisovány konkrétní osobní údaje, na jejichž anonymizaci má dlužník zájem a tento odůvodní. Nejde zde přitom o jeho jméno a příjmení, ty se zapisují vždy. Pro zajímavost je zde zapotřebí uvést, že například na podatelův vlastnoruční podpis se z povahy věci nehledí jako na osobní údaje, jichž se rozhodnutí soudu o zneprístupnění údajů vztahuje.¹⁷⁹

Do insolvenčního rejstříku se dále nevkládají podání či jiné písemnosti, které podléhají utajení.¹⁸⁰ Skutečnost, že se v soudním spisu nachází podání, které z uvedeného důvodu nebylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku, však musí být v insolvenčním rejstříku vyznačeno společně s údaji o charakteru podání.

Výjimku z publikace v insolvenčním rejstříku mají také podání či jiné písemnosti, jejichž okamžité zveřejnění by mařilo účel insolvenčního řízení. Zde jde například o soudní usnesení o prohlídce bytu, sídla a jiných místností dlužníka, jakož i jeho skříní nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má dlužník svůj majetek.

Po pravomocném skončení insolvenčního řízení má samozřejmě každý dlužník zájem, aby byl záznam o jeho řízení z rejstříku vymazán tak, aby rejstřík nadále neobsahoval žádné informace o dlužníkově úpadku a průběhu jeho řešení v insolvenčním řízení. Zákonodárce přitom v této otázce stanovil poměrně přísná pravidla, která musí být dodržena, aby byl dlužník, nebo lépe řečeno insolvenční spis, z rejstříku vyňat (§425 IZ).

Pro běh lhůty k výmazu insolvenčního spisu je klíčový okamžik nabytí právní moci konkrétního usnesení, jímž se insolvenční řízení končí. Pokud tedy bylo insolvenční řízení skončeno po realizaci konkursu, reorganizace nebo oddlužení, v našem případě tedy usnesením o vzetí na vědomí splnění oddlužení,

---

¹⁷⁹ Usnesení MSPH 76 INS 8711/2009, 3 VSPH 602/2011–B–487

¹⁸⁰ Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů

soud z úřední povinnosti údaje o dlužníkovi a jeho insolvenčním řízení zpřístupní po uplynutí pěti let od právní moci usnesení, jímž bylo řízení skončeno.

Výrazně kratší lhůta, a to 15 dnů, je zakotvena pro ty případy, kdy insolvenční řízení končí jiným rozhodnutím. Pod tyto případy lze subsumovat odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost, zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu. Ve stejné lhůtě je i pravomocné usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu. Podmínkou ale je, že o vyškrtnutí musí dlužník sám požádat, přičemž toto může učinit nejdříve po uplynutí 3 měsíců od právní moci rozhodnutí. Jestliže dlužník návrh nepodá, zůstává insolvenční spis v Insolvenčním rejstříku nadále veřejně přístupný.

Lze tedy zobecnit, že pokud insolvenční řízení končí jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu než rozhodnutí o úpadku, musí to být dlužník kdo vyvine iniciativu k tomu, aby byl ze seznamu dlužníků vyškrtnut.¹⁸¹ Při uchování zpřístupněných údajů se postupuje podle zákona o archivnictví a spisové službě.¹⁸²

Přiměřenost výše uvedených lhůt k výmazu insolvenčního spisu je zejména v případě oddlužení, kde dlužník podmínky stanovené zákonem splnil, diskutabilní. Pokud je například oddlužení na základě oddlužovací novely z roku 2019 splněno u invalidních a starobních důchodců za tři roky, zůstává insolvenční spis publikován dalších pět. V tomto kontextu by se dalo říct, že lhůta je nepřiměřeně dlouhá. Tato problematika ale v současné době není předmětem odborných diskusí, byť by si to zřejmě zasloužila. Zde je tedy jistě prostor pro úpravy v rámci dalších novelizací insolvenčního zákona, což osobně i doporučujeme.

---

¹⁸¹ Hášová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání 2014. Praha: C.H.Beck, 2017, s. 1444

¹⁸² Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

9. Dohled insolvenčního správce nad dlužníkem

Při oddlužení je role insolvenčního správce obdobně významná jako v případě jiných způsobů řešení úpadku. Na jedné straně vykonává v rámci insolvenčního řízení i v oddlužení činnosti spojené se správou majetkové podstaty dlužníka a s uplatňováním pohledávek věřitelů, na straně druhé plní povinnosti související s plněním povoleného a následně schváleného oddlužení, a to v závislosti na přijatém způsobu oddlužení.¹⁸³

Insolvenční správce tak má v rámci oddlužení povinnosti vyplývající z jeho obecného procesního postavení a funkce rámci insolvenčního procesu, ale také z povinností vycházejících a souvisejících s realizací, tedy povolením, schválením, a plněním oddlužení v rámci schváleného způsobu. Obecně, a to nad obě výše uvedené povinnosti, kdy je jinak řečeno zastřešuje, je samozřejmě řazena povinnost odborné péče, tedy povinnost postupovat při výkonu své funkce svědomitě a s odbornou péčí.

Postavení insolvenčního správce jako procesního subjektu, v rámci insolvenčního by samozřejmě vydalo na samostatnou práci. Níže proto jen upozorníme na nově vzniklé povinnosti správců, a to zejména ve vztahu k přijatým novelám insolvenčního zákona.

Současně s účinností revizní Oddlužovací novely insolvenčního zákona, tedy od 1.6.2019, vstoupila v platnost také vyhláška o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, která definuje, jakým způsobem má insolvenční správce nad dlužníkem vykonávat dohled.

Insolvenční správce mimo jiné musí nově:

---

¹⁸³ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 162

- získávat informace k výši příjmů dlužníka, sledovat poměry na místním trhu práce v okolí bydliště dlužníka a posuzovat, zda lze po dlužníkovi spravedlivě požadovat dosáhnout vyššího výdělku,
- v případě nezaměstnaného dlužníka získávat informace o činnosti dlužníka při obstarávání zaměstnání a posuzovat, zda dlužník o získání příjmu dostatečně usiluje,
- v případě dlužníka, který podniká, kontrolovat výši příjmů z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti a daňová přiznání podaná dlužníkem, ověřovat zaplacení zejména veřejnoprávních závazků a posuzovat výdělečnost dlužníkovy podnikání a spravedlivě požadovatelnou možnost dosažení vyššího příjmu v pracovněprávním vztahu,
- pravidelně, alespoň jednou za tři měsíce, zjišťovat u dlužníka, zda má nějaké závazky po splatnosti, zda získal nějaké hodnoty zejména darem nebo dědictvím, zda zcizil nějaký majetek náležející do majetkové podstaty a zda u něho došlo ke změnám ve výživném nebo v počtu vyživovaných osob, případně zda lze tyto změny očekávat,
- zjišťovat, zda nevyšly najevo okolnosti, na jejichž základě by bylo možno důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr.¹⁸⁴

Insolvenční správce by se tedy již neměl spokojit s deklarovaným příjmem dlužníka, ale bude zjišťovat, zda dlužník nemůže dosáhnout vyšší příjem a pokud ano, bude po něm dosahování tohoto vyššího příjmu vyžadovat. Vrchní soud v Praze ve svém usnesení č.j. 3 VSPH 607/2010-B-35 (KSPH 55 INS 1199/2009) ze dne 29.9.2015 dále vymezil, že insolvenční správce může po dlužníkovi chtít, aby změnil zaměstnání na finančně výhodnější, případně si našel zaměstnání nové nebo ukončil podnikání a nechal se zaměstnat. Dlužník je v případě, kdy je bez zaměstnání, povinen usilovat o získání nového zaměstnání a nesmí odmítnout

---

¹⁸⁴ Vyhláška č. 121/2019 Sb. o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce

zaměstnání, které bude schopen vykonávat. V případě, že by tak učinil, lze to považovat za důvod pro zrušení schváleného oddlužení.¹⁸⁵

V otázkách dohledu se tak ztotožňujeme s místopředsedou Krajského soudu v Ostravě Mgr. Rostislavem Krhutem, který jako jednu z nejaktuálnějších výzev v praxi označil to, jak efektivně zvládnout dohled nad dlužníky v oddlužení směrem k jejich povinnosti výkonu přiměřené výdělečné činnosti.

Tím ale výčet nových povinností pro insolvenční správce neskončil. Vyhláška uložila insolvenčním správcům, řadu nových povinností. Striktně byly například stanoveny podmínky pro označování sídla a provozovny a v nich zajišťovaných úředních hodinách, podmínky vybavení provozovny, výčet činností, které se mají na provozovně zajišťovat a například i postupy při vyplácení splátek, vedení spisů a postupy při zpeněžování majetkové podstaty.

9.1. Rozšíření dohledových pravomocí insolvenčního správce

Oddlužovací novela z roku 2019 přinesla mimo jiné právě podstatné rozšíření pravomocí insolvenčního správce, a to ve smyslu jeho dohledu nad dlužníkem. Důraz je zde kladem zejména na kvalitní přípravu podkladů, na základě kterých pak insolvenční soud posuzuje plnění vlastního oddlužení a obecně i plnění povinností dlužníkem v rámci insolvenčního řízení.

Svým způsobem je pak tato dohledová činnost i podkladem pro pozdější rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození od povinnosti hradit zbytky neuhrazených pohledávek.

V rámci rozšíření dohledových pravomocí insolvenčního správce tak podle našeho názoru jde o záměr zákonodárce posílit vliv a odpovědnost insolvenčních správců, a to v rámci povinnosti jednat s odbornou péčí. Nad činností insolvenčních

---

¹⁸⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 607/2010-B-35 (KSPH 55 INS 1199/2009) ze dne 29.9.2015

správců je přitom ustaven obecný dohled Ministerstva spravedlnosti, přičemž v konkrétních insolvenčních řízeních jsou insolvenční správci podrobeni dohlédací činnosti insolvenčního soudu.¹⁸⁶

Zde je zapotřebí připomenout, jaké je vlastně postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Insolvenční správce není zástupcem dlužníka ani jednotlivých věřitelů. Jako zvláštní procesní subjekt insolvenčního řízení má vůči dlužníkovi a věřitelům samostatné postavení.

Jeho ustanovení sleduje veřejný účel spočívající v akceptaci omezeného veřejného zásahu do řešení majetkových vztahů, jež se dostaly do krizové situace, a v tomto směru mu zákon stanoví oprávnění, jejichž využití má povahu výkonu pravomocí.

9.2. Podmínky pro výkon činnosti insolvenčního správce

Četné novelizace insolvenčního zákona, přechod části agendy ze strany soudu na insolvenčního správce a rozšíření dohledových povinností insolvenčních správců však nešlo ruku v ruce s úpravou podmínek pro výkon činnosti insolvenčních správců. Kritickým bodem se z pohledu insolvenčních správců a zajišťování výkonu jejich činnosti stala otázka jejich odměn. Tyto byly totiž nastaveny původním zákonem z roku 2008 a za 15 let nebyly nijak valorizovány.

Insolvenční správci jsou proto nuceni držet své náklady co nejnižší, a proto i řada z nich šla cestou sdílení administrativních pracovníků mezi sebou. Insolvenční správci v tomto narážejí na obrovské limity, co se týče kvalifikovaných zaměstnanců. Vlastní praxe naší insolvenční kanceláře ukázala, že pokud se i podaří někoho odborně zdatného najít, nebo i přivést a zaučit, vyhráno ještě není. Ve

---

¹⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 9. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

většine jiných odvětví jsou totiž mzdové nabídky i o polovinu vyšší a týká se to i pozic, na které insolvenční správci najímají pracovníky nejčastěji. V řadě oblastí však na rozdíl od insolvenční agendy lze zvýšit koncové ceny a efektivně tak neustále vzrůstající náklady sanovat.

Agenda, kterou by měli ale insolvenční správci spravovat a administrovat, neustále narůstá. Naše insolvenční kancelář v podstatě každý den koordinuje činnosti jako jsou prohlídky míst, kde mají dlužníci majetek, a to včetně pořízení dokumentace o tomto výkonu, koordinuje dále získávání informací a nejlépe písemných důkazů o aktivitě dlužníka, případně jeho pasivitě při obstarávání zaměstnání a musí průběžně vyhodnocovat, zda dlužníci dosahují maximálních možných příjmů, a to mimo jiné sledováním situace na trhu práce v jednotlivých regionech a jednotlivých sektorech.

Správci je rovněž uloženo zkoumat rozmanitá právní jednání dlužníků, analyzovat je, vyhodnocovat je a udělovat k nim souhlas. Mají obstarávat nové agendy obligatorního prodeje majetku a nakládání s obydlím dlužníků podle prováděcího předpisu. U dlužníků podnikatelů, kteří mohou za určitých podmínek také projít oddlužením, mají kontrolovat jejich příjmy z podnikání, daňová přiznání a platby veřejnoprávních závazků.¹⁸⁷

Nadto byla na insolvenční správce v rámci odbřemenění soudů delegována i agenda přezkumných jednání. Do té doby nebylo zcela neobvyklé, že insolvenční soudce měl na jeden jednacím den nařízeno 15 až 20 přezkumných jednání v oddlužení.¹⁸⁸

Přezkumná jednání se sice nyní konají po předchozím nařízení již v kancelářích insolvenčního správce, ale například vlastní poznatky naší

---

¹⁸⁷ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Odměny insolvenčních správců: představy a realita. Právní rádce. Praha: Ekonomia, 2018, XXVI (7/8), 30-33. ISSN 1210-4817

¹⁸⁸ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 185

insolvenční kanceláře směřují k tomu, že absence soudního jednání na samotném počátku oddlužení má podstatný vliv na další přístup dlužníka k plnění svých zákonem uložených povinností. Zastáváme totiž názor, že pokud se dlužník na počátku řízení nesetká s vážností a autoritou soudu, tak se tento neformální přístup projeví v liknavosti s plněním jeho povinností.

Soubor výše uvedených požadavků ze strany insolvenčních správců samozřejmě dodržet lze, ale pouze za existence kvalitního materiálního a personálního zázemí, které umožní tyto agendy procesovat. Alarmující ale je, že se financování agend insolvenčních správců leckdy zcela nepatřičně směřuje s úhradou pohledávek věřitelů. Jde o nepochopení role insolvenčních správců v procesech oddlužení. Správci zde nejsou účastníky řízení, ale uplatňují v něm veřejný zájem.

Správci jsou v řízení v postavení obdobném postavení orgánů veřejné moci, ale sami si nesou náklady své činnosti, a proto nelze srovnávat míru uspokojení pohledávek věřitelů s výší odměn insolvenčních správců. Myšlenka odměňovat správce podle míry uspokojení pohledávek věřitelů má stejnou logiku, jako myšlenka platit soudce podle výše trestů, které ukládá odsouzeným. Mění-li stát parametry systému, musí adekvátně upravit pravidla odměňování správců.¹⁸⁹

---

¹⁸⁹ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Odměny insolvenčních správců: představy a realita. Právní rádce. Praha: Ekonomia, 2018, XXVI (7/8), 30-33. ISSN 1210-4817

10. Změny v oddlužení opatřeními Lex Covid

Události jarních měsíců roku 2020 souvisejících s celosvětovou pandemií koronaviru daly vzniknout některým rychlým změnám u institutu oddlužení. Jako klíčovou lze označit vládní předlohu, která byla provedena zákonem č. 191/2020 Sb. o opatření ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru s účinností od 24.4.2020. Předloha byla projednávána ve stavu legislativní nouze, a to jako sněmovní tisk číslo 807. Označována byla také jako „Lex Covid,“. Co se týče institutu oddlužení, tak především hledala úlevy pro ty skupiny dlužníků, u kterých v důsledku pandemie byla narušena schopnost splácet závazky i nadále ve stejné výši.

„Jedním z bezprostředních vlivů, který akceleroval snahy zákonodárců o uzákonění úlevových opatření, bylo nečekané a dramatické snížení příjmů některých fyzických osob, zejména zaměstnanců, jejichž zaměstnavatelé byli aktuální situací dotčeni, ale i snížení příjmů osob pečujících o děti či živnostníků, kteří museli dočasně uzavřít své provozovny. Z pohledu insolvenčního práva to znamenalo, že část dlužníků v oddlužení nebyla aktuálně schopna splácet měsíční splátky v souladu se splátkovým kalendářem schváleným insolvenčním soudem v rozhodnutí o schválení oddlužení. Dlužník má předně možnost požadovat, aby došlo ke změně rozhodnutí o schválení oddlužení z důvodu podstatné změny okolností, a to včetně změny splátkového kalendáře“.¹⁹⁰

Předkladatelé proto v březnu roku 2020 v rámci projednávání ve stavu legislativní nouze ve sněmovně prosadili, aby u oddlužení, která byla zahájena před 1.6.2019, tedy před druhou revizní novelou, označovanou jako oddlužovací, byla zrušena hranice splácení pohledávek ve výši 30 procent, pokud je dlužník nebyl

---

¹⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu ke sněmovnímu tisku č. 807. Vládní návrh zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021, s. 17. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=171801>

schopen splatit v důsledku epidemie. Mělo se tak za to, že nesplacení 30 procent pohledávek tak v těchto případech nebude znamenat ztrátu možnosti se oddlužit. Pečlivě se ale mělo posuzovat, zda příčiny neplnění podstatné části splátkového kalendáře mají skutečně podstatu v epidemii COVID – 19.

„Stávající úprava těchto oddlužení brala nedosahování 30 procent uspokojení věřitelů jako objektivní důvod pro zrušení oddlužení. Tuto koncepci bude nutno opustit a umožnit doběhnutí, včetně osvobození i těch oddlužení, kde 30 procent nebude dosaženo. Samozřejmě za podmínky, že k propadu příjmu došlo za epidemie“.¹⁹¹ V oddluženích zahájených po novele zákona, tedy po 1.6.2019, byla dlužníkům dána také možnost požádat o přerušení oddlužení až na období jednoho roku.

Za zmínku zde stojí to, že pátečním opatřením v souvislosti s Lex Covid byla sada opatření, jež vláda prosadila na ochranu firem postižených pandemií koronaviru. V praxi tato opatření znamenala, že po přechodnou dobu, která plynula mezi dubnem 2020 a srpnem 2020, nebylo možné podat věřitelský insolvenční návrh. Prakticky to tedy znamenalo, že pokud věřitel podal v období od 24. 4. 2020 do 31. 8. 2020 insolvenční návrh proti dlužníkovi, vydal insolvenční soud usnesení, jímž konstatoval, že k insolvenčnímu návrhu se nepřihlíží a současně proti usnesení není odvolání přípustné. S podáním návrhu tedy nebyla spojeny žádné účinky.

Zmíněná novela, která nabyla účinnosti dne 24.4.2020, zajistila také zrovnoprávnění podmínek pro oddlužení osob podnikajících i nepodnikajících. Jinak řečeno, původ dluhů z podnikatelské činnosti přestal hrát svoji roli.

Zhoršující se epidemiologická situace si vyžádala na podzim roku 2020 přijetí další úlevové předlohy, tentokrát provedené zákonem č. 460/2020 Sb. o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické

---

¹⁹¹ KRHUT, Rostislav. Viděli odborníci z branže Lex Covid jako nutnost, nebo by si vystačili s původní legislativou beze změn? [online]. (insolvencnizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, č. 14. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: newsletter_Z14_web.pdf (insolvencnizona.cz)

osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu (OSŘ), s účinností od 13.11.2020. Předloha byla v Poslanecké sněmovně projednávána jako sněmovní tisk č 1060 a označována byla také jako „Lex Covid II“.

Klíčovým principem předloženého zákona mělo být v relativně krátkém čase efektivně reagovat na ty nejzásadnější problémy, které se s druhou vlnou koronaviru a opakovaným uzavíráním ekonomiky znovu objevily. Na rozdíl od jara 2020 však měly být preferovány dílčí a cílené změny. Příliš plošná či radikální opatření, jako například odklad práva věřitele podat insolvenční návrh, měla nyní zůstat stranou.

Institutu oddlužení se změny dotkly v tom smyslu, že u insolvenčních řízeních zahájených před 1.6.2019, respektive se zjištěným úpadkem před tímto rozhodným datem, byla dána soudům možnost nezrušit schválené oddlužení, pokud nesplnění podstatné části splátkového kalendáře bylo převážně způsobeno v důsledku okolností související s mimořádným opatřením při epidemii.

Drobnou změnou navazující na pandemii bylo pak zrušení do té doby povinného soudního jednání ke zrušení schváleného oddlužení. Původně totiž platilo, že ke zrušení schváleného oddlužení musel insolvenční soud vždy nařídít jednání, a to dokonce i tehdy, pokud zrušení oddlužení navrhl sám dlužník. Odpadnou tím situace (které opakovaně zažil každý insolvenční soudce), kdy dlužník je natolik nečinný, že si nepřebírá poštu, nereaguje na výzvy soudu a k nařízenému jednání se bez omluvy nedostaví.¹⁹²

---

¹⁹² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční právo 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 186

11. Transpoziční novela

V dalším vývoji insolvenční by nyní měla podstatnou roli hrát Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132. Zkráceně tedy jen směrnice o restrukturalizaci a insolvenční. Cílem směrnice je, aby, jak je přímo v textu směrnice uvedeno, poctiví podnikatelé v úpadku nebo předlužení podnikatelé dostali po úplném oddlužení po uplynutí přiměřené doby druhou šanci a aby se zlepšila účinnost postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení, zejména s cílem zkrátit jejich trvání.

Usnadnění oddlužení pro podnikatele by pomohlo zabránit jejich vyloučení z trhu práce a umožňuje jim znovu zahájit podnikání, přičemž se mohou poučit z předchozích zkušeností.¹⁹³ Lze tedy konstatovat, že „ideová východiska pro přijetí této regulace stojí spíše na vnímání živnostníka jako toho, kdo se odvážně snaží sám zrealizovat své podnikatelské záměry a tím roztáčí kola ekonomiky, s čímž je ovšem též spojeno větší riziko. Je proto v pořádku pomoci upadnuvšímu podnikateli znovu vstát, aby se mohl navrátit do podnikatelského procesu a opět mohl začít v rámci svého podnikání vytvářet ekonomické výkony a pracovní místa“.¹⁹⁴

Tvůrci směrnice upozorňují, že rozdíly mezi členskými státy, pokud jde o možnosti nového začátku, by mohly motivovat předlužené podnikatele nebo podnikatele v úpadku k přesunu do jiného členského státu, než ve kterém jsou

---

¹⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132. Bod číslo 16. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32019L1023>

¹⁹⁴ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 66

usazení, aby mohli využít kratší doby oddlužení nebo výhodnější podmínky pro oddlužení, což vede k další právní nejistotě a nákladům pro věřitele při vymáhání jejich pohledávek. Navíc dopady úpadku, zejména společenské stigma, právní důsledky, například že podnikatelé nesmějí zahájit a provozovat podnikatelskou činnost, a také přetrvávající neschopnost splácet dluhy, představují pro podnikatele, kteří chtějí začít podnikat nebo dostat druhou šanci, významné demotivující faktory, ačkoli z důkazů vyplývá, že podnikatelé, kteří se ocitli v úpadku, mají příště větší šanci uspět.¹⁹⁵

Oddlužení by mělo být podle směrnice k dispozici v postupech, které zahrnují splátkový kalendář, zpeněžení majetku nebo kombinaci obojího. Při provádění těchto pravidel by členské státy měly mít možnost vybrat si mezi těmito možnostmi. Je-li podle vnitrostátního práva k dispozici více než jeden postup vedoucí k oddlužení, měly by členské státy ve svých právních řádech zajistit, aby alespoň jeden z těchto postupů nabízel podnikatelům v úpadku příležitost získat úplné oddlužení za dobu nepřekračující tři roky.

V praxi by podle směrnice mělo být ve vnitrostátních právních řádech zakotveno, aby podnikatelé v úpadku měli přístup nejméně k jednomu postupu, jenž může vést k úplnému oddlužení v souladu se směrnicí.

Úplné oddlužení nebo ukončení zákazů činnosti po uplynutí nejdéle tří let nejsou však podle směrnice vhodná za všech okolností, a proto mohou být zavedeny výjimky z tohoto pravidla, které jsou řádně opodstatněny důvody stanovenými ve vnitrostátním právu. Pro účely úplného oddlužení se bude mít za to, že vnitrostátní právní řády zakotví zrušení možnosti vymáhat na podnikatelích nesplacené pohledávky osvoboditelné od placení nebo zrušení nesplacených pohledávek osvoboditelných od placení jako takových. Členské státy, ve kterých je úplné oddlužení podmíněno částečným splacením dluhu podnikatelem, by pak měly zajistit, aby související povinnost splacení vycházela z individuální situace

---

¹⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132.

podnikatele, která by měla být posouzena ze strany insolvenčního správce a soudu a zejména aby byla úměrná jeho postižitelnému nebo disponibilnímu příjmu a majetku během doby oddlužení. Zohledňovat musí také samozřejmě spravedlivý zájem věřitelů.

Směrnice pak co se týče doby oddlužení ukládá, aby tato nebyla delší než tři roky a současně pak s končícím oddlužením skončily i veškeré zakázky zahájení nebo provozování obchodu, živnosti, řemesla nebo povolání založené výlučně na skutečnosti, že daný podnikatel je v úpadku. Záměr vychází z myšlenky, že delší doba oddlužení není ekonomicky efektivní, snižuje ochotu nést podnikatelské riziko, zvyšuje sociální stigma a obecně můžeme říct, že má negativní dopad na ekonomiku státu, když u podnikatele, který se ocitl v úpadku, je pravděpodobné, že napodruhé uspěje lépe.¹⁹⁶

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 pak ale také v článku 23 stanoví možné odchylky, které zamítají a omezují přístup k oddlužení, ruší výhodu oddlužení nebo stanoví delší doby pro úplné oddlužení nebo delší doby zákazu činnosti, a to za určitých přesně stanovených okolností a za potřeby řádného odůvodnění. Typicky jde o případy, kdy podnikatel v úpadku podstatným způsobem porušil povinnosti podle splátkového kalendáře nebo jakoukoli jinou právní povinnost, která má chránit zájmy věřitelů, včetně povinnosti maximalizovat výnosy pro věřitele nebo nejsou pokryty náklady postupu vedoucího k oddlužení.

Členské státy pak dále podle směrnice mohou vyloučit určité kategorie dluhu z oddlužení nebo mohou omezit přístup k oddlužení nebo stanovit delší dobu oddlužení. To vše za předpokladu, že jsou taková vyloučení, omezení nebo delší doby řádně odůvodněny, jako například v případě, že jde o zajištěné dluhy, dluhy vyplývající z deliktní odpovědnosti, dluhy související s vyživovacími povinnostmi a v neposlední řadě i dluhy vzniklé po podání návrhu na postup vedoucí

---

¹⁹⁶ Doporučení komise č. 2014/135/EU, o novém přístupu podnikání a k platební neschopnosti. Dostupní z: eur-lex.europa.eu

k oddlužení, případně i dluhy vyplývající z povinnosti uhradit náklady související s postupem vedoucím k oddlužení.¹⁹⁷

11.1. Transpoziční novela – de lege ferenda

Ministerstvo spravedlnosti předložilo návrh zákona o preventivní restrukturalizaci, jež obsahuje i změny v oddlužení a jímž má být do českého práva implementována evropská směrnice 2019/1023 o restrukturalizaci a insolvenční do připomínkového řízení na konci července 2021. Spolu s návrhem byl předložen též návrh změnového zákona, obsahující související návrhy novelizace několika právních předpisů, včetně insolvenčního zákona. Do konce volebního období 2017–2021 se ale předlohu nepodařilo přijmout. Nová vláda, která vzešla z podzimních voleb roku 2021 se ve svém programovém prohlášení zavázala, že zkrácení doby a podmínek oddlužení ve svém funkčním období prosadí.

Výsledná podoba novely insolvenčního zákona je ale zatím nejasná. Odborná veřejnost na jedné straně vnímá, že zavedení jednotného režimu pro podnikatele i nepodnikatele při oddlužení odpovídá obecným trendům v Evropské unii i poměrně dlouhodobému legislativnímu vývoji, na druhé straně ale upozorňuje, že jakékoli zkracování doby trvání oddlužení výrazně snižuje šanci na co nejvyšší uspokojení věřitelů, a tedy ohrožuje základní princip insolvenčního řízení, tj. maximální ochrana věřitelů.

Jde o problematiku, která je v mezinárodním kontextu vysoce diskutována. Jen příkladem za zmínku stojí disproporce mezi dobou pro oddlužení na jedné straně v Německu, na druhé pak například ve Francii, Lucembursku či dokonce ve Velké Británii. Aktuální doba pro oddlužení v tuzemsku tak představuje z mezinárodního hlediska spíše průměr.¹⁹⁸

---

¹⁹⁷ Srov. Odst. 788 a násl. Preambule směrnice a čl. 23 směrnice

¹⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Co bude dál s insolvenčními a exekucemi? [online]. (insolvenznizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2021, č. 19. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: newsletter_Z19_web.pdf (insolvenznizona.cz)

Lze tedy s jistotou očekávat, že se velké diskuse povedou zejména o tom, zda pod tříletou lhůtu zahrnout i běžné spotřebitele. Stále častěji se totiž objevují názory, že pokud by ke zkrácení oddlužení pro běžné spotřebitele z pěti na tři roky skutečně bez dalších podmínek došlo, znamenalo by to výrazné vychýlení systému ve prospěch dlužníků. Na toto ostatně již upozornil i doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D. z Ústavu státu a práva AV ČR. Zastává názor, že pokud se změní pravidla tak, že se vychýlí směrem k dlužníkovi, tak se de facto současně vyvlastní věřitel, což je podle něj sporné, zda je optikou proporcionality obhajitelné. Na základě vedení vlastních několika stovek insolvenčních řízení s tímto názorem v plné míře souhlasíme. Z námi vedených spisů je totiž patrné, jak klesá míra upokojení věřitelů při délce řízení pět let. Pokud pak splátkový plán bude jen na tři roky a nedojde k opětovnému stanovení minimální míry uspokojení, tak plnění nezajištěným věřitelům klesne o významnou částku.

Uvážíme-li totiž, že veřejně sdíleným cílem podobných novel je podpora konkrétních skupin dlužníků, aniž by bylo zjevné, zda jejich ochrana je třeba, je absence (ignorance) ochrany legitimních věřitelů důkazem toho, že se ve skutečnosti jedná o sociální podporu, nikoliv o modifikaci nástrojů insolvenčního práva.¹⁹⁹

Tento názor nalézám podporu i v ekonomické argumentaci, s čím se jako ekonom rovněž ztotožňuji, a to tak, že v takovém případě by výtěžnost oddlužení pro věřitele mohla skokově klesnout, a to až o desítky procent. Celospolečensky nepřijemným důsledkem takového kroku by mohlo být vyslání signálu do společnosti, že vytvořit dluhy a nemít na jejich splácení není závadné, když toto s požehnáním státu zaplatí v konečném důsledku věřitelé.

Nicméně konkrétní parametry zákona budou předmětem jistě bouřlivých diskusí, a proto lze nyní jen stěží predikovat jakékoli dopady. Nevhodně či nesprávně nastavené parametry mohou klíčový záměr úplně zhatit. Nicméně již

---

¹⁹⁹ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční právo 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 240

nyní lze konstatovat, že směrnice přináší poměrně zásadní zásah do práva věřitelů na uspokojení jejich pohledávek, neboť všeobecné zkrácení doby oddlužení na tři roky se bezpochyby projeví v celkové míře uspokojení věřitelů. To vše si vyžádá nejen podrobnou odbornou debatu, ale také podrobnou analýzu dopadů na míru uspokojení věřitelů a analýzu dopadů na dostupnost a cenu finančních produktů pro fyzické osoby.

Pro určité dokreslení problematiky je zapotřebí uvést, že evropské nařízení a směrnice formovaly podobu českého insolvenčního zákona od samotného počátku. Součástí moderního soukromého práva, ať v rovině hmotněprávní, tak v rovině procesní, jsou případy, kdy se ve vztahu mezi věřitelem a dlužníkem objevuje cizí prvek. Zcela zásadní je pak pro projednávanou problematiku oddlužení situace, kdy se jedná o tzv. cizí prvek v rámci evropské unie, tedy o tzv. evropský přeshraniční prvek.²⁰⁰

Již prvotní úprava původního insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb. byla ovlivněna evropským právním předpisem, a to samostatným nařízením Rady (ES) č. 1346/2000 z 29.5.2000, o úpadkových řízeních. Toto nařízení tak lze charakterizovat jako první normu evropského práva pro oblast insolvenčních řízení. Pro Českou republiku je tak toto nařízení účinné od okamžiku jejího vstupu do EU, tedy od 1.5.2004. Samo toto nařízení bylo pak s účinností od 26.6.2017 nahrazeno nařízením 848/2015.

Nové nařízení si vynutil požadavek potřeby konsolidace dosavadních novel, ale i vhodnost prosazení některých obecných zkušeností z doby 15 let fungování původního nařízení 1346/2000, a to například ve vztahu k snadnějšímu řešení přeshraničních úpadkových řízení.²⁰¹

---

²⁰⁰ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 265

²⁰¹ Zpráva Komise Evropského parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru (zpracovaná v souladu s čl. 46 nařízením) o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12.12.2012.

12. Milostivé léto

Neúspěch s přijetím transpoziční novely z roku 2021, tedy z konce předchozího volebního období, která měla dlužníkům výrazně pomoci vybřednout ze svých dluhů a vrátit se zpět do ekonomického a společenského života, neznamenal, že stát jako takový rezignoval na podpůrné aktivity, které měly dlužníkům ulehčit stávající situaci. Institutem takzvaného „Milostivého léta“ poslanci sice nijak nezasáhli do oddlužení, ale do určité míry po přijetí změn v exekučním řádu povolili proces, který některým dlužníkům pomohl snížit objem svých dluhů.

Zde nutno podotknout, že princip cílil na určité typy dluhů, a to zejména původně co do výše bagatelních, na které se nabalilo v průběhu času příslušenství, náklady vymáhání, sankce, úroky a další zatížení dlužníka. Milostivé léto si tak kladlo za cíl řešit především tzv. staré exekuce proti dlužníkům fyzickým osobám.

Samo vymáhání pohledávek v exekuci přitom svědčí o tom, že dlužníkovy závazky jsou (z různých důvodů) obtížně dobytné a veřejné rozpočty, resp. hospodaření veřejných subjektů s takto vymáhanými penězi fakticky nepočítá, protože odstup od jejich vzniku již přesahuje běžnou míru zpoždění s plněním závazků. Naopak většina těchto pohledávek je v různém stádiu odepsanosti, nevymahatelnosti či byly dokonce s diskontem postoupeny na třetí osoby. Pokud bude zaplacená jistina, tak to naopak jednorázové příjmy veřejnoprávních institucí zvýší. Pokud jde o zánik příslušenství a nákladů exekuce, pak předkladatel doufal, že neexistují veřejnoprávní instituce, které by byl závislé ve svých příjmech na úrocích vymáhaných v exekuci.²⁰²

Právní úprava tzv. milostivého léta nabyla účinnosti dnem 28. října 2021. Od tohoto data běžela tříměsíční lhůta, během níž mohl povinný (dlužník) zaplatit

---

²⁰² Odůvodnění pozměňovacího návrhu k novele zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, volební období Poslanecké sněmovny 2021–2025. Dostupné online na: www.psp.cz

nezaplacenou nebo jinak nezanklou jistinu vymáhanou v exekučním řízení, případně doplatit zbývající část jistiny a náklady exekuce.

Pokud tak povinný (dlužník) učinil (uhradil jistinu), byla exekuce zastavena a soudní exekutor rozhodl o osvobození od placení veškerých dalších vymáhaných pohledávek přesahujících zaplacenou jistinu v exekučním řízení v rozsahu, v němž nebyly dosud uspokojeny. Milostivé léto v pojetí aktuální novely exekučního řádu tak hovoří pouze o prominutí dluhů vzniklých veřejnoprávním subjektům, a to pouze co do rozsahu příslušenství.

Motivace ke spuštění tohoto časově omezeného programu byla podobná, jako je motivace k přijetí úlev pro osoby vstupující do oddlužení a obecně k odstraňování bariér vstupu, což je prokazatelně trend posledního desetiletí. Vzniká zde totiž oprávněná obava, že lidé, kteří mají vyšší počet exekucí, nedosáhnou na stávající podmínky oddlužení a tedy ani nemají zájem do insolvenčního procesu vstupovat. Důsledkem toho je, že se v rámci pracovního trhu pohybují mimo legální systém a prostřednictvím čerpáním sociálních dávek zatěžují státní rozpočet. Jejich aktivity se pak snadno mohou přesunout do šedé ekonomiky a mohou se začít kriminalizovat. V konečném důsledku tak tito dlužníci nakonec mohou státní rozpočet stát mnohem víc, než pokud by mohli dosáhnout na oddlužení a jejich dluhy byly řešeny v rámci insolvenčního procesu.

Při zahájení akce Milostivého léta se předpokládalo, že by akce mohla ulevit až čtvrt milionu dlužníkům. Již v jejím průběhu ale bylo zřejmé, že ji využil jen jejich zlomek. Problém zde byl opět v nastavených parametrech, neboť i dlužník, který měl zájem úlevy využít, potřeboval získat i tak značný finanční obnos na úhradu jistiny, aby prominutí příslušenství získal. Dlužníci ale z logiky věci takové prostředky nemají a nemají rovněž možnost, jak je jinde získat a nevytvořit si nové dluhy jinde. Ve své podstatě každý dlužník má navíc dluhy i ze soukromoprávní sféry a pokud by tedy dosáhl na možnost úlev prostřednictvím programu Milostivého léta a efektivně vyřešil dluhy veřejnoprávní, zůstaly by mu stejně dluhy výše zmíněné.

Ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR vyplynulo, že odpuštěné příslušenství na základě tohoto prvního Milostivého léta činilo 1,55 mld. Kč u 42

tisíc dlužníků. Exekucí pak bylo zcela zbaveno 15 tisíc dlužníků. Z celkových 1,3 milionu exekucí bylo úspěšně zastaveno jen 3,2 procent. Lze tedy konstatovat, že ochota dlužníků řešit jejich finanční situaci byla nízká.²⁰³

Výše uvedené ale samozřejmě nebrání vzniku dalších iniciativ, které plánují akci na podobném principu, jako je Milostivé léto, znovu zopakovat. Objevují se již úvahy, že by nově bylo možné promíjet dluhy i ve správním řízení, kam patří například nedoplatky na daních. Rozšířením typů exekucí, na které by se úlevy vztahovaly, by se tak mohly zastavit letité exekuce, kde se plnění ani již neočekávalo. Další Milostivá léta, byť s jinými parametry, se tak zřejmě dají očekávat. Nemyslíme si ale, že to je ta správná cesta, jak pomoci dlužníkům vymanit se z dluhů. Podle našeho názoru jde o pouze selektivní přístup k dlužníkům a jejich dluhům, kdy šanci na čerpání výhod Milostivého léta mají jen ti dlužníci, kteří jsou schopni hradit jistinu u některého z typů „omilostněného“ dluhu, místo aby finanční ekvivalent této jistiny posloužil k poměrné úhradě i jiných dluhů stejné kategorie.

Osobně se proto ztotožňujeme s názory, že princip Milostivého léta je nekoncepčním řešením, které spíše dlužníkům ukázalo, že otálet se splácením dluhů a vyčkávat na mírnější podmínky řízení se vyplácí. Nelze totiž pominout fakt, že jednostranné dluhové amnestie de facto umožňují dlužníkům preferovat placení jednoho dluhu před jiným, čím se hrubě porušují zásady, na nichž je založeno závazkové právo a principy vymáhání pohledávek v insolvenčních a exekučních řízeních.

„Co si mají myslet zadlužení lidé, kteří s vypětím veškerého úsilí již splatili všechny své závazky (kvůli čemuž nyní žijí v nedostatku), při pohledu na své spoluobčany, kteří dlouhodobě dluhy neplatí? Určitá část dlužníků je totiž schopna vyhýbat se exekucím, přičemž si v rámci šedé ekonomiky udržuje standard, na který

---

²⁰³ Oficiální stránky Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz. Článek dostupný na: <https://www.justice.cz/web/msp?clanek=podle-exekutorske-komory-zbavilo-milostive-leto-exekuci-15-tisic-lidi>

spousta ostatních občanů nemůže ani pomyslet. Jednoduše shrnuto: Milostivé léto motivuje dlužníky, aby své dluhy neplatili a počkali si na další odpouštění příslušenství nebo na částečnou dluhovou amnestii v rámci novely insolvenčního zákona“, uvedla například k reakci na Milostivé léto jednatelka společnosti InsolCentrum, s.r.o. JUDr. Jarmila Veselá.²⁰⁴

12.1. Milostivé léto II.

Milostivé léto II. již bylo naplánováno, a to na tři měsíce počínaje 1.9.2022. Akce byla opět určena pouze fyzickým osobám, které mají dluh vůči státu nebo jiným veřejnoprávním věřitelům. Podmínkou je, aby byl vymáhaný soudním exekutorem a aby daná fyzická osoba nebyla v insolvenční řízení.

Soudní exekutor pak při splnění podmínek i bez návrhu zastaví exekuci, ale pouze v řízeních zahájených přede dnem 28. října 2021. Tedy před obdobím, ve kterém probíhalo první milostivé léto, jež trvalo od 28. října 2021 do 28. ledna 2022.

Po věcné stránce se podle Ministerstva spravedlnosti ČR druhé milostivé léto od toho prvního v podstatě neliší. Návrh má za cíl především prodloužit právní úpravu, jež upravovala první milostivé léto, a to hlavně pro dlužníky, kteří akci nemohli využít napoprvé.

Ustanovení o milostivém létu se nevztahuje na peněžité tresty nebo jiné majetkové sankce, které byly uloženy v trestním řízení za úmyslný trestný čin, dále na pohledávky na náhradu újmy způsobené úmyslným porušením právní povinnosti a také na pohledávky věřitelů na výživné a na náhradu újmy způsobené na zdraví.

---

²⁰⁴ VESELÁ, Jarmila. Milostivé léto skončilo je čas účtovat. [online]. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2022, Dostupné z: <https://www.insolcentrum.cz/milostive-letu-skoncilo-a-je-cas-uctovat/>

Milostivé léto II. se naopak bude vztahuje na ty typy dluhů, kde je v pozici věřitele:

- Česká republika,
- územní samosprávný celek, vč. městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města nebo městské části hl. města Prahy,
- státní příspěvková organizace,
- státní fond,
- veřejná výzkumná instituce nebo veřejná vysoká škola,
- dobrovolný svazek obcí,
- regionální rada regionu soudržnosti,
- příspěvková organizace územního samosprávného celku,
- ústav založený státem nebo územním samosprávným celkem,
- obecně prospěšná společnost založená státem nebo územním samosprávným celkem,
- státní podnik nebo národní podnik,
- zdravotní pojišťovna,
- Český rozhlas nebo Česká televize, nebo
- právnická osoba, v níž má stát nebo územní samosprávný celek většinovou majetkovou účast, a to i prostřednictvím jiné právnické osoby.

13. Zahraniční právní úpravy

V počátečních kapitolách týkajících se historie právní úpravy úpadku na našem území bylo obšírněji pojednáno o pramenech, ze kterých české konkursní právo vycházelo, případně které ve své době zcela recipovalo. Celkem logicky by tak mělo navazovat srovnání českého úpadkového práva týkajícího se oddlužení s podobnou úpravou rakouskou, případně německou, neboť právě tato komparace dává jistý smysl a na základních parametrech oddlužení může ukázat, jak se jednotlivé právní úpravy vyvinuly.

Není proto od věci si na tomto místě připomenout, jak se různé evropské země a jejich právní systémy vypořádávají s problematikou předluženosti a oddlužení. Zvýšená předluženost fyzických osob se v průběhu posledních čtyřiceti let stala tvrdou realitou pro řadu moderních západních států. Česká republika v tom samozřejmě není výjimkou.

Jen pro rozšíření povědomí je zajímavé na tomto místě uvést, jaké jsou základní modely, na základě, kterých státy přistupují k oddlužení. Jde o modely nordický, germánský a románský. Hluběji se této problematice s ohledem na základní modely věnuje ve své práci *Systémy a formy oddlužení v Evropě. Srovnávací analýza* autorka Šárka Ošřádalová.²⁰⁵

Zde lze uvést, že například severské země byly jedny z prvních, které právní úpravu osobního bankrotu zavedly do svých právních řádů. Hovoříme tak o takzvaném Nordickém modelu, který posouzení úspěšnosti oddlužení staví na poctivém záměru a dobré víře. Právě v tomto přístupu lze částečně najít i paralelu se současnou právní úpravou oddlužení v ČR, a to zejména po 1.6.2019. Nordický model tak z oddlužení vylučuje ty osoby, u kterých se projevilo chování v rozporu s dobrou vírou, případně si před vlastním zahájením procesu oddlužení vytvořili významně vyšší závazky.

---

²⁰⁵ OŠŘÁDALOVÁ, Šárka. *Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza*. Duben 2017, Praha, s. 12. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analýza_WEB.pdf

Naproti tomu románský model, model v různých obměnách používaný Francií, Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem, je založený na přísných a náročných několikaletých platebních plánech a širokých pravomocích soudce, který mohl výrazně ovlivnit to, jaké podmínky bude nakonec dlužník povinen splnit.

Germánský model, který byl původně implementován v Německu, Rakousku a Estonsku, oproti tomu nordickému obecně nelimituje přístup dlužníků k oddlužení, nicméně vytvořený platební plán, kterému se musí dlužníci podrobit, se zpravidla řídí velmi striktními pravidly a musí ctít smluvní povinnosti dlužníka v co nejvyšší možné míře.²⁰⁶

Jak již i ve své analýze uvedla Šárka Ošťádalová, každý z evropských států se rozhodl k problematice předluženosti fyzických osob přistoupit odlišným způsobem. Většina z nich svou právní úpravu v průběhu posledních dvaceti let opakovaně novelizovala – ve snaze vytvořit efektivní systém, který nebude fungovat pouze tzv. na papíře, ale i v realitě. Každý stát má svá vlastní jedinečná specifika, ať už kulturní, sociální či právní. Je přirozené, že model, který se osvědčil v jednom státě, nemusí vždy stejně dobře fungovat ve státě druhém. Zkušenosti evropských sousedů tak pro nás mohou být cennou inspirací a vodítkem pro to, jak pracovat s naším vlastním systémem – tak, aby i on byl funkční a efektivní. Nejen v teorii, ale i v praxi.²⁰⁷

Obecně lze přitom konstatovat, že ve všech komparovaných jurisdikcích hraje významnou roli v procesu oddlužení insolvenční správce (vyjednávání s

---

²⁰⁶ OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Duben 2017, Praha, s. 12. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf

²⁰⁷ OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Duben 2017, Praha. Předmluva. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf

věřiteli, nastavení podmínek splácení, kontrola dlužníka při plnění jeho povinností apod.)²⁰⁸

13.1. Rakouská právní úprava

K modernizaci rakouského insolvenčního práva došlo v roce 2010, a to nahrazením do té doby fungujícího stěžejního předpisu, tedy zákona č. 337/1914 ř.z. O tomto císařském nařízení již bylo pojednáváno v předchozích kapitolách, speciálně pak v částech týkajících se historie právní úpravy na našem území.

Rakouské insolvenční právo (Insolvenzordnung) řeší úpadky fyzických a právnických osob formou reorganizace, tato přitom může být s dozorem na základě plánu určeného soudem (Abschöpfungsverfahren) nebo bez dohledu o dozoru prostřednictvím platebního plánu odsouhlaseného věřiteli (Zahlungsplan), konkursem, náhradou vyrovnání a oddlužením. Insolvenční řízení může zahájit jak věřitel, tak i dlužník.

Dlužníkovi usilujícímu o oddlužení je ponecháno právo disponovat se svým majetkem, pokud jsou ovšem jeho majetkové poměry nepřehledné nebo se ukáže, že by tato výhoda mohla vést k znevýhodnění věřitelů, anebo pokud dlužník nesplní povinnost předložit seznam majetku, zasáhne soud a právo dispozic s majetkem dlužníka dlužníkovi odejme a přizná je insolvenčnímu správci.²⁰⁹ Zde je důležité upozornit, že na rozdíl od české právní úpravy není při rakouském oddlužení účast insolvenčního správce vždy povinná. Soud jej ale může ustanovit na základě žádosti účastníků, případně i bez návrhu.

Klíčové předpoklady úpadku jsou definovány podobně jako v českém insolvenčním právu, když jde o platební neschopnost. Ta nastává tehdy, pokud

---

²⁰⁸ SIGMUND, Adam. Nulové oddlužení – cesta z dluhové pasti. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nulove-oddluzeni-cesta-z-dluhove-pasti-107203.html>

²⁰⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 40,41

dlužník zastavil své platby. Insolvenční řízení lze nicméně zahájit také pro předlužení.²¹⁰

Pokud se tedy rakouská fyzická nebo právnická osoba dostane do stavu platební neschopnosti, má zákonnou povinnost podat insolvenční návrh. Tato lhůta pro podání návrhu je stanovena na šedesát dnů. Existují zde samozřejmě ale určité výjimky.

V případě oddlužení s dozorem je výše splátek určena dohodou mezi dlužníkem a věřiteli – nejdelší dovolená doba trvání platebního plánu je sedm let. „Na konci této doby jsou všechny zbývající dluhy zahlazeny. U oddlužení bez dozoru určí soud minimální výši příjmu dlužníka pro následujících sedm let a veškeré příjmy nad tuto částku jsou odevzdány věřitelům prostřednictvím dlužníkova zaměstnavatele“.²¹¹

Stejně jako u českých zkrácených oddlužení (starobní důchodci, invalidní důchodci II. a III. stupně, úhrada 60 procent závazků) může být i podle rakouského práva proces kratší než sedm let. Musí však nastat kombinace zaplacení nákladů soudního řízení a úhrady minimálně 50 procent celkových dluhů během tří let. V takovém případě jsou pak dlužníkovi dluhy odpuštěny.

Stejně jako v českém oddlužení musí dlužník ke svému návrhu přikládat seznamy majetku²¹² s uvedením, že jde o seznam úplný a správný, předložit dále pak plán splátek a současně doložit, že bude tento schopen plnit. Uhrazeny musejí

---

²¹⁰Privatinsolvenz in Österreich. Ustanovení § 1. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736>

²¹¹ OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Duben 2017, Praha, s. 22. Dostupné z: http://mapaexecuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf

²¹²Privatinsolvenz in Österreich. Ustanovení § 183. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736>

být také náklady řízení a rovněž doloženo, že se dlužník pokusil s věřiteli sjednat narovnání mimosoudní cestou.

Platí pak, že minimální částka, kterou musí být dlužník schopný splatit, je 10 % z jeho celkového dluhu, a to za standardních sedm let. Teprve pak může dosáhnout prominutí zbytku dluhů.

Za účelem projednání splátkového kalendáře je dle rakouského práva vždy nařízeno jednání, na kterém hlasují všichni splátkovým plánem dotčení věřitelé. Může ale samozřejmě nastat situace, že věřitelé plán splátek neschválí. Zde je pak na posouzení, zda se mohou v průběhu nadcházejících dvou let majetkové poměry dlužníka natolik zlepšit, že soud poskytne jakousi formu maximálně dvouletého odkladu plnění plánu splátek.

Stejně jako v české podobě oddlužení ale musí být na jisto postaveno, že dlužník disponuje příjmy, kterými je schopen uhradit náklady řízení.²¹³ Paralelu lze pak nalézt i v postupu ohledně skončení řízení, které může nastat po splnění sjednaného splátkového plánu, kdy je dlužník osvobozen od povinnosti hradit zbytky neuhrazených pohledávek a pohledávek věřitelů, které do řízení nebyly přihlášeny.

Pokud je ale oddlužení schváleno, určí soud nezabavitelnou částku, přičemž tato bude měsíčně ponechávána dlužníkovi a zbytek příjmu soud přikáže zaměstnavateli strhávat ve prospěch oddlužení, tedy ve prospěch přihlášených věřitelů. Stejně jako v českém oddlužení v případě, že dlužník získá mimořádný příjem, přičemž za tento se má dar, či dědictví, je povinen tento použít jako další aktivum pro oddlužení. Řízení lze pak i takzvaně předběžně zastavit, a to v případě, že ze strany dlužníka není řádně plněno nebo porušuje povinnosti v insolvenčním řízení.

---

²¹³Privatinsolvenz in Österreich. Ustanovení § 71. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736>

Pokud ale řízení není předčasně zastaveno, končí v případech kdy:

- věřitelé obdrželi po 3 letech 50 % svých pohledávek
- věřitelé obdrželi po 7 letech alespoň 10 % svých pohledávek

Pokud není splněna ani jedna z výše uvedených podmínek, je v mnoha případech na uvážení soudu, zda dlužníka osvobodí, a to v případě, že se po celou dobu oddlužení snažil a jeho plnění je těsně pod hranicí deseti procent nebo může řízení až o tři roky prodloužit a sledovat, jak se dlužník se svými dluhy vypořádává. Českou terminologií by se zde dalo hovořit o sledování maximálního možného úsilí a poctivého záměru.

I v Rakousku pak existuje možnost, že soud přiznané osvobození dlužníkovi až do dvou let od jeho přiznání odejme, a to v případě, že vyjde najevo, že dlužník krátil své věřitele.²¹⁴

Z výše uvedeného pojednání je patrné, že rakouská a česká právní úprava jsou si v mnohém podobné, přičemž sblížení obou předloh lze v budoucnu očekávat, a to zejména pod vlivem transpoziční směrnice.

13.2. Německá právní úprava

Podobně jako v Rakousku došlo i v Německu v relativně nedávné době – 1.1.1999 k nahrazení původního konkursního řádu z roku 1877 – Konkursordnung a vyrovnávacího řádu z roku 1935 – Vergleichsordnung za insolvenční řád – Insolvenzordnung, InsO. Německý insolvenční řád nabízí dlužníkům de facto na vybranou, jakou formou chtějí svůj úpadek řešit. Pro naši potřebu se dále budeme bavit o sanačním způsobu řešení úpadku fyzických osob. Likvidační způsoby (konkurs) a jiné sanační způsoby pro další skupiny necháme s ohledem na značný rozsah stranou této práce.

---

²¹⁴ Privatin insolvenz in Österreich. Die gerichtliche Schuldenregulierungsverfahren. Insolvenzberater.eu. 2016. Dostupné z: <http://www.insolvenzberater.eu/privatin insolvenz-oesterreich/>.

Celkem logicky je cílem německého insolvenčního práva poměrné a co nejvyšší uspokojení pohledávek věřitelů dlužníkem.²¹⁵ Současně ale také poctiví dlužníci mohou čerpat benefit osvobození o zbytku neuhrazených dluhů.²¹⁶

Lze tedy shrnout, že takzvané spotřebitelské insolvenční řízení, čímž můžeme chápat oddlužení, je v německém insolvenčním právu dostupné dlužníkům, kteří jsou fyzické osoby nevykonávající samostatnou výdělečnou činnost. Ve své podstatě jde o zaměstnance, ženy v domácnosti, důchodce, ale i osoby, které v minulosti samostatně výdělečnou činnost vykonávaly a mají počet přihlášených věřitelů pod dvacet. Neměly by však mít závazky z pracovně právních vztahů²¹⁷ a závazky z titulu sociálního zabezpečení. Pokud by ale nebyla snaha dlužníka úspěšná, přistupuje se ke zpeněžení majetku dlužníka a současně se nastaví splátkový kalendář, a to na dobu šesti let. U šestileté zkušební doby není stanovena výše celkového dluhu, kterou musí dlužník věřitelům splatit, aby mu byl po uplynutí této doby zbylý dluh prominut.

„Na druhou stranu, zahlazení zbývajících dluhů není automatické – věřitelé mohou na konci zkušební doby soud požádat o jeho zachování v důsledku chování dlužníka v jejím průběhu (např. pokud dlužník ztratil zaměstnání a nevynaložil žádnou snahu najít si nové, tudíž věřitelé neobdrželi přislíbené splátky)“.²¹⁸

Dlužník se tedy nejprve musí pokusit o mimosoudní dohodu s věřiteli; případný neúspěch musí v následujících soudním řízení doložit potvrzením vydaným příslušnou institucí (nebo advokátem), že před podáním insolvenčního návrhu neuspěl s pokusem o mimosoudní dohodu o vyrovnání obsaženou v jím

---

²¹⁵ Ustanovení § 1 Insolvenzordnung, spolkový zákon ze dne 05. 10. 1994, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/BJNR286600994.html>

²¹⁶ Ustanovení § 227 Insolvenzordnung, spolkový zákon ze dne 05. 10. 1994, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/BJNR286600994.html>

²¹⁷ Ustanovení § 304 Insolvenzordnung, spolkový zákon ze dne 05. 10. 1994, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/BJNR286600994.html>

²¹⁸ OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Duben 2017, Praha, s. 23. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analiza_WEB.pdf

předloženém plánu (splátkovém kalendáři), který musí dlužník soudu rovněž předložit s uvedením důvodu jejího nepřijetí ze strany věřitelů.²¹⁹

Německý insolvenční zákon nevyžaduje určitou minimální míru uspokojení pohledávek věřitelů, a to proto, aby mohli být oddluženi i nemajetní dlužníci. Jak již uvedla ve své Srovnávací analýze týkající se systémů a forem oddlužení v Evropě Šárka Ošťádalová, obsahuje německá právní úprava i rychlejší než šestiletý proces. Platí zde totiž, že pokud by byl dlužník schopný v průběhu prvních tří let zkušební doby zaplatit náklady řízení a splatit min. 35 % z celkové výše dluhu, může požádat o předčasné prominutí zbytku dluhu a ukončení zkušební doby. V případě, že dlužník sice nezvládl splatit 35 %, ale zaplatil alespoň náklady řízení, může požádat o zkrácení zkušební doby na pět let, srovnává Šárka Ošťádalová.

Stejně jako v českém insolvenčním právu má pak dlužník povinnosti, a to vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a pokud nemá pracovní poměr, tak usilovat o jeho získání. V případě hodnot získaných ve formě mimořádného příjmu, zde tedy typicky například dědictví, je německý dlužník, na rozdíl o českého, povinen vydat do majetkové podstaty polovinu takto nabytých aktiv. V českém případě se vydávají nabytá aktiva bezezbytku.

13.3. Slovenská právní úprava

Základní podmínky vstupu do procesu oddlužení je na Slovensku i v České republice totožná. Dlužník musí mít více věřitelů (nejméně dva), peněžité závazky musí být podobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a dlužník musí být v platební neschopnosti.

---

²¹⁹ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 44

Slovenský zákon²²⁰ umožňuje oddlužení dvěma způsoby – oddlužením formou splátkového kalendáře a oddlužením formou konkursu. Oddlužení ve formě konkursu se doporučuje dlužníkům, kteří mají větší dluhy než jejich majetek nebo nemají žádný majetek a mají malý nebo žádný příjem. Pokud dlužník ve formě oddlužení konkursem majetek má, musí akceptovat, že mu bude zpeněžen. Stejně jako u oddlužení v České republice se na Slovensku posuzuje poctivý záměr.²²¹

Oddlužení splátkovým kalendářem je vhodné pro dlužníky, kteří mají pravidelný příjem. V tomto případě zůstává celý majetek dlužníkovi, ale musí být schopen splácet své dluhy, tj. mít pevný příjem. Další podmínkou je zaplacení sumy 700 EUR. Insolvenčnímu správci je určena částka 500 eur, Centru právní pomoci pak částka zbývající, ze které je hrazena odměna advokáta, kterého Centrum určí. Je zde totiž nastaven advokátní přímus, kdy dlužník při podání návrhu na konkurs nebo návrhu na určení splátkového kalendáře až do určení insolvenčního správce musí mít advokáta, případně jej musí zastupovat Centrum právní pomoci.²²²

Dlužník pak dále musí prokázat upřímný úmysl, musí se snažit vyřešit svou situaci a zbavit se dluhů. Dlužník musí také poskytnout potřebnou součinnost, prokázat snahu najít si práci nebo si zajistit jiný zdroj příjmů a prokázat, že má skutečný zájem na opětovném začlenění do společnosti.

Osobní bankrot se přitom nevztahuje na dluhy na výživném, na zajištěnou pohledávku, na pohledávky nepeněžní povahy, na nároky na způsobenou náhradu škody, na peněžitou sankci v rámci trestního řízení a na pracovněprávní pohledávky vůči dlužníkovi. Oddlužit se ale dále může pak jen dlužník, který je fyzickou

---

²²⁰ Zákon č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²²¹ Zákon č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 166g

²²² Zákon č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 166k

osobou podnikatelem nebo i nepodnikatelem, je v platební neschopnosti, má poctivý záměr a jeho hlavní ekonomické zájmy jsou na Slovensku.

V případě, že dlužník splní všechny výše uvedené podmínky, soud mu po doručení návrhu na oddlužení do 15 dnů poskytne ochranu před věřiteli, a to na dobu nejdéle třech let. Soud pak dále ustanoví insolvenčního správce a usnesením dlužníkovi uloží, aby na účet insolvenčního správce složil zálohu na jeho odměnu a náhradu hotových výdajů spojených s vedením insolvenčního řízení.

Insolvenční správce pak do 45 dnů ode dne složení zálohy přezkoumá majetkové a příjmové poměry dlužníka a sestaví návrh splátkového kalendáře. Ten se určuje tak, aby dlužník splatil minimálně 30 procent dluhů do pěti let. Soud na základě podkladů od správce pak určí, kolik ze svých dluhů v rozmezí od 30 do 100 % bude muset dlužník uhradit. Předpokládá se, že úhrada by měla být alespoň o 10 % vyšší než jako při oddlužení konkursem.

Tato alternativa je vhodná zejména pro dlužníky, jejichž hodnota majetku převyšuje hodnotu dluhů, chtějí si zachovat svůj majetek a mají příjem, ze kterého mohou splácet svoje dluhy po dobu pěti let.

Právní úprava insolvenční problematiky prošla v posledních pěti letech dvěma zásadními úpravami. V březnu 2017 se podmínky vstupu do osobního bankrotu výrazně uvolnily, když byl novelizován původní zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (ZKR) a podmínky pro využití osobního bankrotu se liberalizovaly. Obrovská zadluženost obyvatelstva a podnikatelských subjektů – 3,7 milionů exekucí na Slovensku přineslo mnoho negativních jevů.²²³

V roce 2020 pak ale došlo ke zpřísnění pravidel, a to v tom smyslu, že o osobní bankrot je možné požádat pouze v případě, že na dlužníka byla vedena po dobu více než jeden rok exekuce. Dle Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky tím mělo být zamezeno spekulacím ze strany dlužníků, kteří se chtěli

---

²²³ Metodika pre prácu s oddlžovaním klientov v oblasti osobního bankrotu. Dostupné z: [CVO-osobny-bankrot-screen-3-final.pdf](#) (clovekvoohrozeni.sk) s.8

vyhnout splácení dluhů, přičemž ale byli schopni své závazky bez větších problémů hradit.

13.4. Sanační řešení úpadku dlužníka v USA

První pokusy o zavedení obecné formy oddlužení dostupné širokým vrstvám zadlužených obyvatel lze v USA sledovat již od dvacátých let 19. století. V prvotních podobách tamního oddlužení nebylo podstatné, zda jde o dlužníky podnikatele či spotřebitele.

Impulsem pro zavedení institutu oddlužení v rámci konkursního zákona²²⁴ byla americká panika z roku 1837. Panika roku 1837 byla finanční krizí ve Spojených státech, která vyvolala mnohaletou hospodářskou depresi. Na vině byla fiskální a měnová politika ve Spojených státech a Velké Británii, globální pohyby zlata a stříbra, kolabující bublina a klesající ceny bavlny. Důkazy o účincích paniky se pohybovaly od mírných po závažné a lze je nalézt ve vyšší míře nezaměstnanosti, bankrotů, hladu, městských nepokojů a deflace.

Výsledkem ve vztahu k našemu tématu ale bylo, že zmíněný konkursní zákon umožnil dlužníkům zahájit konkursní řízení a požádat o oddlužení. Tato možnost se týkala nejen obchodníků, ale všech dlužníků, avšak její využití bylo v praxi zmařeno malou mírou uspokojení věřitelů bez vlivu na průběh řízení a vysokými soudními poplatky, takže tento zákon byl za dva roky zrušen.²²⁵ Základ modernímu insolvenčnímu právu byl ale položen.

V průběhu dalšího století docházelo k postupnému vývoji amerického insolvenčního práva, a to vždy v závislosti na dalších krizích, kterými si společnost procházela. Zde jde například vhodné jmenovat konkursní zákon přijatý po skončení občanské války, přičemž tento umožnil i řešení úpadku firmám, další

---

²²⁴ Bankruptcy Act of 1841

²²⁵ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 34

panika v roce 1873 pak přinesla ekvivalent reorganizace v podobě dohody o narovnání.

Jako klíčový lze ve vývoji úpadkového práva v USA charakterizovat konkursní zákon z roku 1898, který položil na osm desítek let základy modernímu konkursnímu právu. Za zmínku zde stojí informace, že již tehdy bylo upozorňováno na to, že úpadkové právo má primárně obchodní povahu a že podnikatelské riziko nelze řešit obdobou biblického jubilejního promíjení dluhů.²²⁶ Viz české Milostivé léto a jeho plánované jubilejní období.

Současná podoba institutu oddlužení v USA je v řadě svých parametrů podobná české právní úpravě. Oddlužení na základě splátkového kalendáře, který upravuje The Bankruptcy Code, a to zejména jeho kapitoly 13, je možno čerpat u těch dlužníků, kteří prokážou, že jsou v horizontu od 3 do 5 let schopni uhradit věřitelům část svých dluhů ve stejné výši, jako by věřitelé získali při konkursu. Oddlužení tak mohou čerpat fyzické osoby, jejichž příjem je dostatečný, stálý a pravidelný a takové osobě umožňuje provádět platby věřitelům podle navrženého a schváleného plánu.²²⁷ Je zda však určitý limit přihlášených pohledávek, jejichž výše by neměla v případě řešení úpadku splátkami překročit u zajištěných pohledávek 1.200.000 USD (27.600.000, - Kč) a v případě nezajištěných pohledávek 400.000 USD (9.200.000, - Kč).

Klíčovou roli zde rovněž hraje insolvenční správce²²⁸, jehož prostřednictvím jsou srážky z příjmů rozdělovány mezi věřitele, případně je jeho prostřednictvím realizováno zpeněžení majetku dlužníka. Výsledkem dlužníkov

---

²²⁶ SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3, s. 34

²²⁷ Ustanovení § 101, odstavec 30 The Bankruptcy Code

²²⁸ Ustanovení § 1302 The Bankruptcy Code

snažení je pak osvobození od povinnosti hradit zbytky dluhů, případně některé vybrané dluhy, o čemž v závěru rozhoduje soud.

14. Závěr

Ústavní soud v jednom ze svých nálezů definoval podstatu oddlužení jako dobrodiní, které neupřednostňuje co nejvyšší míru uspokojení věřitelů, ale návrat dlužníka do ekonomického života, prostého dluhů.²²⁹

První podoby insolvenčního zákona kladly důraz na rozsáhlé prověřování příjmů a majetkových poměrů každého dlužníka. Toto se zkoumalo před vlastním vstupem do oddlužení a kdo nebyl schopen doložit, že je reálné za pět let jeho splátkového kalendáře uhradit minimálně 30 procent zjištěných pohledávek, v oddlužení neuspěl a jeho úpadek byl řešen konkursem, případně konkursem nepatrným.

Postupně ale došlo v rámci přijímaných novel insolvenčního zákona k opuštění tohoto systému vstupní kontroly a nahradila ji kontrola průběžná. Vstupní brána do oddlužení se tedy otevřela všem, kdo o to požádali a insolvenčnímu správci pak náleželo kontrolovat, zda dlužník jedná poctivě a zejména zda vyvíjí dostatečnou snahu uhradit věřitelům všechny přihlášené zjištěné nároky. Dobrodiní odpuštění zbytku dluhů pak má na konci cesty čekat jen ty, kteří na této cestě kontinuálního posuzování přístupu dlužníka obstojí.

Oddlužením by nicméně podle názoru zákonodárců a odborné veřejnosti neměl projít každý, ale jen ten, kdo si to opravdu zaslouží. Dobrodiní oddlužení nelze poskytovat a garantovat lidem, kteří nejednají poctivě, nepracují podle svých možností, ale přitom vedou rozmařilý život, chovají se nezodpovědně, a i nadále se zadlužují na koupi zboží a služeb, které neodpovídají jejich životní úrovni. Pokud by mělo být umožněno se oddlužovat i takovým lidem, mohlo by to mít nedozírné a devastující morální a ekonomické následky. Již nyní je bohužel patrný trend a praxe naší insolvenční kanceláře to potvrzuje, že motivace dlužníků starat se o svoje dluhy a jejich individuální odpovědnost se dostává do pozadí.

---

²²⁹ Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1072/13 ze dne 8.8.2013

Proces, než se lidé ocitnou v oddlužení, trvá řadu let. Lidé si nejdříve půjčí, zpočátku řádně splácí, pak se ale dostanou pod exekuce a s nimi delší dobu bojují. Postupně tak dochází k jejich ekonomickému vyčerpání. Až pak v některých případech jdou do oddlužení, což ale v praxi obvykle znamená, že počátek jejich prvních půjček je datován do doby zhruba deset let před tím, než oddlužení ukončí.

Změkčováním podmínek oddlužení vytváříme na jedné straně prostor pro vstup dalších dlužníků, na druhé straně ale také prostor pro dlužníky nepoctivé. Jde o citlivé misky vah. Na jedné straně právo, na straně druhé ekonomika. „Bez určité zodpovědnosti dlužníků, ale také bez spravedlivé přísnosti se můžeme snadno ocitnout na tenkém ledě morálního hazardu a do společnosti může být zbytečně vyslán signál, že být poctivý a řádně si splácet své dluhy se vlastně nevyplácí“.²³⁰

Osobně se domníváme, že pokud budou podmínky vstupu do oddlužení nastaveny příliš striktně, tak se pro širší vrstvy potřebných stanou nepřekročitelné a logicky tak nebudou využívány. To je ovšem jen jeden pohled.

Na druhé straně pokud budou podmínky vstupu do oddlužení nastaveny mírně, stane se oddlužení přijatelné pro mnohem větší množinu potřebných, ale to vše na úkor věřitelů. Takový přístup může ve svém důsledku vést i k tomu, že kvůli nízké vymahatelnosti rapidně opadne vůle poskytovat na finančním trhu půjčky a úvěry. To by ale mělo jistě vliv na růst hrubého domácího produktu, a to zejména skrze snižující se spotřebu domácností.

Zatím se tak postupuje střední cestou, která je personifikována kompromisem mezi možnostmi dlužníka a jeho povinností hradit své závazky na straně jedné a jeho reálnými možnostmi na straně druhé. Výše uvedené je zrcadleno především měřítkem hranice uspokojení přihlášených nezajištěných věřitelů ve výši 30 procent. Tato podmínka byla oddlužovací novelou z roku 2019

---

²³⁰ PASEKOVÁ, Eva. Je vidět, že během pandemie lidé oddlužení neřeší a odkládají ho. [online]. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/je-videt-ze-behem-pandemie-lide-oddluzeni-neresi-a-odkladaji-ho/>

odblokována a oddlužení se tak zpřístupnilo širšímu okruhu osob, především pak těm nízkopříjmových a osobám, jejichž jediný zdroj příjmu je mnohdy jen ve formě sociálních dávek, příspěvků nebo jiných mandatorních výdajů. Na druhou stranu ale oddlužení v současné podobě při možnostech minimální splátky ze strany dlužníka, tedy povinnosti věřitelům hradit alespoň stejnou částku jako částku, která je určena jako záloha na odměnu a hotové výdaje IS, nestanovila žádná omezení pro celkovou výši dluhů a poměrně mlhavě definovala systém kontroly dlužníků v oddlužení. Právě v tomto spatřujeme nedostatky. Stávající podoba insolvenčního zákona a zejména těch ustanovení, která se týkají dohledu insolvenčního správce nad dlužníkem a jeho kontroly na dlužníkem, přenáší sice na insolvenční správce řadu povinností, ale tyto nekorespondují s jejich pravomocemi.

Lze tedy shrnout, že nejmarkantnější zásahy do parametrů oddlužení přinesla novela oddlužovací, kdy oproti předchozí novele z roku 2017 přestalo platit, že dlužníci musejí splnit alespoň požadovaných 30 procent a bohužel i odpadla výchovná autorita jednání před insolvenčním soudem, a to v rámci odbřemenění činnosti soudů. Lze tedy konstatovat, že výše uvedeným shrnutím naplňujeme hlavní cíl této práce, a to pojmut a definovat vývoj klíčových parametrů oddlužení v čase, a to s akcentem na trendy, které podobu oddlužení významně ovlivňují.

Překotné novelizace insolvenčního zákona však nedaly šanci na vznik ucelených statistických dat, ze kterých by měli tvůrci podmínek oddlužení čerpat. Každé změně insolvenčního zákona, přičemž v oddlužení to platí o to více, by měla přecházet podrobná analýza, která ukáže, jaké skupiny dlužníků vstupují do osobního úpadku a co je jeho příčinou. Pouze tak by bylo možné kvalifikovaně nastavit podmínky pro oddlužení osob v odlišných ekonomických a sociálních skupinách.²³¹

---

²³¹ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽÍŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 208

Absence dat jde samozřejmě ruku v ruce s nízkým povědomím cílových skupin nejenom o existenci institutu oddlužení, ale o oddlužení jako celku. Chybějící koncepce má za následek nízké povědomí o možnosti oddlužení mezi občany, což podle našeho názoru výsostně úzce souvisí s výukou finanční gramotnosti a rozšiřováním povědomí o institutu oddlužení již v systému školní výuky. Pravdou bohužel je, že institut oddlužení je neznámý právě těm, kdo by jej nejvíce potřebovali.

Navíc pokud již i dlužník o možnosti oddlužení povědomí má, zůstává pro něj v současnosti výhodnější setrvání v exekucích, a to v důsledku rozdílných nezabavitelných minim. Dlužníci tak prozatím raději zůstávají ve spleti vykonávacích řízení místo toho, aby byli v jediném vedeném insolvenčním řízení, které vše zastřeší. Pravidla jsou nyní totiž bohužel nastavena tak, že lidem v exekuci zůstává na živobytí o několik tisíc korun měsíčně více, zhruba až šest tisíc korun měsíčně, než kdyby přešli do insolvence. Pro osoby v oddlužení je to nezanedbatelná částka.

Z osobní praxe insolvenčního správce zaznamenáváme ze strany dlužníků jednoznačné argumenty v tom smyslu, že být oddlužen za tři až pět let je sice lákavé, ale zásadní otázkou je, kolik budou mít finančních prostředků, aby nakoupili následující den dětem jídlo. Z pohledu dlužníků jde ale o racionální chování. Pokud tedy nedojde ke sblížení postižitelných částek v exekuci a insolvenci, nemůže se stát institut oddlužení masovým.

Jak je tedy uvedeno výše, právě v nízkém povědomí veřejnosti o možnosti čerpat výhody oddlužení a v rozdílných výších srážek u dlužníků v oddlužení a povinných v exekucích spatřujeme bariéru, která brání zpřístupnění oddlužení širší veřejnosti, což byl jeden z dílčích cílů práce.

Bohužel situace posledních měsíců ukazuje, že nás pravděpodobně čeká delší turbulentní období provázené výraznými ekonomickými problémy, ve kterém nelze stabilizaci názorů a postupů s tvorbou potřebných koncepcí očekávat. Jedinou schůdnou cestu tak představují řešení založená na analýze přesných dat o dlužnících a jejich dlužích. Teprve po jejím vyhodnocení lze navrhnout vhodná a funkční řešení dlužnických problémů českých občanů. Nesmíme zapomínat, že současně

krizové období s určitou pravděpodobností způsobí nárůst počtu nových dlužníků, kteří se od těch stávajících mohou lišit charakterem dluhů i režimů oddlužení. Vedle starobních důchodců, invalidních důchodců II. a III. stupně, dětských dlužníků a dlužníků, kteří uhradili 60 procent svých přihlášených zjištěných závazků, tak výčet těchto nových režimů bude zřejmě ještě rozšířen i o fyzické osoby podnikající, byť podíl podnikatelů na celkovém počtu oddlužení je opravdu minimální.

Osobně jako chybný vnímáme postup, kdy na místo přesného cílení na problematické skupiny dlužníků zřejmě nastoupí v rámci transpoziční novely trend postupného ústupu důrazného, ale současně spravedlivého přístupu vůči dlužníkům. Lze tedy očekávat, že díky implementaci směrnice tak bude do zkrácených forem oddlužení vyčleněna další skupina, a to skupina fyzických osob podnikajících.

Dlouhodobým trendem tedy je, že se zjemňují podmínky, které musí dlužníci splnit, aby mohli do samotného procesu vůbec vstoupit, zkracují se roky, po které musí plnit stanovený platební plán, a zvyšuje se také důraz na to, aby po dobu, kdy bude dlužník např. v osobním bankrotu, bylo zaručeno, že jemu a jeho rodině stále zbude dostatek financí na důstojné živobytí.

Navzdory proměnlivosti insolvenčního prostředí a speciálně pak zejména institutu oddlužení s jeho četnými novelizacemi lze vypožorovat určité konstanty, které se od prvotního vyhlášeného znění insolvenčního zákona osvědčily a v praxi obstály. Z našeho pohledu jde jak o procesní, tak i hmotněprávní ustanovení insolvenčního zákona. Jejich následným krátkým výčtem naplňují druhý z dílčích cílů práce, a to pojmenovat ta klíčová opatření, která ve zkoušce času a aplikační praxe obstála.

Vhodně nastaveným opatřením, což praxe naší insolvenční kanceláře potvrdila, se jeví například již v prvním vyhlášeném znění IZ pojem nepoctivý záměr. Jeho výklad byl novelizacemi průběžně rozšiřován a jeho optikou bylo a je posuzováno nejen povolení a případné následné schválení oddlužení, ale zejména po oddlužovací novele z roku 2019 i celý průběh insolvenčního řízení.

V průběhu času a v aplikační praxi pak podle našeho názoru obstálo rovněž ustanovení insolvenčního zákona v části oddlužení, které dává i přes neplnění splátkového kalendáře soudu jistou možnost rozlišení, zda neplnění je zaviněným jednáním dlužníka nebo jsou zde objektivní příčiny tohoto stavu. Soud v těchto odůvodněných případech může dlužníka osvobodit od hrazení zbytku neuhrazených pohledávek i v případě, že nebylo dosaženo očekávaného plnění.

Z dalších prověřených a zákonodárci novelizovaných ustanoveních ve smyslu rozšíření a zpřesnění jejich výkladu lze pak podle našeho názoru považovat také povinnost podávat insolvenční návrh na formuláři. Ostatně jak již bylo uvedeno výše formulářové podání rozmanitých zpráv a soupisů se postupem času stala podle zákona povinné.

V neposlední řadě pak byly z našeho pohledu poměrně precizně již na samotném počátku před 15 lety definovány povinnosti dlužníka po schválení oddlužení, a také otázka nakládání s mimořádnými příjmy dlužníka po schválení oddlužení.

Je ale nezbytné také upozornit na skutečnost, že vzhledem k tomu, že rigorózní práce byla dokončena počátkem roku 2023, není prozatím jisté, jakým směrem se bude ekonomická a bezpečnostní krize vyvíjet a zda minimálně pod tíhou stagflace, tedy kombinace ekonomické stagnace a vysoké inflace nebude muset být přijaté zásadní opatření typu Lex Covid, které by opět pracovalo s moratorií a chránilo tak soudní systém před zahlcením v důsledku značného nárůstu úpadků. Bude tak nanejvýš důležité, aby v této době postpandemická krize znásobené vysokou inflací, energetickou krizí a válečným konfliktem na Ukrajině byla vhodně detekována všechna rizika, a tato zapracována do efektivních řešení. Dosavadní permanentní proměnlivost insolvenčního prostředí totiž spíše vyvolávala množství praktických potíží.

Efektivnímu řešení situace v českém insolvenčním prostředí zcela jistě nepomáhají ani v posledních letech kampaně vedené prostřednictvím médií, některými politiky a neziskovými společnostmi. Ve společnosti se vytváří zcela neobjektivní a ve svém důsledku až škodlivý obraz v tom smyslu, že dlužníci jsou oběti, věřitelé predátoři a exekutoři a insolvenční správci takřka zločinci. Jde

doslova o kolektivní obviňování účastníků vymáhacích procesů. Oponentní názory přitom v médiích získávají asi desetinu prostoru oproti pro dlužnické rétorice.

Nelze tedy než věřit, že skupiny expertů z různých oblastí insolvenčního prostředí budou schopny si poradit s problémy, které před české insolvenční prostředí postaví blízká budoucnost. Ruku v ruce tato potřebná očekávání půjdou nyní zejména s tím, jak se podaří přenést evropskou transpoziční směrnici racionálním a použitelným způsobem do českého právního rámce. Jisté také je, že teprve několik let užívání nové legislativy vzniklé na základě směrnice ukáže, zda je nebo není životaschopná v českém právním prostředí.

Ze statistik přitom vyplývá, že jen za období let 2008 až 2020 bylo povoleno 239.600 oddlužení. Pro srovnání lze doplnit, že za stejné sledované období bylo prohlášeno/povoleno 13.000 konkursů právnických osob, 220 reorganizací, 7.500 konkursů živnostníků a 13.200 konkursů fyzických osob. Celkem tak za uvedené sledované období bylo vedeno 273.520 insolvenčních řízení. Co se týče počtu povolených oddlužení, zaokrouhleno na stovky, tak nejvyšší počet byl dosažen v roce 2014, kdy jich bylo povoleno 28.900.²³²

Za doby účinnosti prvotní právní úpravy, tedy za období od 1.1.2008 do 1.1.2014 bylo povoleno celkem 60.300 oddlužení, za doby účinnosti Revizní novely, tedy za období 1.1.2014 do 1.7.2017, bylo povoleno celkem 92.650 oddlužení, za doby účinnosti Akreditační novely, tedy za období od 1.7.2017 do 1.6.2019, bylo povoleno celkem 45.450 oddlužení a v průběhu účinnosti Oddlužovací novely, tedy za období od 1.6.2019 do konce roku 2020 bylo povoleno celkem 41.200 oddlužení.

Statistiky povolených/ schválených / splněných oddlužení by bylo samozřejmě možné významněji rozšířit, ale podle mého názoru se jedná o materii na samostatnou práci, když navíc ne zcela souvisí s tématem práce, tedy vývojem

---

²³² VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, Základní faktografie

právní úpravy oddlužení v ČR. Jen pro dokreslení si tedy na tomto místě dovoluji uvést v závěru práce několik nejzajímavějších dat.

Největší podíl dlužníků v oddlužení představuje kategorie dlužníků mezi 30. až 44. rokem věku – jde o 43 procent. Mezi žadateli o vstup do oddlužení převažují muži, a to přibližně o dvě procenta. V průběhu oddlužení však více plnily podmínky oddlužení ženy. Uspokojení věřitelů činí v průměru 56 % z přihlášených pohledávek u řízeních do 1.6.2019, po tomto datumu, a tedy po přijetí oddlužovací novely, poklesla míra uspokojení nezajištěných věřitelů v oddlužení na 43 %. O tři procenta nižší je uspokojení zajištěných pohledávek. Za zmínku stojí skutečnost, že více než čtvrtina dlužníků s nezajištěnými dluhy zaplatila 100 % hodnoty svých závazků. Nejvyšší podíl dlužníků v oddlužení má pak Ústecký kraj, nejnižší podíl je v Praze. Průměrná výše dluhů čin 670.000, - Kč.²³³

Řada odborníků, a těmi jsou myšleni soudci, ekonomičtí analytici, insolvenční správci a právníci, se přitom shodují, že insolvence se již brzy stane celospolečenským tématem. Nemělo by se přitom zapomínat, že benefit oddlužení je natolik velkorysý, že by přeci jen společnost měla od dlužníků čerpajících toto dobrodiní státu alespoň něco požadovat. Stále totiž platí, že dluhy by se měly platit a myšlenka všeobecné dluhové amnestie je morálním hazardem.

---

²³³ VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvence 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0, s. 110–117, 121

Resumé

The first forms of the Insolvency Act placed emphasis on an extensive examination of the income and financial situation of each debtor. This was examined before entering into debt relief and who was not able to prove that it is realistic to pay at least 30 percent of the established receivables in five years of his repayment schedule, did not succeed in debt relief and his bankruptcy was solved by bankruptcy or a slight bankruptcy.

Gradually, however, within the framework of the adopted amendments, this system of entry control was abandoned and replaced by continuous control. The entrance gate to debt relief was therefore opened to all those who requested it, and it was then for the insolvency administrator to check whether the debtor acts honestly and, in particular, whether he makes sufficient efforts to pay the creditors all registered claims. The benefit of forgiveness of the rest of the debts should then wait at the end of the journey only for those who will stand on this path of continuous assessment of the debtor's approach.

However, in the opinion of legislators and the professional public, not everyone should go through debt relief, but only those who really deserve it. The benefits of debt relief cannot be provided and guaranteed to people who do not act honestly, do not work according to their possibilities, but at the same time lead profligate lives, behave irresponsibly, and continue to go into debt to buy goods and services that do not correspond to their standard of living. If such people were to be allowed to take on debt, it could have immense and devastating moral and economic consequences. Unfortunately, there is already a trend that the motivation of debtors to take care of their debts and their individual responsibility is getting into the background.

By softening the conditions of debt relief, we create, on the one hand, space for the entry of other debtors, but on the other hand, also space for dishonest debtors. These are sensitive scales. These are sensitive scales. On the one hand, the law, on the other hand, the economy. Without some responsibility of the debtors, but also without just rigor, we can easily find ourselves on the thin ice of moral hazard, and

a signal can be unnecessarily sent to society that being honest and properly repaying your debts does not actually pay off.

So far, this is the middle way, which is personified by a compromise between the debtor's possibilities and his obligation to pay his obligations on the one hand, and his real possibilities on the other. The above is reflected primarily by the measure of the satisfaction threshold of registered unsecured creditors of 30 percent. This condition was unblocked by the 2019 debt relief amendment and debt relief was thus made available to a wider range of people, especially those with low incomes and persons whose only source of income is often only in the form of social benefits, contributions or other mandatory expenses. On the other hand, debt relief in its current form with the possibility of a minimum repayment by the debtor, i.e. the obligation to pay creditors at least the same amount as the amount that is determined as an advance on remuneration and cash expenses of the IS, did not set any restrictions on the total amount of debts and rather vaguely defined the system of debtors' control in debt relief.

The rapid amendments to the Insolvency Act did not give a chance for the creation of comprehensive statistical data from which the creators of the debt relief conditions should draw. Any change in the Insolvency Act, all the more so in debt relief, should be preceded by a detailed analysis that will show which groups of debtors enter into personal bankruptcy and what is the cause of it. Only in this way would it be possible to competently set the conditions for debt relief for people in different economic and social groups.

Of course, the absence of data goes hand in hand with the low awareness of the target groups not only about the existence of the debt relief institute, but also about debt relief as a whole. The lack of a concept results in a low awareness of the possibility of debt relief among citizens, which in my opinion is closely related to the teaching of financial literacy and the spreading of awareness of the institute of debt relief already in the school teaching system. Unfortunately, the truth is that the institute of debt relief is unknown to those who would need it most.

In addition, if the debtor is already aware of the possibility of debt relief, it remains more advantageous for him to remain in executions at present, due to the different unseizable minimums. Unfortunately, the rules are now set up in such a

way that people in execution are left with several thousand crowns more per month to live on, roughly up to six thousand crowns a month, than if they had gone into insolvency. Therefore, if there is no convergence of the punishable amounts in execution and insolvency, the institute of debt relief cannot become mass.

Unfortunately, the situation in recent months shows that we are likely to face a turbulent period accompanied by significant economic problems. The only viable path is through solutions based on the analysis of accurate data on debtors and their debts. Only after its evaluation can suitable and functional solutions to the debtor problems of Czech citizens be proposed. The question is, of course, also how the European transposition directive will be transferred to the Czech legal framework.

Many experts, meaning judges, economic analysts, insolvency administrators and lawyers, agree that insolvency will soon become a society-wide issue. It should not be forgotten that the benefit of debt relief is so generous that the company should at least demand something from debtors drawing this benefit from the state. It is still true that debts should be paid, and the idea of a general debt amnesty is moral hazard.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Seznam použité literatury

DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011 – ISBN 978-80-7357-597-7

FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. Děti a jejich dluhy – aktuální stav v ČR. Díl třetí: Pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativního řešení. Právní rozhledy. 2019, č. 23–24, ISSN 1210-6410.

Hásová, J., Moravec, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3 vydání. Praha: C.H.Beck, 2017, ISBN: 978-80-7400-691-3

Hásová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2 vydání 2014. Praha: C.H.Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-555-8

HORA, Václav. *Základy přednášek o konkursním řízení*. Praha-Smíchov: Spolek československých právníků Všehrd, 1932

HOSTINSKÝ, Jan. Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009, Monografie. ISBN 978-80-7418-010-1

KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-497-1

KOSTLÁN, Antonín. "Cenová revoluce" a její odraz v hospodářském vývoji Čech. In: *Folia historica bohemica 11*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1987

KOUTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. BECK, 2008, ISBN 807-17-7959-57

KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení rady (ES) o úpadkovém řízení*, Komentář ASPI, a.s., 2008, 903 s., ISBN 978-80-7357-375-1,

Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. *Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, ISBN 978-80-7552-932-9

KRČMÁŘ, Z. *Zákon o konkursu a vyrovnání ve znění zákona č. 105/2000 Sb., s poznámkami a judikaturou*, IFEC s.r.o., Praha 2000, ISBN 80-86412-6

MARŠÍKOVÁ, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 1. vydání. Praha, LINDE Praha, 2000, ISBN: 978-80-7201-862-8

MARŠÍKOVÁ, Jolana.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-675-0

POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka. *Musíš znát... Exekuční a insolvenční právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-395-2

RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 128-129. ISBN 978-80-7357-329-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. *Právo a současnost*. ISBN 80-85964-01-5.

SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007

SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-617-3

STRNAD, Zdeněk In Kozák, Jan a kol. *Insolvenční zákon: Komentář. 4 vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2018 *Komentáře (Wolters Kluwer ČR)*. ISBN 978-80-7552-932-9.

ŠÍNOVÁ, Renáta; KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces: Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-600-5

ŠTAJGR, František. *Konkursní právo*. Praha: Všehrad, 1947

URFUS, Valentin. *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960

VESELÁ, J., GRYGAR, J., HAVEL, B., CHVOJKA, J., KUCHAR, P., KRHUT, R., LALKA, J., LOUDA, L., MARŠÍKOVÁ, J., MOTTLOVÁ, I., NACHER, P., PLAČEK, J., RICHTER, T., SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L., STRNAD, Z., ŠEVČÍK, D., ZADRAŽIL, T., ZEZULKA, O., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční právo 2008–2020 DATA – NÁZORY-PREDIKCE.*, 1. vyd. PRAHA, Stálá konference českého práva, 2020. ISBN 978-80-906813-3-0

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4

Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení – INSOLVENČNÍ ZÁKON 182/2006 Sb. Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o. ISBN: 978-80-7635-098-4

ZOULÍK, F. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. Vydání třetí. Praha, C.H. Beck 1998, ISBN 80-7179-103-2

Seznam použitých zákonů a usnesení

Zákon č. 1/1869 ř. z – konkursní řád

Zákon č. 96/1868 ř.z. jímžto se uvádí řád advokátský

Zákon č. 15/1914 ř.z. o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů

Zákon č. 337/1914 ř.z. Vyrovnávací řád císařského nařízení

Zákon č. 120/1931 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují ustanovení o soudních poplatcích

Zákon č. 286/1992 Sb. Zákon o daních z příjmů

Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve změně pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

Seznam použitých vyhlášek

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Vyhláška č. 121/2019 Sb. o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce

Seznam použitých nařízení

Vládní nařízení č. 96/1922 Sb. z. a n., jímž se provádí čl. I. císařského nařízení ze dne 10. prosince 1914, č. 337 ř. z., o řízení konkursním a vyrovnávacím

Nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

Seznam použitých článků

Počátek řádu konkursního v Rakousích. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*, 1861, roč. 1, č.1

ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Odměny insolvenčních správců: představy a realita. Právní rádce. Praha: Ekonomia, 2018, XXVI (7/8), 30-33. ISSN 1210-4817

Seznam použitých internetových zdrojů

BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Co bude dál s insolvenčními a exekucemi? [online]. (insolvenznizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2021, č. 19. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: newsletter_Z19_web.pdf (insolvenznizona.cz)

BULTAS, Ondřej. Historie institutu odporovatelnosti v českém právu. In: *ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ: JUDr. Ondřej BULTAS* [online]. 2010 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.bultasadvokat.cz/pravni-clanky/historie-institutu-odporovatelnosti-v-ceskem-pravu>

Čeští dlužníci se zadlužují opakovaně, vyplácí se jim to. Konkursní noviny, 2012, č. 19. ISSN 1213-4023, s. 5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

DEUTSCH, Erich. Urychlil insolvenční zákon insolvenční řízení? Konkursní noviny. 2011, č. 14–15. ISSN 1213-4023, s.5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

DÖRFL, Luboš. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2012, č. 19. ISSN 1213-4023, s. 1 a 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

FRANĚK, Michal. Novela insolvenčního zákona pomůže před šikanózními návrhy a ulehčí práci soudů. Konkursní noviny, 2015, č. 8. ISSN 1213-4023, s. 2,3,4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

JIRMÁSEK, Tomáš. Novela insolvenčního zákona - verze 2019. [online]. (insolvenznizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2019, č. 11. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: newsletter_Z11-web.pdf (insolvenznizona.cz)

JIRMÁSEK, Tomáš. Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě II. [online]. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-ii/>

JUŘENA, Ivan. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č.18. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2012, č. 16-17. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č.1. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

KRHUT, Rostislav. Zapodstatové pohledávky v oddlužení splátkovým kalendářem. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2017, č. 5. Reg. u MK ČR E 22473. Čerpáno z tištěné verze, v archivu již nelze dohledat.

KRHUT, Rostislav. Viděli odborníci z branže Lex Covid jako nutnost, nebo by si vystačili s původní legislativou beze změn? [online]. (insolvencnizona.cz). Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, č. 14. Reg. u MK ČR E 22473. Dostupné z: [newsletter_Z14_web.pdf](#) (insolvencnizona.cz)

MARTÍNKOVÁ, Kateřina. Insolvenční poradna. Konkursní noviny, 2011, č. 20. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

MATOUŠKOVÁ, Andrea. Zadlužení mohou volit i nelegální způsoby, jak svoji situaci řešit. Konkursní noviny, 2016, č. 10. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

OBST, Radim. Dopady novely insolvenčního zákona. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/dopady-novely-insolvencniho-zakona-109101.html>

OLŠAR, Ladislav. Personální obsazení insolvenčního úseku KS v Ostravě je trvale výrazně nedostatečné. Konkursní noviny, 2016, č. 11. ISSN 1213-4023, s. 2,3 a 4.. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

PACHL, Lukáš. Statistiky insolvenčních řízení za první pololetí letošního roku (2012). Konkursní noviny, 2012, č. 18. ISSN 1213-4023, s. 1 a 3. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury. Konkursní noviny, 2012, č. 21. ISSN 1213-4023, s. 4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

PACHL, Lukáš. Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolvenční. Konkursní noviny, 2011, č. 14-15. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury. Konkursní noviny, 2012, č. 16-17. ISSN 1213-4023, s. 4. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

PASEKOVÁ, Eva. Je vidět, že během pandemie lidé oddlužení neřeší a odkládají ho. [online]. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2020, Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/je-videt-ze-behem-pandemie-lide-oddluzeni-neresi-a-odkladaji-ho/>

PELIKÁN, Robert. Novela insolvenčního zákona má umožnit, aby se oddlužilo více dlužníků. Konkursní noviny, 2016, č. 10. ISSN 1213-4023, s.35. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

POSPÍŠIL, Jiří. Urychlil insolvenční zákon insolvenční řízení? Konkursní noviny, 2011, č. 14–15. ISSN 1213-4023, s.5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

RICHTER, Tomáš. Je čas na reflexi fungování insolvenčního zákona. Konkursní noviny, 2011, č. 18. ISSN 1213-4023, s. 1. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Sjednocování insolvenčního práva. Konkursní noviny, 2015, č. 3. ISSN 1213-4023, s. 5. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

SCHELLE, Karel. *Význam vzniku Československé republiky pro vývoj civilního řízení* [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 15, 16 [cit. 2012-08-19]. Dny práva 2008: Právní teorie. Dostupné z:<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/prteorie/schelle>

SIGMUND, Adam. Nulové oddlužení – cesta z dluhové pasti. www.epravo.cz. EPRAVO.CZ, a.s. 1999–2023, ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nulove-oddluzeni-cesta-z-dluhove-pasti-107203.html>

SMRČKA, Luboš. Budoucnost insolvenčního rejstříku podle doc. Inf. Luboše Smrčky, CSc. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2016, č. 2. Reg. u MK ČR E 22473. Čerpáno z tištěné verze, v archivu již nelze dohledat.

STRNAD, Zdeněk. Jak dál v insolvenčních, aneb povídání nejen o připravované novele. Konkursní noviny, 2015, č. 9. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

STRNAD, Zdeněk. Anketa – Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne

17.8.2018. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditacni-novelu-insolvencniho-zakona/>

STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely. Konkursní noviny, 2019, č. 1. 23–31, ISSN 1805-1081. Dostupné z www.kn.cz

VLADÍKOVÁ, Iva. Mají všichni věřitelé šanci na uspokojení svých pohledávek? Konkursní noviny, 2011, č. 20. ISSN 1213-4023, s. 2. Jde o tištěnou podobu původních Konkursních novin, na stránkách www.kn.cz jsou v archivu k dispozici až od roku 2016.

ZADRAŽIL, Tomáš. Místopředseda soudu Zadražil: Oddlužovací novela může zpomalit vyřizování insolvenčních věcí. Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne 17.8.2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/06/mistopredseda-soudu-zadrazil-oddruzovaci-novela-muze-zpomalit-vyrizovani-insolvencnich-veci/>

ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Anketa – Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? Insolvenční zóna – Informační newsletter Insolvence 2008, a.s. 2018, Reg. u MK ČR E 22473. Článek převzat z České justice, zveřejněno dne 17.8.2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditacni-novelu-insolvencniho-zakona/>

Seznam použitých dalších zdrojů

„Metodika řešení předluženosti nejchudších obyvatel“. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2015. s. 7, dostupné z www.mpsv.cz

Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona sněmovní tisk 1044), s. 102. Volební období Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1044&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 140. Sněmovní tisk č. 1120, volební období

Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 223. Sněmovní tisk č. 1120, volební období Poslanecké sněmovny 2002–2006. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 47. Sněmovní tisk č. 929, volební období Poslanecké sněmovny 2010–2013. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=87277>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 66. Sněmovní tisk č. 929, volební období Poslanecké sněmovny 2010–2013. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=87277>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 61. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 60. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 110. Sněmovní tisk č. 785, volební období Poslanecké sněmovny 2013–2017. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=126113>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 9. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na:
<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 4. Sněmovní tisk č. 71, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>

Důvodová zpráva k zákonu č. 230/2019 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon), s. 1. Sněmovní tisk č. 493, s. 1, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161480>

Důvodová zpráva k zákonu ke sněmovnímu tisku č. 807. Vládní návrh zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, volební období Poslanecké sněmovny 2017–2021, s. 17. Dostupné online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=171801>

Statistika soudnictví civilního z Čech, Moravy a Slezska za léta 1914-1921. Praha: Státní úřad statistický, 1923

Doporučení komise č. 2014/135/EU, o novém přístupu podnikání a k platební neschopnosti. Dostupní z: eur-lex.europa.eu

Sněmovní rozprava ze dne 3.6.2016 k novele insolvenčního zákona projednávaného jako sněmovní tisk 785. Dostupné na: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/047schuz/s047263.htm#r12>

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele, dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=679&CT1=0>.

PELIKÁN, Robert. Sněmovní rozprava ze dne 20.3.2018 k novele insolvenčního zákona projednávaného jako sněmovní tisk 71. Dostupné na: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/007schuz/s007214.htm#r2>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a

opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32019L1023>

Doporučení komise č. 2014/135/EU, o novém přístupu podnikání a k platební neschopnosti. Dostupné z: eur-lex.europa.eu

Zpráva Komise Evropského parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru (zpracovaná v souladu s čl. 46 nařízením) o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12.12.2012.

Odůvodnění pozměňovacího návrhu k novele zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, volební období Poslanecké sněmovny 2021–2025. Dostupné online na: www.psp.cz

OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. Duben 2017, Praha, s. 12. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wpcontent/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf

Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1072/13

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13 a rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. října 2015, sp. zn. 1 VSOL 178/2015-B-40

Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1072/13 ze dne 8.8.2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 NSČR 16/2010

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29 (70 INS 3940/2008) ze dne 23.2.2011

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.4.2009, sp.zm. 29 NSČR 3/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR č.j. 29 NSČR 40/2013-A-186 (MSPH 79 INS 7499/2011) ze dne 30.1.2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 NSČR 16/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 07. 2013, sp. zn. 29 ICdo 7/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 09. 2013 sp. zn. 29 NSČR 87/2013 ve věci KSBR 27 INS 15127/2010, 3 VSOL 427/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2018, sp. zn. MSPH 79 INS 1444/2012, 29 NSČR 97/2016-B.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 04. 2016 č. j. 1 VSOL 192/2016-P6-8 ve věci KSOS 40 INS 2798/2015

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č.j. 1 VSOL 1071/2015-B-13 ze dne 20.10.2015

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci (2 VSOL 181/2008; 1 VSPH 1446/2012-A-19; 29 NSČR 8/2012)

Usnesení VS v Olomouci ze dne 18.12.2008, sp. Zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A-14

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 607/2010-B-35 (KSPH 55 INS 1199/2009) ze dne 29.9.2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 607/2010-B-35 (KSPH 55 INS 1199/2009) ze dne 29.9.2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 2 VSPH 546/2012-A-17 (KSPH 36 INS 24176/2011) ze dne 21.8.2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.6.2008, sp. zn. 1 VSPH 39/2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.10.2010, sp. zn. 1 VSPH 876/2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 182/2015-A-16 ze dne 27.4.2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 343/2013-B-15 (KSUL 70 INS 24516/2021) ze dne 7.3.2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.4.2008, sp. zn. 2 VSPH 7/2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 241/2013-B-50 (MSPH 93 INS 19653/2011 ze dne 18.3.2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 1192/2012-B-15 (KSPL 54 INS 3335/2012 ze dne 12.9.2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 04. 2010 č. j. 1 VSPH 226/2010-P4-9 ve věci KSPH 37 INS 4678/2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 2161/2014-B-74 (KSLB 76 INS 8091/2009) ze dne 21.5.2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 4 VSPH 1346/2015-B-50 ze dne 1.9.2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.2.2014, sp. zn. 1 VSPH 282/2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 2 VSPH 426/2010-B-33 (KSCB 28 INS 4750/2008) ze dne 9.9.2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze 1 VSPH 139/2015-B-17 ze dne 14.8.2015 (KSHK 42 INS 17311/2014)

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 05. 2012 č. j. 2 VSPH 195/2012-B-55 ve věci KSUL 77 INS 242/2010

Usnesení Městského soudu v Praze 76 INS 8711/2009, 3 VSPH 602/2011–B–487

Seznam použitých zahraničních zdrojů

Privatinsolvenz in Österreich. Die gerichtliche Schuldenregulierungsverfahren.

Insolvenzberater.eu. 2016. Dostupné z:

<http://www.insolvenzberater.eu/privatinsolvenz-oesterreich/>.

Privatinsolvenz in Österreich. Dostupné z:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736>

Insolvenzordnung, spolkový zákon ze dne 05. 10. 1994, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/BJNR286600994.html>

Metodika pre prácu s oddlžovaním klientov v oblasti osobného bankrotu. Dostupné z: [CVO-osobny-bankrot-screen-3-final.pdf \(clovekvohrozeni.sk\)](#) s.25

Bankruptcy Act of 1841

The Bankruptcy Code

Tabulka

Přehledová tabulka komplexních změn insolvenčního zákona s vyznačením jednotlivých bodů, které byly novelizovány.²³⁴

PŘEDPIS ČÍSLO	K DATU	POZNÁMKA
312/2006 Sb.	1.1.2008	Mění § 21 odst.2 písm. a), § 84 odst. 1, § 139 odst. 1 písm. h), § 274 písm. b), § 365 odst. 1 písm. b)
108/2007 Sb.	11.5.2007	Mění § 434 – posouvá počátek účinnosti
296/2007 Sb.	1.1.2008	Mění celkem 73 novelizačních bodů
362/2007 Sb.	1.1.2008	Mění § 59 odst. 2, § 295 odst. 2 písm. a) a § 300 odst. 5; ruší poznámky č. 14 a 15
ÚZ 56/2008 Sb.		
301/2008 Sb.	1.7.2009	Mění v § 77 odst. 1, § 78 odst. 1, § 79 odst. 1 a 2
458/2008 Sb.	1.1.2009	V § 101 odst. 1 vkládá větu
7/2009 Sb.	1.7.2009	Mění § 77 odst. 1, § 79 odst. 1 a 2; ruší v § 77 odst. 3
163/2009 Sb.	9.6.2009	V § 394 odst. 2 ruší část věty za středníkem

---

²³⁴ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení – INSOLVENČNÍ ZÁKON 182/2006 Sb. Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o. ISBN: 978-80-7635-098-4

217/2009 Sb.	20.7.2009	Mění celkem 40 novelizačních bodů; nové přechodné ustanovení
217/2009 Sb.	1.1.2012	Mění § 98 odst. 1
227/2009 Sb.	1.7.2010	Mění § 88 odst. 2
285/2009 Sb.	1.11.2012	Vkládá v § 35 nový odst. 3
241/2010 Sb.	1.4.2011	Ruší v § 192 odst. 1 větu první; (před nabytím účinnosti byl § 192 změněn zák. č. 69/2011 SB)
260/2010 Sb.	10.9.2010	V § 399 odst. 2 ruší část věty za středníkem
409/2010 Sb.	1.1.2011	Mění § 366
69/2011 Sb.	31.3.2011	Mění § 14 odst. 2, § 16, § 51, § 137, § 160 odst. 3, § 161, § 178, § 179, § 192, § 198, § 199, § 200, § 201, § 202, § 336, § 394 odst. 2, § 410 odst. 2, § 431; nová přechodná ustanovení
73/2011 Sb.	1.4.2011	Mění § 102 odst. 1 písm. c), § 139 odst. 1 písm. c), § 169 odst. 1 písm. c), § 266 odst. 1 písm. n)
139/2011 Sb.	27.5.2011	Mění celkem 32 novelizačních bodů
188/2011 Sb.	15.7.2011	Mění § 254, § 345 odst. 1
458/2011 Sb.	1.1.2015	Změna neprovedena – před nabytím účinnosti byla novelizační ustanovení zrušena
466/2011 Sb.	30.12.2011	Ruší v § 6 odst. 1 písm. g)
167/2012 Sb.	1.7.2012	Mění § 167 odst. 2
334/2012 Sb.	1.11.2012	Mění celkem 20 novelizačních bodů; nové přechodné ustanovení
396/2012 Sb.	1.1.2013	Mění § 109 odst. 1. písm. c), § 267, § 285 odst. 1 písm. a) a § 411 odst. 1; nové přechodné ustanovení
399/2012 Sb.	1.1.2013	Mění § 168 odst. 2 písm. e) a § 170 písm. d)
45/2013 Sb.	1.8.2013	Mění § 167, § 173 odst. 1, § 227, § 248 odst. 2, § 283 a § 305 odst. 2
185/2013 Sb.	1.8.2013	Mění § 24 odst. 2, § 25, § 28, § 29 odst. 2, § 31 odst. 2, § 313 odst. 2
294/2013 Sb.	1.1.2014	Mění celkem 248 novelizačních bodů; nové přechodné ustanovení
375/2015 Sb.	1.1.2016	Mění § 2 písm. k), § 6, § 367, § 368, § 370, § 376 a § 377; vkládá nové § 368a až 368e, § 374 a § 374a

377/2015 Sb.	1.1.2017	Mění § 168 odst. 2 písem. e)
298/2016 Sb.	19.9.2016	Mění § 97 odst. 2 a 3
64/2017 Sb.	1.7.2017	Mění celkem 141 novelizačních bodů; nová přechodná ustanovení
183/2017 Sb.	1.7.2017	Mění § 418h, § 418j, § 418k a § 418l
291/2017 Sb.	1.12.2017	Mění § 298
182/2018 Sb.	1.10.2018	Mění § 368, § 368b a § 374
307/2018 Sb.	4.1.2019	Mění § 2, § 35, § 366, § 374, § 375; vkládá § 374b a § 375a; nová přechodná ustanovení
31/2019 Sb.	1.6.2019	Mění § 8, § 18, § 19, § 25, §31, §36, § 37, § 38, § 39, § 40, § 45, § 61, § 64, § 75, § 80a, § 82, § 101, § 104, § 109, § 113, § 128, § 130, § 136, § 138, § 140, § 145, § 160, § 172, § 182a, § 184, § 185, § 186, § 190, § 200, § 203, § 230, § 266, § 272, § 274, § 298, § 304, § 315, § 361, § 363, § 368e, § 390a, § 391, § 392, § 394a, § 395, § 397, § 398, § 398a, § 399, § 400, § 401, § 402, § 403, § 405, § 406, § 407, § 408, § 409, § 410, § 412, § 413, § 414, § 416, § 417, § 418, § 418j, § 418k, § 420, § 531; ruší § 415; vkládá nový § 398b, § 412a, §412b; nová přechodná ustanovení
31/2019 Sb.	1.6.2022	Ruší § 102 a § 139
80/2019 Sb.	1.4.2019	Mění § 168 odst. 2 a § 169 odst. 1; nové přechodné ustanovení
230/2019 Sb.	1.10.2019	Vkládá § 412a odst. 6; nové přechodné ustanovení
191/2019 Sb.	24.4.2020	Vkládá § 127a; mění § 389; nové přechodné ustanovení
119/2020 Sb.	1.5.2020	Vkládá § 388a, § 388b, § 388c
460/2020 Sb.	13.11.2020	Mění § 127a a § 148
527/2020 Sb.	1.6.2021	Mění § 19, § 105 a § 177
588/2020 Sb.	1.7.2021	Mění § 169 a § 398
261/2021 Sb.	24.7.2021	Vkládá v § 432 odst. 5
261/2021 Sb.	1.1.2022	Mění § 420
298/2021 Sb.	14.8.2021	Vkládá § 374c
96/2022 Sb.	29.5.2022	Mění § 358 a § 375

